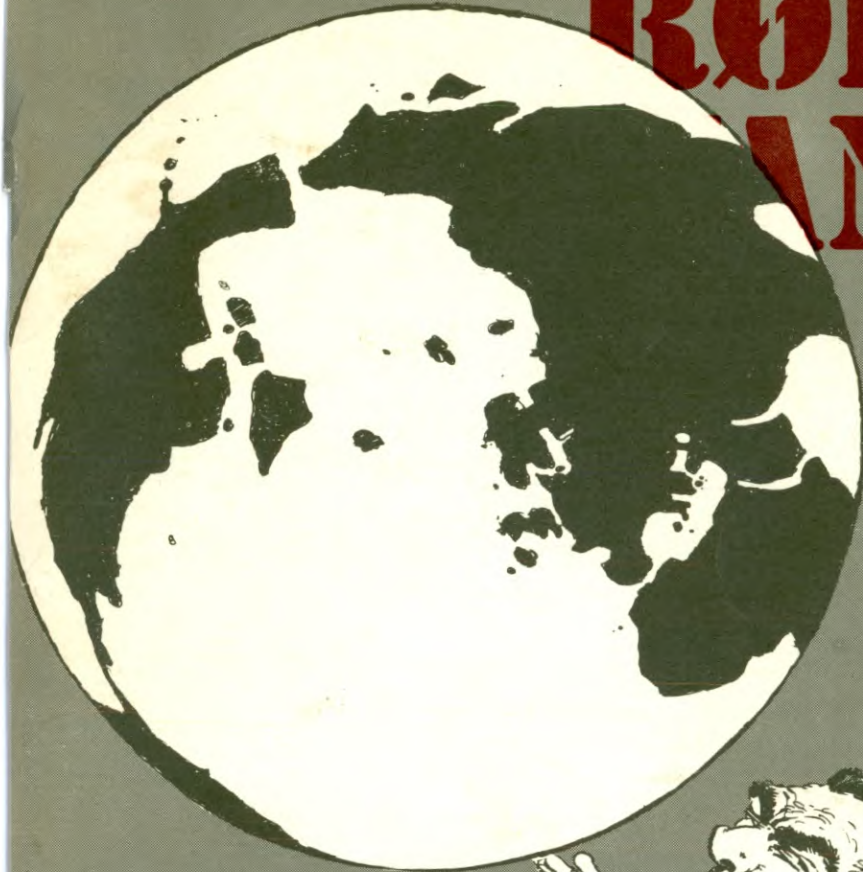

21

RØDE ANE

SOVJET I DAG:
socialisme i ord- kapitalisme
og imperialisme i handling

Nr. 4 1974. 3.årg. Pris kr. 8.

UTGITT AV ARBEIDERNE KONGUNISTPARTI (MARXIST-LENINISTENE)

UTGITT AV ARBEIDERNES KOMMUNISTPARTI (MARXIST-LENINISTENE)

RØDE FANE

TIDSSKRIFT FOR
KOMMUNISTISK TEORI OG DEBATT

Redaktør og ansvarlig utgiver: Knut Johansen.

Adresse: Røde Fane, Forlaget Oktober A/S,

Postboks 2066, Grunerløkka, Oslo 5.

Postgiro: 2 20 84 78.

Abonnement 40 kr. for året (6 nr.).

Løssalg kr. 8,-

INNHold:

Sovjet i dag –

socialisme i ord, kapitalisme og imperialism i handling	s. 3
Har det vært	
kontrarevolusjon i Sovjet?	s. 4
Produksjonsforholda i	
Sovjet er kapitalistiske	s. 18
Sovjet – en imperialistisk	
stat på linje med USA	s. 41
Borgerskapets diktatur i	
Sovjet – demokratisk eller fascistisk?	s. 53
Marx-Engels-skolen	s. 57

Folkets kultur

Per Sivle – ein diktar	
for arbeidarklassen og vår tid	s. 58
»En liten bok som rystet sinnen»	
av Hans Johansen	s. 64
To ukjende dikt av Per Sivle	
Vinteren	s. 66
En plass	s. 66

Internasjonalt

Dhofar – framgang for folkets kamp	s. 67
Studer verdenssituasjonen	
Josef Stalin om	
kampen mellom imperialistmaktene	s. 73
Fram for ei riktig	
linje i kvinnekampen	
Lær av Kina – bruk	
masselinja i kvinnekampen	s. 75

Røde Fane 1972 – 73

VIL DU BLI ABONNENT?

RØDE FANE utgis av Arbeidernes Kommunistparti (m-l) for å utbre kjennskapet til kommunistisk politikk og kommunistisk teori i Norge. Det retter seg til alle som ønsker kunnskaper i kampen mot monopolkapital og imperialism for arbeiderklassen og de undertrykte folkene i verden. Vi arbeider for at bladet skal bli et bruksblad, som folk kan ha nytte av i studiet av aktuelle spørsmål og gjøre bruk av i praktisk politisk arbeid.

Tidsskriftet kommer med 6 nr. i året, hver på 80 sider med et hovedtema som vi dekker forholdsvis bredt. Tidligere i år har hovedtemaene vært: nr. 1: Wintex viser: militærapparatet – et voldsapparat mot folket. nr. 2: Fram for ei riktig linje i kvinnekampen. nr. 3: Oljeeventyret – hva betyr olja for arbeidsfolk i Norge. Neste nummer, nr. 5, kommer i november, og tar opp utsiktene for det nye SV-partiet som skal stiftes i mars neste år.

Ved siden av dette er det aktuelle kommentarartikler, internasjonalt stoff, oppfølging av tidligere hovedtemaer osv. i hvert nummer.

Vi ønsker å knytte så mange lesere som mulig fast til bladet, og oppfordrer derfor nå i høst om at de som leser bladet tegner abonnement. Da er de sikret at de får hvert nummer av bladet, og er samtidig med på å gi oss et sikrere økonomisk grunnlag.

Målet vårt er 1000 nye abonnenter i løpet av høsten og vinteren. Vi hadde ei tilsvarende kampanje i fjor, og overfylte målsettinga med flere hundre abonnenter.

Om du allerede er abonnent, kan du hjelpe oss med å tegne nye abonnenter. Om du ikke abonnerer ennå, ber vi deg tenke over om du ikke burde gjøre det.

Abonnement koster kr. 40,- for ett år – 6 nummer. Send bare navn og adresse inn til oss, og oppgi samtidig hvilket nummer abonnementet skal gjelde fra. Så sender vi regning med første nummer.

Adresse vår er:

RØDE FANE, Forlaget Oktober, boks 2066
Grunerløkka, Oslo 5.

Sovjet i dag—

sosialisme i ord, kapitalisme og imperialisme i handling

Ingen kan ha unngått å leggja merke til dei politiske ytringane av det vi marxist-leninistar kallar sosialimperialismen og sosialkapitalismen. Alle har oppfatta okkupasjonen av Tsjekkoslovakia i 1968. Dei fleste vil og hugsa arbeideroppstanden i Polen i 1970 mot dyrtida og undertrykkinga der.

Men det er langt frå alle som vil greia ut dette på same vis som vi. Revisjonistane vil seia at dette er »feilgrep» som står åleine, og at statane elles er heilt ut sosialistiske. Reformistane vil seia at dette er »beklagelige» og »forkastelige» hendingar. Trotskistane vil kalla det nye »prov» på »stalinismens fallitt», og preika vidare om »degenererte arbeidarstatar».

Frå dei tradisjonelle borgarlege partia heiter det at slike hendingar syner at sosialismen tyder underkuing og aggresjon, og at folket ikkje har noko å vinna på ein sosialistisk revolusjon. Samstundes rosar dei den »framgangen» som har funne stad i desse landa sidan Stalin døydde.

Vi seier at desse hendingane kjem av at borgarskapet har teke makt i midten av 50-åra i alle dei aust-europeiske landa, med unnatak av Albania. Dermed er og kapitalismen innført på ny, og kapita-

lisme fører til utbytting, fattigdom, underkuing og aggresjonskrig. Difor Tsjekkoslovakia i 1968 og Polen i 1970.

Mot dette kjem det ein lang rad med innvendingar frå reformistisk, revisjonistisk og tradisjonelt borgarleg hald. Dei seier: »Kan de påvisa at det har funne stad ein kontrarevolusjon i Sovjet?» — »Var det ikkje Stalin si skuld at det gjekk som det gjekk?» — »De kan da ikkje påstå at det er kapitalisme i Sovjet når det er planøkonomi og staten eig produksjonsmidla!» — »Korleis skulle Sovjet kunne vera imperialistisk når det stodde Vietnam med våpen mot USA?»

Og så vidare.

Vi kan gjerne takka revisjonistane for at dei kjem med motargument og freistar å gje dei ut for å vera marxistiske. Det tvingar oss til å skjerpa standpunkta våre, gjera meir undersøkingar og studera dei marxist-leninistiske klassikarane grundigare. Spørsmåla dei kjem med, fortel at dei har gjeve marxismen på båten og har gått over til eit sosialdemokratisk standpunkt. Vi ser det som ei plikt å svara på dei like fullt. Marxismen må forsvarast, og alle dei progressive som strevar med dei same spørsmåla må få klårt syn for dei verkelege forholda i desse landa.

Storparten av dette nummeret av Røde Fane er vigd til svar på slike spørsmål. Arbeidet med nummeret har gått for seg i eit moneleg stutt tidsrom. Vi er klår over at ikkje alt som må seiast er sagt med dette. Det vil vera spørsmål folk har som vi ikkje har vunne å gje svar på. Dei svara vi gjev, vil neppe vera fullnøyande for alle. Vi tør likevel seia at det er den mest omfattande utgreiinga om desse spørsmåla som har kome på norsk frå noko hald, og ventar at dei som har eit anna syn vil ta materialet vi legg fram på alvor, møta argument med argument, og ikkje forfalla til å ty til berre skjellsord.

»Men de vanskelige forhold som det nye samfunnet (Sovjetstaten) ble skapt og utviklet under, muligjorde den såkalte Stalin-perioden, med alvorlige brudd på grunnleggende sosialistiske prinsipper.

Den senere utvikling i Sovjetunionen og de andre land som har gjennomført en sosialistisk revolusjon representerer store forandringer i forhold til denne perioden. Men byråkratiet har fortsatt stor makt og selv om folkene i disse land er sikret rettigheter som bare er mulig å oppnå etter en sosialistisk revolusjon, mangler det fortsatt etter vår oppfatning rettigheter som sosialister i Norge alltid har kjempet for og vil bygge videre på i arbeidet for sosialismen her i landet.»

Dette er plattformforslaget som ble vedtatt utsendt fra SVs landskonferanse i april i år å si om Sovjet i dag. Det synet som kommer fram går ut på at Sovjet er bedre for arbeiderklassen i dag enn det var under proletariatets diktatur fram til Stalins død, at det er demokratisk, men ennå er preget av byråkrati. Ingenting om klassekarakteren ved staten, i praksis støtte til det nye borgerskapets diktatur.

KVA MED SV?

I 1968 var både SF og NKP snare til å domma den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia som eit stormakts-overgrep mot eit lite land. Tida etter 1968 har synt at oppgjeret NKP tok med invasjonen i Tsjekkoslovakia ikkje var eit prinsippspørsmål for dei. Dei har sidan gått til åtak på kvar kritikk av Sovjets imperialisme og den kapitalistiske utviklinga der ved å slå kritikarane saman med den svartaste reaksjon. I dag held SF og NKP på å gå saman til eit parti. Framlegget til prinsippprogram for dette partiet tyder på at dei voner å få heile SV over på den same politikken.

Partiet i Sovjet arbeider for det same, kan det sjå ut til. Dei invitasjonane som før gjekk til NKP, går no til heile SV. Og dei vert tekne imot. Denne utviklinga kan føre til at SV vert eit støeparti for Bresnjev, eit parti som berre vil sjå med det eine auga, berre kjempa mot ei supermakt, ikkje mot begge; og stø seg på den borgarlege parlamentariske politikken som Sovjet rår arbeidarpartia til å følgja i dei utvikla kapitalistiske landa.

Som parti har SV aldri hatt noko heilsleg syn på kva samfunnssystem som rår i Sovjet eller nokon analyse av den imperialistiske karakteren til Sovjet-staten. Partiet har likevel vore svært skeptisk til det Sovjet har teke seg føre, sjølv om motiva for det kan ha vore blanda. Vil leiinga i SF no likevel la NKP sitt syn få vinna fram som SV sitt syn, og gå med dei i åtaka på dei som vil ha fram sanninga – i den prinsippplause einskapen sitt namn?

Vil dei seia til medlemene sine at vi marxist-leninistar legg slik vekt på å føra ut opplysning om Sovjet i dag for å så splid i SV og gjera partisamlinga vanskelegare, får dei berre gjera det. Vi ser det som ei plikt å kjempa mot at det kjem eit stort parti i Noreg som arbeider for stø-

nad til sosialimperialismen og ønsker ikkje å løyna det målet.

Men ingen kan seia at det er ei ny line frå marxist-leninistane å stri mot den nye revisjonismen til sovjetleiarane og dei politiske resultatene av denne læra. Denne striden vart teken opp frå første stund av dei unge marxist-leninistane i SUF i 60-åra. I 1967 sende sentralstyret der eit helsingstelegram til partiet i Sovjet i samband med 50-års jubileet for Oktober-revolusjonen med skarp brodd mot sovjet-revisjonismen. I 1968 var marxist-leninistane mellom initiativtakarane til ein demonstrasjon mot den sovjetiske invasjonen av Tsjekkoslovakia. Då avisa Klassekampen vart starta, byrja ho med ein gong denne striden, og har heldt på med han sidan. I 1971 arrangerte vi demonstrasjon mot Kosygin då han vitja Noreg. I prinsippprogrammet som vart vedteke på skipingslandsmøtet til AKP(m-l) slår vi fast: »Verdens imperialismakter er i dag ledet av og dominert av to supermakter: USA-imperialismen og den sovjetiske sosialimperialismen».

Vi meiner dette er prov nok på at dette nummeret av Røde Fane og det vi elles fører fram mot Sovjet i dag er uttrykk for det grunnleggjande synet vi har.

Vi kjempar for at alle progressive i og utator SV skal stilla seg på sida til folka i den tredje verda, i Aust-Europa og Sovjet, i Europa og alle stader elles, – mot underkuing og utbytting frå bae dei to imperialistiske supermaktene som i dag samarbeider og rivaliserer for å nå verdensherredøme. *Det målet vil vi stri for.* Då må dei hardnakka forsvararane for sosialimperialismen i Noreg isolerast.

Vi trur og SV vil skapa grunnlaget for sitt eige fall snarare enn dei tenkjer, om dei held fram med den politikken dei har valt i dette spørsmålet den siste tida. Og vi meiner leiinga i SV ikkje er i samklang

Til debatten etter Warnckes innledning hadde de forskjellige lands delegasjoner ordet. Wilfred Hagen uttrykte sin glede over at nettopp norsk LO og Aspengren spiller en så stor rolle i kampen for tilnærming og forståelse mellom våre to land. Han så disse endringene i norsk fagbevegelse som en sterk utfordring og en forpliktelse for alle norske fagorganiserte.

På »arbeiderkonferansen» under Østersjøuka i DDR i sommer ga østtysk LOs formann Warncke ros til Aspengren for hans innsats for samarbeid mellom fagbevegelsen i øst og vest. NKP-erne på konferansen takket for rosen, og lovet å arbeide for å gjøre dette til en felles oppgave for hele den norske arbeiderbevegelsen. Hva skulle den norske arbeiderklassen ha å vinne på det? (Klippene fra Friheten 28/74.)

med det store fleirtalet av medlemene og dei som elles stør dei no, når dei no arbeider for å stille partiet på Bresnjev si side.

Vi ønsker derfor strid om dette spørsmålet no, og vi voner at striden og kjem opp i SV. Det er på hog tid.

Redaksjonen.

Har det vært kontrarevolusjon i Sovjet?

Hvordan kan Sovjetstaten ha skiftet farge? Er det Stalin som har skylda for dette, eller har det funnet sted en kontrarevolusjon etter hans død? Hvilke krefter var det i tilfelle som stod bak, og hvorfor har det da ikke vært borgerkrig i Sovjet?

KONTRAREVOLUSJON

Sovjet var den første sosialistiske staten, og for mange er det utrolig at dette landet skal ha blitt et kapitalistisk land styrt av et nytt borgerskap.

Dette spørsmålet kan ikke løses med å ty til de varme følelsene som alle virkelige revolusjonære må ha overfor Oktober-revolusjonen og det folket og partiet som gjennomførte den. Sovjets aggressive utenrikspolitikk med okkupasjonen av Tsjekkoslovakia som det foreløpig groveste utslaget. Sovjets blokader av de sosialistiske landene Kina og Albania tidlig på sekstitallet, gjeninnføringa av profittsystemet i økonomien osv. er så

alvorlige begivenheter at det nytter lite å gjøre som strutsen – å stikke hodet i sanda.

Virkelige marxister må gjøre en materialistisk analyse av alle ting, og kan ikke la følelser hindre seg fra å gjøre en slik analyse. Hvis det virkelig har skjedd en kontrarevolusjon i Sovjet, er det et alvorlig tilbakeslag for den kommunistiske verdensbevegelsen. Men nettopp derfor er det viktig å få det avklart, for i så tilfelle vil en politikk med et prinsipielt forsvar av Sovjetunionen endre klassekarakter.

Mens det i sin tid måtte være en plikt for alle virkelige revolusjonære, vil et forsvar av at Sovjet der det har skjedd en

kontrarevolusjon være en reaksjonær handling og et klasseforræderi mot såvel den sovjetiske som vår egen arbeiderklasse.

1. HAR DET SKJEDD EN KONTRAREVOLUSJON I SOVJET?

De vanligste argumentene mot teorien om at det har skjedd en kontrarevolusjon i Sovjet er omtrent som følger:

»Det kan ikke skje en kontrarevolusjon i et land hvor den sosialistiske revolusjon har seiret.»

»Det har ikke vært noen borgerkrig i Sovjet på det tidspunktet dere mener at en kontrarevolusjon fant sted, derfor kan den ikke ha inntruffet. En fredelig kontrarevolusjon er utenkelig.»

En del av dem som kommer med slike argumenter er folk som sjøl hevder at de er vel skolert i marxismen, og om dem må vi si at de må ha glemt sin lærdom. Det vitner om at revisjonistene fullstendig har forlatt marxismen og den historiske materialismen. Men vi er takknemlig for argumentene likevel, fordi de tilsvarer den tvilen til vår analyse som finnes hos mange ærlige kamerater som *ikke* påstår at er spesielt godt skolert i marxismen. I motsetning til de hardhudete bresnjevistene ønsker disse kameratene virkelig en debatt om disse spørsmåla.

Som et utgangspunkt for denne debatten vil vi legge fram en analyse som tar et marxistisk og materialistisk standpunkt. Marxistisk – fordi vi forsvarer marxismen mot revisjonistenes forvrengninger av den. Materialistisk – fordi vi ikke ser de nye Kremtherskernes overgrep som »uheldige

overslag», men som resultater av en bestemt klasses makt.

a. Finnes det noen mulighet for tilbakevending til kapitalisme i et land hvor den sosialistiske revolusjon har seira?

Dette spørsmålet svarer Lenin ja på. Han gjør det i en lang rekke artikler, blant annet i brosjyren »Den proletariske revolusjonen og renegaten Kautsky». Der understreker han at proletariatets diktatur dekker en lang periode hvor det eksisterer klassekamp mellom arbeiderklassen og utbytterklassene. Så lenge klassene eksisterer vil utbytterne drømme om restaurasjon av sin makt, sier Lenin, og ved første anledning vil de prøve å omgjøre drømmen til virkelighet.

Sjøl om de er frarøvet sin eiendom og sin gamle makt, har de fortsatt et vell av fordeler framfor proletariatet. De har en vane i å herske, de har et omfattende nett av forbindelser, de har kunnskap om samfunnet, om økonomien og den militære kunsten, de har internasjonal støtte i de imperialistiske land. Videre sier Lenin, så vil det i lang tid under sosialismen eksistere små-eiendom og småproduksjon, og det avler kapitalisme hver dag, hver time.

Dessuten kan vi legge til at den gamle kapitalistiske og føydale kulturen vil virke inn på det sosialistiske samfunnet. Sosialismen er som Marx sier i kritikken av Gotha-programmet, født med kapitalismens fødselsmerker, og kan ikke gjøre seg av med dem på det første.

Sosialismen har blant annet til oppgave å skape et nytt menneske som er befridd fra kapitalismens egoisme og smålighet, men sosialismen må bygges med de menneskene som finnes i landet, og som sjølsagt er prega nettopp av »individuet foran kollektivet». Dette er en motsigelse som vil eksistere lenge etter at det ikke

finnes folk som sjøl kan huske kapitalismen.

Til slutt må vi si at det også under sosialismen finnes klasseforskjeller, som ikke bare går mellom den styrtede herskerklassen og folket, men som også går innafør folkets egne rekker. Bøndene er ikke samme klasse som arbeiderne, og

heller ikke de intellektuelle. De kan under gitte forhold alliere seg med arbeiderklassen, men motsigelsen til den kan også skjerpes. Økning av det private jordarealet kan skape et grunnlag for en ny kullaklasse, og de intellektuelle, og særlig deres øvre lag, kan også skille lag med arbeiderklassen og begynne å opptre mót den i

»Den sosialistiske revolusjonen er gjennomført» – maleri.

Lenin understreket alltid at klassekampen fortsetter under sosialismen, og at de reaksjonære elementenes ønske om å gjenopprette kapitalismen kan forvandles til forsøk på gjenoppretting.

stedet for å være underlagt dens ledelse.

Det er ingen tvil om at et sosialistisk land kan ble ført tilbake til kapitalismen, dersom borgerskapets klassekrefter får overtaket på proletariatet. Dette standpunktet sto Lenin på, og det er bevist i alle de sosialistiske og tidligere sosialistiske land, at det var sterke krefter som prøvde seg på å gjennomføre en kontrarevolusjon.

Revisjonistene hevder at det ikke lenger finnes klasser i Sovjet, bare »grupper av klasseløse kollektiver» som det sto i et Moskvadokument. Det er lett å påvise at det er klasser i Sovjet, og vi skal komme tilbake til det.

Det neste teoretiske spørsmålet som trenger avklaring er:

b. Kan det tenkes en fredelig kontrarevolusjon (spesielt når vi ikke kan tenke oss en fredelig revolusjon)?

Dette spørsmålet har vi fått fra revisjonisthold. De henviser til vårt standpunkt til den væpna revolusjonen, og sier at da må jo også en eventuell kontrarevolusjon være væpna og voldelig. Til dette svarer vi at kontrarevolusjonen kan tenkes å bli utført uten voldsbruk.

Slår ikke dette beina under vår teori om klassemotsigelsens uforsonlige karakter? Overhode ikke, og her viser revisjonistene virkelig hvor langt de står fra marxismen.

Skjønner de ikke at det er to vesensforskjellige ting å gjennomføre en sosialistisk revolusjon i et land med et befestet borgerskap og en imperialistisk omverden, i forhold til for borgerskapet å ta makta fra proletariatet i en samfunnsordning som bare er noen få tiår og med en fiendtlig verden omkring?

Kapitalismen er et system som har eksistert i 500 år, og som først endelig konsoliderte seg i forrige århundre. Det har opplevd mange tilbakeslag og har

etterhvert utviklet seg til et system som har erfaring i å slå ned folkelig motstand og bruke både bøddelkappen og preste-kjolen.

De varierte formene for borgerskapets diktatur, fra det skandinaviske til det greske, skulle da si litt om borgerskapets evne til å finne formen for sitt herredømme som tilsvarende den aktuelle situasjonen best. I svært mange land har borgerskapet til og med lang erfaring i å herske med såkalte arbeiderpartier i flertallsposisjon. Det sier vel noe om den enorme kraftanstrengelsen som må til fra folket for å riste makta fra borgerskapet.

Med et nøye spesialisert statsapparat, som borgerskapet har tatt i arv fra de tidligere herskerklassene og utviklet videre, og et militærapparat retta mot folket, så sier det seg sjøl for enhver marxist at maktovertakelsen fra folkets side krever en voldelig revolusjon.

Sosialismen derimot har i motsetning til kapitalismen bare eksistert i noen ganske få årtier. Den kunne ikke bygge videre på utbytterklassens statsapparat, men måtte knuse det og bygge et nytt. Sosialismen skulle bygges av klasser uten erfaring i å herske. Den sosialistiske revolusjonen er ikke slutført med maktovertakelsen, den begynner da.

Proletariatet hadde ikke noen erfaring med tilbakeslag av den typen at den mister samfunnsmakta etter at den var erobra, slik som borgerskapet har. Proletariatet ville derfor ikke så lett være på vakt og gjenkjenne kontrarevolusjonens signaler. Proletariatet kunne svært lett risikere å oppdage kontrarevolusjonen for seint, og da skulle heller ikke reaksjonen behøve vold for å seire.

Det er klart det ikke behøver å gå slik. Det kan unngås hvis proletariatet studerer historiske erfaringer og er stadig ideologisk

Fra et »Lenin-hjørne« på en sovjetisk be drift i 20-åra. Arbeiderne ble oppmuntret til å studere for å bli bedre i stand til å sette proletariatets diktatur ut i virkelighet. (Illustrasjon fra »I arbeiderstaten«, beretning fra den norske arbeiderdelegasjonens reise i Sovjetunionen 1927, der Rudolf Nilsen også var med.)

på vakt overfor all fiendtlig ideologi og andre manifestasjoner av forberedelsen til kontrarevolusjonen.

Men det er bare dårer som vil utelukke muligheten av at kontrarevolusjonen kan foregå uten voldsbruk i første omgang,

c. Sosialismen dekker en lang historisk periode.

Som nevnt har kapitalismen eksistert i 500 år. I flere århundrer sloss den mot en

sterk føydalisme og i mange land og i lange perioder led den nederlag og ble slått tilbake. Først i slutten av forrige århundre fikk den det definitive overtaket på føydalismen og med den imperialistiske verdenskrigen 1914 – 1918 var den borgerlige verdensrevolusjonens epoke forbi og med Oktoberrevolusjonen 1917 var den sosialistiske verdensrevolusjonens epoke innledet. Denne epoken har ennå ikke vart i seksti år. Imperialismen er fortsatt sterk, sjøl om den er en koloss på leirfotter. Er det da sannsynlig at sosialismen vil trenge mindre enn et par århundrer på å konsolidere seg fullstendig?

Dette vil bli en epoke full av klassekamp, det vil bli vunnet store seirer, men vi må regne med tilbakeslag.

Disse tingene må vi ha klart for oss når vi behandler spørsmålet om kontrarevolusjonen i Sovjet. *Det er helt uvitenskaplig når revisjonistene hevder at det er utenkelig med kontrarevolusjon og kapitalisme i et land som har gjennomført Oktoberrevolusjonen. Det er fullt ut teoretisk mulig, og det har skjedd i praksis.*

HVA VAR KLASSEGRUNNLAGET FOR KONTRAREVOLUSJONEN I SOVJET?

Hvilke klasseelementer kunne danne grunnlaget for kontrarevolusjonen i Sovjet nesten 40 år etter revolusjonen?

For det første fantes det ennå rester av de gamle utbytterklassene. Dette hadde vist seg under Moskvaprossesene og under krigen, da gamle tsaristelementer kom fram i lyset. De eksisterte fortsatt.

For det andre fantes det et småborgerlig lag både på landsbygda og i byene, folk som kunne vakle mellom sosialismen og kapitalismen. Riktignok hadde kollektiviseringa likvidert kulak-

kene som klasse, men fortsatt var det småeiendom på landsbygda, og for noen av bøndene kunne den skape et grunnlag for drømmen om kapitalisme. Kulakk-familiene var også et slikt grunnlag, sjøl om de ikke lenger var kulakker.

For det tredje intelligentsian, spesialistene osv. De var til dels »bestukket» av den proletariske staten til å arbeide for folket. Både lønsmessig og sosialt skilte de seg en god del fra arbeiderklassen. De ble »holdt i øra» av staten og partiet, mens deres egeninteresser sto tildels mot sosialismen.

For det fjerde, deler av byråkratiet. Sosialismen kan ikke klare seg uten et administrativt apparat, men samtidig kan det lett avle byråkratiske tendenser og borgerlige elementer.

For det femte må nok en del bedriftsledere kalles potensielle borgere, sjøl om de ikke den gangen hadde makta og myndigheten og inntekten som Krustsjøv ga dem.

Til slutt var den imperialistiske omverdenen, med dens propaganda, dens spioner, provokatører og agenter en del av klassegrunnlaget for kontrarevolusjonen.

Klasser i Kina før Kulturrevolusjonen

Så vidt jeg kjenner til er det ikke gjort noe vitenskaplig studium av klassene i Sovjet i begynnelsen av 50-åra. Derimot finnes det mye materiale om klasser og klassekamp i et annet sosialistisk land, nemlig Kina. Sjøl om dette på ingen måte kan overføres til sovjetiske forhold er det ganske lærerikt, fordi det forteller noe om den klassemessige basisen en kontrarevolusjon kan ha, sjøl i et land som har vært sosialistisk i mange år.

En slik studie av klasseforholda i Kina er foretatt av William Hinton i en liten bok som heter »Turning point in China»: Han går igjennom de ulike gruppene og

klassene i Kina før Kulturrevolusjonen, som i en gitt situasjon kunne komme til å støtte kontrarevolusjonen Sjøl om det utgjør en liten minoritet er det en ganske betydelig masse på opptil mange millioner folk. Dette burde være en tankevekker for folk som hevder at en tilbakevending til kapitalismen er utenkelig i et land som først har innført sosialismen.

Hinton nevner følgende klasser:

1. *Det tradisjonelle nasjonale borgerskapet*

Deres eiendommer ble innløst av folke-regjeringa i femtiåra, og de fikk som vederlag statsobligasjoner som ga dem renteinntekter (opp til 1966). Sjøl om de altså ikke lenger eide eller kontrollerte produksjonsmidler, hadde de på grunn av renteinntekta klare privilegier. Dessuten arbeidet mange av dem som ledere eller teknikere i bedrifter de engang hadde eid. Riktignok representerte de ingen fare for sosialismen, men de utgjorde et ikke ubetydelig borgerlig sjikt.

2. *De borgerlige intellektuelle*

De fleste intellektuelle hadde borgerlig eller føydal bakgrunn og en grunnfesta borgerlig skoloring. Mange av dem var samtidig revolusjonære, men ennå langt fra omdannet til den proletariske verdensanskuelsen. De intellektuelle spredte borgerlige verdier og tankegods, og drev til dels med en opplæring av den nye generasjon i det gamle verdensbilde. Såvel det bevisste som det ubevisste borgerlige elementet blant de intellektuelle utgjorde en avgjort fare for sosialismen, og deres innflytelse var betraktelig større enn deres antall skulle tilsi.

3. *Tidligere rike og velstående mellom-bønder*

Riktignok var disse absorbert i folkekommunene, men de sto gjennomgående for den kapitalistiske veien. De ville øke de private jordstykkene. De ville at

familien og ikke arbeidslaget skulle være produksjonens enhet osv. De drømte om å legge seg opp kapital for å kunne ansette folk og bli rike. Hinton anslår omfanget av slike bønder i Kina til titalls millioner. I forhold til Kinas enorme folketall blir det en liten prosent, men ikke desto mindre dreier det seg om veldig mange folk.

4. De nye administratorene og bedriftslederne

Dette var revolusjonære som var kommet til makta i 1949. En del av dem var åpenbart blitt korrumpert av sin nye posisjon med dens makt og privilegier. Så tidlig som i 1952 var det en omfattende kampanje mot de borgerlige tendensene hos dette sjiktet.

5. Småborgerlige revolusjonære

Gode revolusjonære under den nydemokratiske revolusjonen, men folk som aldri hadde omstilt seg til den sosialistiske. De var ikke istand til å orientere seg i kampen mellom den sosialistiske og den kapitalistiske veien. Hinton kaller dem ubevisste revisjonister.

6. De bevisste revisjonistene

Dette var de bevisste og mektige tilhengerne av den kapitalistiske veien. Folk som Liu Shao-shi og andre som så kontrarevolusjonen i Sovjet som en oppmuntring for sin politiske målsetting, og som systematisk hevdet Krustsjovs og Libermanns revisjonistiske prinsipper i Kina. Disse folkene utgjorde et borgerlig hovedkvarter innafor Kinas Kommunistiske Parti og staten.

7. Restene av den tidligere gods-eierklassen

De var politisk kompromittert og isolert, og hadde ikke sjøl noen mulighet til å føre an en kontrarevolusjon. Men de hatet arbeid og hatet det nye systemet og drømte om en gjenoppretting av sin gamle makt. Med om lag 20 millioner

mennesker utgjorde disse folkene en betydelig basis for kontrarevolusjon.

Hinton summerer ikke disse gruppene og klassene, og det er også vanskelig fordi de til dels er nokså utflytende. Men med hans tallangivelser er det klart at det kommer opp i godt over 50 millioner. Dette er grupper og klasser som kan bli en basis for kontrarevolusjonen i Kina. Det sier seg sjøl at en framgangsrik kontrarevolusjon ville ha kunnet få oppslutning av ytterligere noen titalls millioner av vaklende elementer.

Dette viser at sjøl en sosialistisk stat med oppslutning fra det overveiende flertallet av befolkningen, må regne med å ha som motstandere flere kontrarevolusjonære klasser og grupper som til og med kan ha en viss massestøtte. Det er ingen grunn til å anta at det ikke fantes slike klasser og grupper i Sovjet, og gjennom kontrarevolusjonen i femtiåra viste de med all mulig tydelighet sin eksistens.

Hva var situasjonen rett før Stalins død?

Rett før Stalins død foregikk det en komplisert klassekamp i Sovjet, og partiet analyserte sjøl situasjonen som kritisk når det gjaldt byråkratiseringstendenser, sviktende skolering av kaderen og massene osv. Dette står å lese i Malenkovs beretning til den 19. partikongressen. Denne kongressen vedtok å starte en kampanje mot byråkratismen.

Stalin polemiserer mot tendenser til å ville oppløse de statseide maskin- og traktorstasjonene og overføre dem til kollektivbrukene. Han mente at det ville være et skritt tilbake til kapitalismen. I »Økonomiske problemer i Sovjetunionen» tok Stalin opp en viktig kamp mot faren for tilbakevending til kapitalismen.

Av materiale som kom ut fra den store økonomidiskusjonen i Sovjet like før

Stalins død, går det fram at en del sovjetøkonomer helte kraftig i retning av den revisjonistiske teorien om »produktiv-kreftene».

Situasjonen var altså preget av skjerpning av klassekampen og visse klare degenereringstrekk i parti- og statslivet. Partiet var i ferd med å starte en kamp mot dem, men rakk ikke stort mer enn å stille oppgavene før Stalin døde.

2. DEN POLITISKE KAMPEN I PARTIET OG STATEN FRA 1953

Alle som har studert sovjetiske forhold er enige om at det skjedde en hard politisk kamp i Sovjet i disse åra. Det er tolkninga av denne kampens betydning som bringer uenigheten for dagen.

Borgerskapet og revisjonistene snakker om »libralisering», »kamp mot persondyrkelsen» osv., og de er ute av stand til å se denne kampen som noe annet enn tau-trekking mellom personer og klikker.

Dette er et uttrykk for historisk idealisme. Materialismen lærer oss at politikken reflekterer grunnleggende økonomiske og sosiale forhold i samfunnet. Bevisst eller ubevisst trår politikerne i en bestemt klasses tjeneste og deres handlinger dikteres av dette. Vi materialister har lært å stille spørsmålet »for hvem, for hvilken klasse?» når vi analyserer en politisk kamp. Også partikamper må analyseres på den rette måten.

PARTIKAMPENE 1953 – 57 – KAMP OM STATSMAKTA

Særskilt er det viktig i et sosialistisk land, under proletariatets diktatur. I

Sovjet var det, og i Kina og Albania er det, det kommunistiske partiet som er nøkkelleddet i staten. *Proletariatets parti er det fremste uttrykket for proletariatets makt. For de reaksjonære klassene er det derfor høyst maktpåliggende å forsøke å erobre partiet.* Lenin har sagt og Mao har gjentatt gang på gang at den letteste måten å innta en festning på, er innenfra, når det gjelder sosialismen. Liu Shao-shi og Lin Piao forsøkte å oppnå makta i staten gjennom å ta makta i partiet. De mislyktes, men forsøkene var farlige nok.

Klassekampen i Sovjet kom derfor naturlig nok til å bli utkjempet hardest i partiet. Da revisjonistene tok makta i partiet kunne de også sikre seg kontrollen over staten og økonomien. Det er ut fra en slik synsvinkel vi må betrakte kampen mellom Malenkov, Molotov og Kaganovitsj på den ene sida og Krustsjov og Bresjnev på den andre.

Malenkov var oppfatta som Stalins arvtaker, men bare uka etter Stalins død ble han fratatt posisjonen som første-sekretær, i løpet av et halvt år hadde Krustsjov sikra seg den jobben.

Krustsjov brukte denne posisjonen til å styrke sin stilling. Han kjørte inn folk som var lojale mot ham personlig på alle plan nedover i partiet. Med et unntak ble alle partisekretærene i republikkene skifta ut. I 1954 ble det utrenska over 4000 partimedlemmer og kandidater i partiet i Georgia. (Stalins hjemsted har i alle år siden 1953 vært et problem for revisjonistene.) Malenkov ble avsatt som partisjef i 1955 og erstatta med Bulganin.

I 1953 hadde Krustsjov henrettet en av sine revisjonistiske rivaler, sjefen for sikkerhetstjenesten, Beria. Hosten 1955 økte omfanget i utrenskningene for å styrke revisjonistene foran partikongressen i 1956. I Ukraina ble 9500 partisekretærer skifta ut og i Georgia

2600. Redaksjonene i de viktigste avisene ble skifta ut, og inn kom lojale Krustsjov-folk.

I april 1955 forsonte Krustsjov seg med Tito i Jugoslavia og slo dermed kontra på partiets politikk fra 1948. SUKP hadde den gangen fordømt Tito og det jugoslaviske partiet for at de gjeninnførte kapitalismen og allierte seg med imperialismen. Molotov kritiserte forsoningslinja og ble derfor offentlig fordømt og udmyket.

Samme år starta Krustsjov en sjarm-offensiv overfor de imperialistiske landa. På det teoretiske planet forberedte revisjonistene sin maktvertakelse ved å legge opp til revisjon av hele partiets grunnlag. Mens Lenin slo fast at imperialismen betydde krig het det nå at »forebygging av krig er en *reell* mulighet under de nåværende internasjonale forholda».

Mens partiet fram til da hadde hevda at den sosialistiske revolusjonen i Vesten måtte følge i Oktoberrevolusjonens fotspor, het det nå at »arbeiderklassen kan... erobre en stabil majoritet i parlamentet og forvandle den fra et organ som tjener de borgerlige klasseinteressene til et verktoy for folkets virkelige vilje».

I 1956 la professor Libermann ved den Tekniske Høyskolen i Charkov fram et forslag til reform av sovjetøkonomien. Grunnsteinen i hans forslag var at bedriftenes virksomhet og belønningene skulle vurderes ut i fra profitten.

Revisjonismen ved makta er borgerskapet ved makta

Den 20. partikongressen stadfestet denne totale revisjonen av partiets generallinje, og valgte en solid blokk med krustsjovitter til sentralkomiteen. På denne kongressen holdt Krustsjov sin berykta hemmelige tale hvor han tok avstand fra Stalin og Stalin-tida og

lanserte en omfattende kampanje mot alt som smakte av sovjetsystemet slik det var under Stalin.

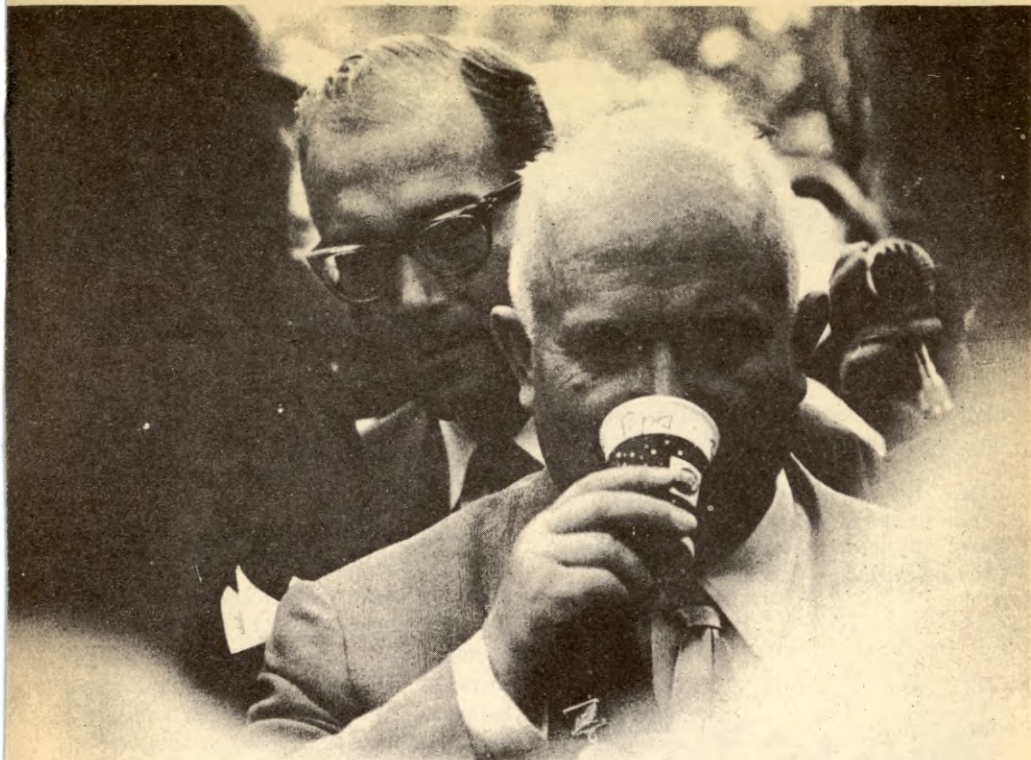
Kampanjen skjulte seg under etiketten »mot persondyrkelsen». Dette var latterlig fordi Krustsjov sjøl i sin tid hadde vært en av de mest kvalmende persondyrkerne (akkurat som Lin Piao, som kjørte fram Mao for kunne kjøre fram seg sjøl). Det var latterlig fordi Krustsjov satte i gang en mye mer intens persondyrking av seg sjøl. Og det var latterlig fordi marxismen lærer oss at personer ikke handler i et politisk vakuum, de er representanter for den ene eller andre klassen. Ifølge Krustsjov skulle Stalin ha styrt Sovjet i 30 år uten støtte i noen som helst klasse bare ikraft av sin despotiske personlighet!

Den kampanjen mot byråkratisering, likegyldigheten og degenereringa som var vedtatt på den 19. partikongressen ble ikke nevnt på den 20. Den var blitt kvalt i fødslen av de folka som nå tok over partiet.

Den 20. partikongressen blei møtt med demonstrasjoner mange steder i Sovjet. I Georgia ble det satt inn politi og soldater mot demonstrantrane i Tiflis. Det ble til og med åpna ild. I Kiev var det også en demonstrasjon til støtte for Stalins linje. Den ble møtt med politioverfall.

Kampen i partiet fortsatte også. Molotov ble avsatt som utenriksminister i 1956. I juni 1957 ble Krustsjov utsatt for hard kritikk i partipresidiet, hvor Malenkov, Kaganovitsj og Molotov, fortsatt satt, og han ble avsatt med sju mot fire stemmer.

Men Krustsjov nekta å bøye seg og innkalte sentralkomiteen. Han brukte sin makt over hæren til å få inn sine folk fra alle kanter av landet, til og med militærfly ble brukt. Under møtet la hæren en jernring rundt Moskva som en siste sikkerhetsforanstaltning for Krustsjov.

På 20. partikongress rydda Krustsjov vekk alle marxist-leninister fra partipresidiet og skapte fri vei for gjeninnføring av kapitalismen i Sovjet.

Med sin solide majoritet klarte Krustsjov å oppheve vedtaket i presidiet og i stedet avsette Malenkov, Molotov, Kaganovitsj m.fl., den såkalte «anti-partigruppa», som var Krustsjovs navn på marxist-leninistene, for at de var imot den «materielle stimulansen» i økonomien, og for at de var imot «den nye politikken» med «fredelig sameksistens» som parole for partiets internasjonale politikk.

Kampen i SUKP fra 1953 til 1957 var en omfattende klassekamp som førte til at tusenvis av marxist-leninister ble utrenska

fra partiet, og at ledende marxist-leninister ble fratatt sine verv, av partiets kurs de tidligere 30 åra ble forkastet, at landets utenrikspolitikk ble lagt om og at det ble forberedt et nytt økonomisk system hvor profitten skulle spille den ledende rollen.

Dette var en kontrarevolusjon av reineste vann, og den bekrefter Maos tese om at «når revisjonismen kommer til makta i et land er det borgerskapet som har kommet til makta».

Eliten i den nye herskerklassen i Sovjet i dag. Revolusjonære arbeidere er rensket ut av partiet på alle nivå, og borgerlige elementer er satt inn i stedet.

Lenin taler ved grunnsteinnedleggelsen for minnesmerket over Karl Marx i Moskva 1. mai 1920. De nye herskerne i Kreml har sveket den veien Marx og Lenin staket ut, men bygger makta si på fraser om at de videreutvikler og viderefører marxismen-leninismen.

BETYDNINGA AV MOTSIGELSENE OG KAMPENE I PARTIET OG STATEN ETTER 1957

De kampen som har utspilt seg i Sovjet etter 1957 har vært en prosess av to typer kamp. Den ene kampen har vært en kamp for å renske partiet og staten for kommunister og proletariske klassekjemper. Den andre kampen har vært en kamp for å forme den nye herskerklassen og en kamp om hvem som skulle spille den ledende rollen innafør denne klassen.

Resultatene av den første kampen viser at SUKP har fullstendig skifta karakter. Noen tall: 70 % av dem som ble valgt til sentralkomiteen i 1952 var utrensket mellom 1956 og 61. I 1961 ble så 5 % av de sentralkomiteemedlemmene som ble valgt i 1952 fjerna. I 1963 ble mer enn halvparten av medlemmene i unionsrepublikkene og områdekomiteenes sentralkomiteer fjerna. Mellom 1956 og 66 ble 1 million medlemmer ekskludert, samtidig som portene ble slått på vidt gap for karrierister og anti-kommunister av alle slag. Av de 5,8 millioner medlemmene som ble opptatt i partiet mellom 20. og 23. partikongressen var nesten halvparten, eller mer enn 2,5 millioner, intellektuelle og spesialister.

Dette var en utrenskning av de proletære elementene i partiet og en konsolidering av SUKP som et borgerlig parti.

Det teoretiske motstykke til dette var endringa av partiets målsetting fra å være proletariatets diktatur til å bli »hele folkets stat». Borgerskapet i alle land smykker seg med slikt titler som »hele folkets representanter».

De politiske og økonomiske tiltaka i denne perioden har videre tatt sikte på å forme den nye herskerklassen. Det var en borgerlig klikk som tok makta i staten og partiet. De representerte de borgerlige klassene og gruppene i Sovjet, men disse klassene var mer klasser *i seg*, som Marx sa, enn klasser *for seg*. I tida etter 1956 er den nye herskerklassen blitt forma av de forskjellige borgerlige elementer som eksisterte fra før, samtidig som herskerne har utvida sin klassebasis ved å skape nye borgere i bedriftene, i staten, partiet og hæren. Dens sosiale støtte utover dette er et arbeideraristokrati av privilegerte arbeidere som blir bestukket av profitten i bedriftene. Denne prosessen har naturlig nok ikke gått smertefritt. Krustsjøv falt gjennom en palassrevolusjon innafor den nye herskerklassen i 1964, og prosessen er heller ikke slutført.

Den nye herskerklassen består av byråkratene og teknokratene, spesialistene, intelligentsian (spesielt dens høyere sjikt), direktørene, lederne for kollektivbrukene, haier og langere på det svarte marked, den militære eliten osv. Dette skal vi komme tilbake til og begrunne teoretisk i neste artikkel. (Det faktiske materialet til disse to avsnittene er stort sett hentet fra »Marxism eller Trotskism» utgitt av svensk Oktober).

3. VAR STALIN ÅRSAKEN TIL REVISJONISMENS UTVIKLING I SOVJET?

Her skal vi ikke gå inn på noen detaljert gjennomgåelse av Stalin-tida. Vi vil heller vise til den nevnte svenske boka, og de to Stalinheftene som SUF ga ut (og som dessverre er utsolgt) og kinesernes »Til spørsmålet om Stalin».

For øvrig vil vi si at Stalin ikke kunne være å laste for at det eksisterte kontrarevolusjonære klasser i Sovjet. Det eksisterer slike i Kina også uten at Mao kan lastes for det. Han kunne heller ikke lastes for at de gjorde kontrarevolusjon. Det vil slike reaksjonære med lovmessighet forsøke å gjøre, og vi må igjen minne om at det ikke var lite kritisk i Kina i 1966 heller, da Liu-folkene sto på vippen til å ha flertall i sentralkomiteen og de borgelige elementene hadde strykt sin makt lokalt. Kulturrevolusjonen satte en bom for kontrarevolusjonen.

Noen kulturrevolusjon fant ikke sted i Sovjet, og her er vi inne på ting som kan lastes Stalin til dels. Ikke sånn å forstå at han hadde historiske forutsetninger for å sette igang kulturrevolusjon av samme type som i Kina. En av de viktigste grunnene til at Mao Tsetung kunne utforme teorien om kulturrevolusjonen var jo nettopp de negative lærdommene av kontrarevolusjonen i Sovjet. Likevel må vi slå fast at kampen mot byråkratiet og de ideologiske svakhetstegna i partiet ble tatt opp for seint, og at massene ikke i stor nok utstrekning ble mobilisert.

På det økonomiske området er Stalin kritisert for å ha latt det utvikle seg for store lønnskiller, eller brukte materiell stimulans i for stor grad. Ett eksempel er Stakhanov-bevegelsen i trettiåra som var

Minnet om Stalin som sovjetfolkets store leder lever fortsatt i den sovjetiske arbeiderklassen. Særlig har det vært hardt å knuse folkets kjærlighet til ham i Georgia, der han ble født. Dette bildet er derfra, og teksten betyr: »LEVE STALIN!«

et akkordsystem med sterk vekt på kraftig produksjonsøkninger. Dette førte til ganske store lønnskiller innafor arbeiderklassen. Men der er viktig å understreke at dette systemet skilte seg grunnleggende fra Krustsjovs og Bresnjevs bonussystem som fordeler belønninga etter *profitten* og ikke etter *produksjonen* slik som Stakhnov-systemet gjorde.

STAKHANOVBEVEGELSEN VAR EN POLITISK BEVEGELSE FOR Å BEFESTE SOSIALISMEN

Stakhnov-systemet ga også store framganger for sosialismen i Sovjet, slik at et er feilaktig å bedømme det som i hovedsak negativt. For øvrig hadde Stakhnov-bevegelsen visse mindre heldige sider, som nettopp lå i store lønnsforskjeller og muligheten for at belønninga for mange ble mer av ett mål, enn de politiske målsetningene.

Den maksimale lønna for partimedlemmer ble også opphevet i samband med Stakhnov-bevegelsen.

De kinesiske kameratene har i alle fall lagt ganske stramme tak på alt som heter akkorder, slik at noen særlige lønnskiller ikke kan utvikle seg på den bakgrunnen. De har også brukt mer politisk stimulans og massemobilisering for å fremme produksjonen enn materielle belønninger.

Malenkovs beretning til den 19. partikongressen, som ganske opplagt uttrykker Stalins syn på de aktuelle oppgavene er et dokument som betoner nødvendigheten av å ta kampen mot byråkratiske og liknende tendenser alvorlig. Stalins advarsel mot å oppløse de statlige maskin- og traktorstasjoner peker i samme retning. Derfor er det riktig å slå fast at Stalins siste kamp var mot revisjonismen og de kreftene som etter hans død kom til

å gjenopprette kapitalismen. At Stalin kan ha gjort feil, og at han kanskje ikke så hvor stor truselen egentlig var, kan vel være så. Men det vil være fullstendig ahistorisk å gi Stalin skylda for at

revisjonistene gjorde kontrarevolusjon etter hans død, når han hele sitt liv som kommunist hadde slåss mot de revisjonistiske standpunktene.

P. S.

ARBEIDERNE LEKSIKON

Arbeidernes Leksikon er et av de mest omfattende bidrag til arbeiderklassens kultur i Norge. Leksikonet ble gitt ut i seks bind av Arbeidermagasinets Forlag 1932-36. Redaktører av verket var Jakob Friis og Trond Hegna. Da det utkom var Arbeidernes Leksikon enestående i den kapitalistiske verden, et liknende forsøk på å sammenfatte tilgjengelig kunnskap ut fra arbeiderklassens standpunkt fantes ikke utenom Sovjetunionen.

Denne nytugaven av Arbeidernes Leksikon er nødvendigvis sterkt forkortet. Det allmenne kunnskapsstoffet er sløffet. Hovedvekten er lagt på artikler om marxistisk teori og om arbeiderbevegelsens historie verden over, ikke minst også i Norge. Slik er nytugaven av Arbeidernes Leksikon et uunnværlig oppslagsverk for alle sosialister.

Kr. 32,50 pr. bind. Besøk bokhandelen i dag!

Pax Forlag a/s

Produksjonsforholda i Sovjet er kapitalistiske

Sovjetlederne sjøl innrømmer – ja, skryter av – at profitten er innført som ledestjerne i produksjonen. Likevel hevder de at landet fortsatt er sosialistisk. Hvordan skal vi avgjøre hva slags samfunnssystem som hersker i Sovjet i dag?

I forrige artikkel har vi redegjort for vårt syn på hvorledes det nye borgerskapet kom til makta i Sovjet. Men er det dermed sikkert at det er kapitalisme i Sovjet? Fins det muligheter for å avgjøre dette, eller er det et spørsmål som må overlates til tvil og tro?

Vi mener at et samfunn er kapitalistisk når det er kapitalister som behersker samfunnet, dvs. har den reelle makta. Og vi mener et samfunn er sosialistisk når arbeiderklassen og dens allierte har den reelle makt i samfunnet. Med reell makt mener vi her statsmakta og dermed den militære makta.

La oss håpe og tro at også våre hjemlige revisjonister sier seg enig i dette. Likevel bringer det oss ikke nærmere løsningen.

Vi vil påstå at det er kapitalister som har den virkelige makta i Sovjet, *de* vil påstå det motsatte.

1. PRODUKSJONSFORHOLD

Problemet er ikke uløselig. La oss studere det nærmere. Det vil hjelpe oss lite å leite etter avgjørende beviser for hva slags samfunn vi har ved å se på samfunnets overbygning. Om Sovjet skiftet farge i 50-årene ville det ta lang tid å forandre det gamle lovverket f.eks. Vi kan få mye verdifullt materiale ved å studere over-

bygninga, men ikke mer enn det. Vi må studere samfunnets basis, og konsentrere oss om de samfunnsmessige produksjonsforholda.

Hva er produksjonsforhold?

I forordet til «Til kritikken av den politiske økonomien», som er et forarbeid til «Kapitalen», definerer Marx produksjonsforhold slik:

»I den samfunnsmessige produksjonen av sitt liv inngår menneskene bestemte, nødvendige, av deres vilje uavhengige forhold, produksjonsforhold, som svarer til et bestemt trinn i utviklinga av deres materielle produktivkrefter.»

Produksjonsforhold er altså ifølge Marx de forbindelser og forhold menneskene inngår til hverandre for å produsere. Det er den måten menneskene samarbeider på i produksjonen, den måten de innvirker på hverandre og naturen på.

Vi har et kapitalistisk samfunn når vi i all hovedsak har kapitalistiske produksjonsforhold, og vi har et sosialistisk samfunn når vi i all hovedsak har sosialistiske produksjonsforhold.

At revisjonistene ikke er særlig glade for at vi befatter oss med produksjonsforholda i Sovjetunionen og Øst-Europa, ser en av uttalelser som denne:

»Ikke bare de borgerlige kritikerne av vårt system . . . prøver å så tvil om den virkelige karakteren i de produksjonsforholdene som hersker i landene i det sosialistiske fellesskapet. De som bærer fram høyre- og «venstre»-revisjonistiske, trotskistiske og andre anti-leninistiske syn i den internasjonale arbeiderbevegelsen kommer også med liknende angrep.» (R. Ronai og S. Karpati. Verden og Vi 3/1974).

»Revisjonistene benekter ulikhetene mellom sosialismen og kapitalismen, mellom proletariatets diktatur og borgerskapets diktatur. Det de går inn for er i virkeligheten ikke den sosialistiske linjen, men den kapitalistiske linjen.» Mao Tse-tung.

Hvordan er de kapitalistiske produksjonsforholda?

Hva er så den kapitalistiske måten å organisere og drive produksjon på? Uten å påstå at vi er uttømmende, kan vi nevne noen grunnleggende trekk.

Marx beskriver kapitalismens målsetting på følgende måte:

»Den kapitalistiske produksjonens direkte mål er ikke produksjon av varer, men av merverdi, eller av profitt i dens utviklede form; ikke av produkt, men av merprodukt. Sett fra dette synspunktet er arbeidet sjøl produktivt bare når det skaper profitt eller merprodukt for kapitalen. Når arbeideren ikke skaper dette, er hans arbeid uproduktivt.» Marx: «Teoriene om merverdien», b. 2.)

Under kapitalismen er de som produserer varene skilt fra eiendomsretten til produksjonsmidlene og derigjennom fra disposisjonsretten til arbeidsproduktet. Dette gjør at arbeiderklassen må selge sin arbeidskraft for å overleve, den blir utbytta. Det er en helt annen klasse som har råderetten over produksjonsmidlene, kapitalistene. I kraft av at de bestemmer over produksjonsmidlene, disponerer de også over det merproduktet som blir skapt i produksjonen.

Størstedelen av dette merproduktet blir investert i produksjonen, kapitalen blir akkumulert, og igjen brukt til å utbytte arbeiderklassen.

Vi må få det inn i hodene på kommende generasjoner at streiker er svik. Det er svik mot våre egne arbeidsplasser, mot bedriften vi har medansvar for. Det er svik mot samfunnet. Det er svik mot det beste i oss selv.

Hatlebakk og hans arbeidere har begge tatt til fornuft. Hydrostreiken stanset på sin egen umulighet.

Når skal vi lære av dette? Når skal vi innse at vi tilhører et «utviklet» land. At det ikke går an å snakke om bedrifts-

demokrati samtidig som man leser konflikter med «krig»?

Man forlanger av Hatlebakk at han skal vise samfunnsansvar fordi han er arbeidsgiver.

Hvorfor skal Hatlebakk vise et samfunnsansvar som arbeiderne ikke vil vise? Til tross for at det hevdes at de er medeiere, moralsk sett. Ingen skal nedlegge sitt arbeid som press i en konflikt!

Streiken er egentlig ikke bare en foreldet aksjonsform. Den er simpelthen reaksjonær.

Fra leder i Libertas-organet NÅ i sommer. Borgerlig demagogi om at arbeiderne er «moraliske» medeiere i kapitalistiske bedrifter. På samme måten hevder Sovjet-lederne at arbeiderklassen eier produksjonsmidlene i Sovjet.

Den innebygde lovmessigheten i det kapitalistiske systemet blir for arbeiderklassen: salg av arbeidskraft, utbytting i produksjonen, kjøp av nødvendighetsvarer, salg av arbeidskraft, osv., – helt til arbeideren vrakes når arbeidskraftas ruksverdi er for liten for kapitalisten.

For kapitalisten blir målet å satse kapital for å skaffe seg mest mulig ny kapital. Altså kapital som brukes til å utbytte arbeiderklassen i stadig større utstrekning.

Hvem har den virkelige makta over produksjonsforholda?

[Kapitalen sier Marx følgende for å poengtere skillet mellom den kapitalistiske og den sosialistiske produksjonsmålinga:

«Det kan ikke være annerledes i et produksjonssystem, der arbeideren er til for å ørøke den eksisterende rikdom, i stedet for at den materielle rikdommen burde tjene arbeiderklassens behov og bidra til hans utvikling.» (Marx. Kapitalen. Bind 1, Den kapitalistiske akkumulasjonens all-
nenne lov.)

Det kapitalistiske systemet, utbyttinga av arbeiderklassen, pågår og reproducerer

seg sjøl, så lenge kapitalistene er de reelle herskerne over produksjonsmidlene. Dette er årsaken til at Engels i «Anti-Duhring» uttaler følgende:

»Proletariatet tar statsmakta og gjør først produksjonsmidlene til statseiendom. Men dermed opphever det seg sjøl som proletariat.»

Arbeiderklassen sikrer seg etter revolusjonen raskt makta over økonomien ved å underlegge seg den viktigste industrien, finansvesenet, utenrikshandelen og de viktigste kommunikasjonsmidlene. Sjøl om rester av de kapitalistiske produksjonsforholda består, har arbeiderklassen dermed etablert sosialistiske produksjonsforhold. Arbeiderklassen er ikke lenger en utbytta klasse. Merproduktet disponeres av den, og den utvikler økonomien planmessig nettopp for at den materielle rikdommen skal tjene deres behov og bidra til deres utvikling, som Marx sa.

Dersom studiet av den sovjetiske økonomien kan påvise at arbeiderklassen er fratatt makta over produksjonsmidlene, da er det vanskelig å unngå å trekke den slutning at det tidligere sosialistiske Sovjet har skiftet farge og blitt et kapitalistisk land.

Reell makt – formelt samfunnseie

Vi snakker hele tida om den *reelle* makta, og det er ikke det samme som formelle eiendomsforhold. Vi skal klargjøre hvorfor dette skillet er viktig.

I et samfunn med små familiebedrifter er forholda enkle og oversiktlige. Her er det den eller de som eier bedriften som også rår over produksjonsmidlene. Forholda blir mer tilslørt når vi får aksjeieendom, internasjonale truster, kapitalistisk statsdrift osv.

Men det er klart at om tusener av arbeidere sitter med en aksje eller to hver i store konserner, så endrer ikke det på de faktiske kapitalistiske forholda. Det er kapitalister eller deres hjelpere av forskjellig art som dominerer konsernene, sitter i styrene og bestemmer hva og hvordan det skal produseres, hvilke investeringer som skal foretas osv. Og produksjonsmidlene i konsernet brukes som kapital, dvs. ressursene satses for å utbytte arbeiderklassen.

På samme måte med statsdrift under kapitalismen. Hvem bestemmer over Statoil, Kongsberg våpen, Jernverket i Mo i Rana osv.? Er det skattebetalerne og/eller Stortinget? Nei, det er statsbyråkrater, ofte sosialdemokrater, og finansherrer, som enten sørger for at statsbedriftene utfører nødvendige funksjoner for å opprettholde kapitalismen, eller leder utbyttinga bedre enn den beste kapitalist.

Det er forvirringa når det gjelder dette skillet mellom *det formelle eiet og den reelle makta* som gjør at Den norske Creditbank kan reklamere med fru Gundersen som makthaver, og Arbeiderpartiet og Høyre kan føre fram sin falske propaganda om at statsbedrifter under kapitalismen er sosialistiske bedrifter.

Det er den samme forvirring som revisjonistene forsøker å utnytte i forsvaret av styresettet i Sovjet.

De som begrunner at Sovjet av i dag er

sosialistisk med at det formelt er statseie/ samfunnseie i bedriftene, og ikke undersøker klasseforholda i Sovjet og hvordan den sovjetiske økonomien fungerer, de blir å likestille med de amerikanske økonomene som påstår at Vest-Europa er sosialistisk fordi staten har så stor innflytelse. (Disse spørsmåla er også behandlet i Klassekampen nr. 26/74, midtsidené, og i det svenske heftet »Sovjet i dag – förtryck och aggression i socialismens namn» (sv. Oktober. 1974), s. 3 - 7.)

For å klargjøre hva slags produksjonsforhold vi har med å gjøre, skal vi gå igjennom de viktigste punktene i de nye økonomiske reformene i Sovjetunionen, vise hvordan de ble begrunnet og hvordan de fungerer. Reformene ble innført i Sovjet og de andre landa i Øst-Europa i midten av 60-åra, og er de revisjonistiske sovjetledernes generallinje for utviklinga av økonomien.

»VAREKATEGORIENS UTBREDELSE»

Før vi kommer så langt, skal vi likevel kort ta opp et nytt argument som enkelte SFere på Universitetet i Oslo har fått det travelt med å bruke når det gjelder å avgjøre om Sovjet er kapitalistisk eller sosialistisk. De hevder at dette er et innfløkt spørsmål det er vanskelig å ta stilling til. En må spesielt studere »varekategoriens utbredelse» i Sovjet for å kunne ta noe standpunkt.

Om dette er det følgende å si: Et fritt marked i et sosialistisk land er både kilde til usikkerhet i den økonomiske planlegginga og til borgerlig ideologisk utvikling. Dette kom særlig klart fram i Sovjet under NEP-perioden i 20-åra. Kulakkene hamstret korn som de kom fram med om våren og solgte til skyhøye priser til fattigbondene.

Måten å løse slike problemer på er å erstatte markedene med planmessig for-

En teppefabrikk i Kairakkum. Staten eier denne som andre fabrikker i Sovjet. Men det er ikke nok å undersøke eiendomsforholda. Hva slags samfunnssystem det er i Sovjet er det produksjonsforholda som avgjør.

deling av ressursene. Under kommunismen vil dette bli det herskende prinsippet. Markedets rolle som regulator vil forsvinne. Men en kan ikke erstatte markedene ved å dekretere dem bort. Det var først etter at staten i Sovjet ble sterk nok til direkte å erstatte de private leveransene med sine egne forsyninger (i løpet av den første femårsplanen, fra 1926) at en kunne gå til frontalangrep på privathandelen og gjennomføre en rekke lover som i løpet av 1931 begrenset den sterkt.

Hvordan det kan gå når en prøver å erstatte markedet uten å ta økonomiens utvikling i betraktning, kan en se av enkelte av Kubas feilgrep. Fidel Castro erklærte så tidlig som i midten av 60-åra at en skulle avskaffe pengene på Kuba i løpet av en meget kort periode. Ingen skulle lenger behøve å betale for noe eller få lønninger, fordi en skulle få alt det en

trenge gratis i butikkene. At det var ønskedrømmer viste seg raskt når det i stedet for produktoverskudd på Kuba ble total svikt i produksjonen med etterfølgende rasjonaliseringer, svartebørs og sterkere avhengighet av revisjonistlanda.

I Kina og Albania er en klar over markedenes svakhet uten å henfalle til utopiske drømmerier. Markedet er en del av planen, en benytter seg av markedet der hvor den direkte fordelinga ikke er mulig. Massene er samtidig på vakt mot markedenes og byttehandelens ideologiske farer, – drømmen om å sko seg sjøl på andres og statens bekostning.

Er produksjonsmidlene varer i Sovjet?

Diskusjonen om disse spørsmåla har opp tatt en del vestlige økonomer i flere år. (Baran, Sweezy, Bettelheim, Mandel, Bo

Gustafsson.) I diskusjonen er det dokumentert at de private markedene er utvidet i Sovjet. Debatten har særlig dreid seg om maskinene i de statlige fabrikkene i Sovjet er varer eller ikke, dvs. om de byttes eller ikke byttes. (Se Gustafsson, red.: Socialkapitalismen.)

Vårt inntrykk er at den gamle administrative metoden med at staten *fordeler* maskiner (produksjonsmidler) til fabrikkene ennå eksisterer i stor grad, sjøl om de i økende grad blir solgt fra staten på kridit, men at en nå oppmuntrer til å slippe produksjonsmidlene tritt ut på markedet i større grad enn før. («Alt ettersom ressursene øker kan vi utvikle grosshandel med produksjonsmidler. Dette øker bedriftenes og produksjons-sammenslutningenes selvstendighet og evne til å ta initiativer når det gjelder å velge rasjonelle økonomiske forbindelser,» sa Kosygin på partiets 24. kongress i 1971.)

Diskusjonen er etter vår mening interessant og viktig – først og fremst for å få fram *hvilke konkrete former* den nye kapitalismen i Sovjet tar.

Ikke noe avgjørende bevis.

Men det er fullstendig feilaktig å gjøre denne diskusjonen til et avgjørende bevis på om det er sosialisme eller kapitalisme i Sovjet eller ikke: Dette spørsmålet avgjøres ikke av om maskiner som overføres fra en statlig fabrikk til en annen defineres som varer eller ikke. Det avgjøres heller ikke av forholdet mellom administrativ fordeling og markedsomsetning av produksjonsmidler.

Spørsmålet avgjøres av hvilke prinsipper som ligger til grunn for den ene eller den andre formen for metoder – prinsippet om profitt og produksjon av merverdi – eller prinsippet om å tilfredsstille samfunnets og arbeiderklassens behov. *Det avgjørende blir hvilken klasse som har makta i samfunnet og der i gjennom har disposisjonsretten over produksjonsmidlene.*

2. DE NYE ØKONOMISKE REFORMENE OG DERES BETYDNING

I de siste 20 åra har Sovjetunionen gjennomført omfattende økonomiske reformer og tiltak. Dette er stort sett reformer og tiltak som gradvis settes ut i livet, og med offisiell målsetting om at dette nye systemet etter hvert skal gjennomsyre hele samfunnet.

Reformene ble offisielt innledet i 1965. Før den tid hadde de vært innført på forsøksbasis i enkelte bedrifter. Enda i den nye femårsplanen (1971 - 75) snakkes det om at det er viktig å bygge ut reformene for å gjøre dem stadig mer altomfattende.

Hvorfor nye reformer?

Hva var foranledningen til reformene? Hvordan så den økonomiske situasjonen ut som gjorde reformene nødvendig?

På slutten av 50-åra og i begynnelsen av 60-åra opplevde Sovjet en merkbar stagnasjon i produksjonen. Den årlige veksten i bruttonasjonalproduktet sank fra 7,1 % i åra 1950 - 58, til 5,3 % i åra 1958 - 64. I jordbruksproduksjonen sank veksten fra 9,2 % pr. år i åra 1954 - 1955 helt ned til 2,6 % pr. år i åra 1960 - 64. (M. Dobb: *Sovjet economic development since 1917*, s. 332.)

Dette ble slått fast av Sovjet-lederne sjøl:

»Det bør anmerkes at det under de siste åra har skjedd en viss minskning av nasjonalinntekten . . . Den industrielle arbeidsproduktivitetens økningstakt, som også er en indikator på den samfunnsmessige produksjonens effektivitet, har sunket noe de siste åra. I de nærmeste åra må vi rette på dette forholdet.» (Fra

vedtak i partiets sentralkomite 27. - 29. sept. 1965.)

Hva er årsaken til vanskene?

De sovjetiske lederne erklærte at den gamle stramme planøkonomien var årsaken. Før da økonomien var liten og man hadde god oversikt, da kunne man ved hjelp av en sentral plan bestemme hva og hvor mye som skulle produseres, samt foreta den nødvendige fordelinga innafor statssektoren.

Nå hadde økonomien blitt »for stor». Det var for mange produkter å holde styr på, og for mange fabrikker som produserte dem. Den tidligere sentrale planlegginga hindret utviklingen av økonomien, hevdet de. En måtte desentralisere og vende seg til kapitalismen for å få kunnskap om det som nå måtte gjøres. Dette var botemidlene.

En økonomiprofessor uttalte det slik: »Problemet med våre »konservative» økonomer (tilhengere av sentralplanlegging) er at de fremdeles nekter å anerkjenne det som vestlige økonomer har oppnådd ved å utvikle metoder til å kalkulere det optimale. . . . Våre »konservative» nekter å akseptere både vestlige metoder og vestlige teorier, mens vi »radikale» er overbevist om at den »matematiske» metoden kan brukes mer effektivt i en sosialistisk økonomi enn i en kapitalistisk økonomi. For å kunne gjøre det må vi ha penger som målestokk og prisene må bli fastsatt i følge loven om tilbud og etterspørsel.» (Gjengitt i A. Werth: Russland i håp og frykt, Gyldendal 1974.)

Og Kosygin uttaler seg like direkte: »Innføringa av økonomisk sjølstendighet, bestemmelsen av økonomisk motiverte priser, økningen av profittens rolle og en obligatorisk og systematisk oppmuntring for godt og produktivt arbeid, er viktige forutsetninger for en forsert utvikling av

vårt næringsliv.» (Kosygin: Statsplan for den sovjetiske folkehusholdningens utvikling 1965. Rapport til møte i Øverste Sovjet, 9. desember 1964.)

Er de sovjetiske ledernes forklaring på vanskene i økonomien riktige? Vi mener nei! Men før vi går nærmere inn på dette, kan det være nyttig å se på innholdet i de nye reformene.

Viktige kjennetegn ved reformene.

Den økonomiske politikken som blei gjennomført på forsøksbasis av Krustsjov og lansert som hovedlinja i 1965, har følgende viktige kjennetegn:

- **Prisene** fastsettes i hovedsak sentralt, med uttrykt målsetting å la dem best mulig avspeile markedsforholda, dvs. til å balansere tilbud og etterspørsel. I andre land som f.eks. Ungarn fastsettes prisene av bedriftene (se Bo Gustafsson: Det nye økonomiske systemet i Ungarn, Røde Fane 5 og 6/73). I Sovjet diskuterer en om en skal gå over til dette systemet også der. For nye produkter kan sovjetbedriftene sette prisene sjøl. — Direktørene prøver i stor utstrekning å ta så høye priser de kan på produktene for å oppnå maksimumsprofitter. De statlige prisreglene blir stadig brutt.

- **Maskinene** ble tidligere stilt fritt til disposisjon for bedriftene dersom staten mente at maskinen burde anskaffes. Nå blir maskinene solgt til bedriftene på kreditt, mot betaling i regelmessige avdrag. Dette betyr at det frie markedet blir sterkt utvidet, at tilmed produksjonsmidlene trekkes inn i varesirkulasjonen.

(Som nevnt slippes også omsetningen av produksjonsmidler fri mellom bedriftene. I det hele tatt oppmuntres det til direkte salg bedriftene imellom på så mange felter som mulig. En ønsker denne ordningen, framfor at bedriftene knyttes sammen gjennom fordeling fra staten.)

● Etter vanlig markedsmetoder blir *profitten i bedriftene* lik inntekten av salget minus utlegg til råvarer, arbeidskraft og avdrag på den faste kapitalen (maskinene). Planen bestemmer at en fastlagt prosentandel av denne profitten blir igjen i bedriften. Denne prosentandelen er progressiv (øker med høyere profitt), slik at en bedrift som overoppyller planen får beholde større del av profitten enn en som akkurat oppfyller planen.

Profitten som blir i bedriften deles i tre deler. En del går til produktutvikling, en del til materielle stimuli og en del til sosial-kulturelle tiltak.

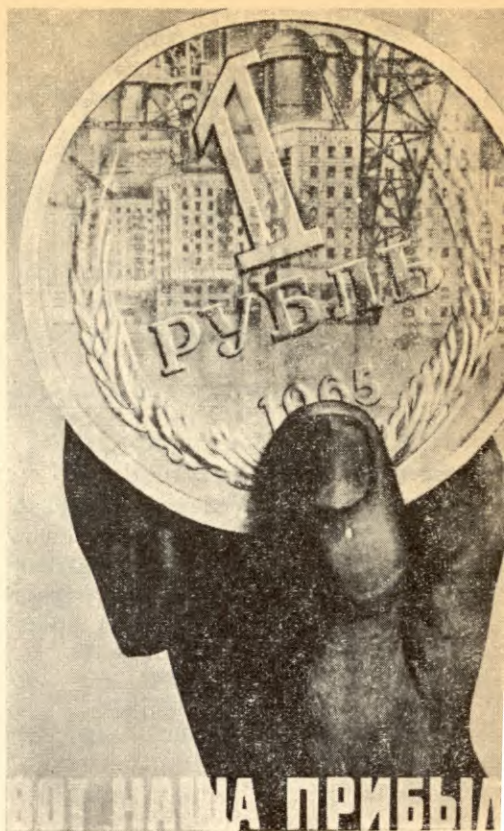
– Bedriftens *produktutviklingsfond* skal brukes til nyinvesteringer som bedriften kan bestemme fritt sjøl, – i motsetning til det de får mot avdrag fra staten. Etter hvert som slike fonds blir bygd opp, blir med andre ord investeringene mer og mer overlatt til bedriftene sjøl, ikke som før gjennomført av staten. Dermed får vi at de største bedriftene får anledning til å bli enda mer effektive og sjølstendige, øker profitten og øker nyinvesteringene på ny osv. Kort sagt: akkumulerer kapital.

– *Fondet til materielle stimuli* går til bonus og tilleggs lønninger, slik at ledelsen blir personlig interessert i å gjøre bedriften profitabel, samtidig som også arbeidernes lønn vil variere med bedriftens profitt.

Bedriftsledelsen bruker av dette fondet til å gi personlige lønnstillegg til enkelte arbeidere. For noen få kan slike lønnstillegg utgjøre 40 - 50 % av tariffønnen.

I 1967 utgjorde bonus fra disse fondene i det hele 20 % av gjennomsnittlønnen for administratorer og teknikere, men bare 3,3 % for arbeidere (Clarte 4 - 5-74, s. 29).

Direktørenes bonus beregnes på grunnlag av bedriftens profitt og ikke på grunnlag av det faktiske produksjons-

»1 rubel. Her er vår profitt.» Propaganda-plakat fra statens pressekomite. Det nye økonomiske systemet som ble innført i 1965 har »befrikket» sovjet-økonomien fra de politiske målsettingene, og satt profitten inn som ledestjerne.

resultatet. Av det følger det at det blir i deres interesse å holde produksjonskostnadene nede, kvitte seg med »profittabel» arbeidskraft osv. Vi skal merke oss at 80 - 85 % av de materielle stimuli-fondene har gått i direktørenes og bedriftslederens egne lommer de 4-5 siste åra. (Albania to-day 4/1973. Bereg-

net på grunnlag av offisielt sovjetisk statistisk materiale.)

– *Fondet for sosialt-kulturelle tiltak* går til boliger, barnehager, sykehus, fritids- og klubbaktivitet for de ansatte ved bedriftene. Arbeidernes livssituasjon blir altså knyttet til en bestemt bedrift og dens profitt.

Mens fondet for materielle stimuli splitter arbeiderne på den enkelte bedrift – den som er samarbeidsvillig får ekstra tillegg, splitter fondet for sosialt-kulturelle tiltak arbeiderne på de forskjellige bedriftene. Profitt på en annen bedrifts bekostning bedrer arbeidernes livssituasjon på den sterkeste bedriften.

● Reformene slo fast *bedriftsledelsens makt*. Den fikk den bestemmende myndighet over produksjonen, ansettelse, lønninger osv. Fagforeningenes oppgaver ble å administrere fester, ferier, idrettsarrangementer osv.

(Du finner en mer omfattende gjennomgang av de nye reformene i det svenske heftet »Sovjet i dag –», s. 24 - 43.)

ØKONOMISKE OG POLITISKE STIMULI

Økonomiske stimuli var noe av det viktigste ved de nye reformene. Revisjonistene har forsvart dem ved å henvise til de marxistiske klassikerne. Før vi behandler de egentlige årsakene til at de nye økonomiske reformene ble innført, skal vi derfor behandle dette spørsmålet litt nøyere.

Revisjonistene benytter seg av en totrinns-argumentasjon. Først siterer de Marx og sier at under sosialismen må enhver yte etter evne å få etter innsatsen. Det er først under kommunismen at vi kan få en situasjon hvor alle yter etter evne og får etter sine behov. Og dette er uten tvil riktig.

BAKGRUNNSMATERIALE.

I gjennomgangen av de nye økonomiske reformene har vi brukt dette bakgrunnsmateriale:

Maurice Dobb: »Nylig gjennomførte økonomiske forandringer i de sosialistiske land» (Marxism Today, sept. 1965)

A.N. Kosygin: »Rapport til SUKPs sentralkomite av 25. sept. 1965» (Sitert fra A. Nove & D.M. Nuti, red: Socialist Economics, Suffolk 1972)

E.G. Liberman: »Planøkonomi og bonuser». Pravda 9.9.62 (fra Socialist Economics)

J. Stalin: »Socialismens økonomiske problem i SSRU», Moskva 1953.

Alec Nove: »Economic Reforms in the USSR and Hungary», (fra Socialist Economics)

N. Byzlyakov: »Welfare the basic task. Five-Year Plan 1971 - 1975», Moskva 1973.

Alec Nove: »Sovjets økonomiske utvekkling»

V. Zhadov: »USSR Economic Reform in Action»

A. Rothstein: »Menneske og plan i Sovjetøkonomien»

Etter at de har plassert seg på klassikerens side, trekker de triumferende fram at Lenin og Stalin brukte økonomiske stimuli i stor utstrekning for å effektivisere produksjonen. (Det siste har vi også ofte fått høre fra trotskister og »venstre»-frasemakere av mange slag, som et bevis på at Stalin sto for en borgerlig politikk.)

Ideelt sett burde alle mennesker i et sosialistisk samfunn jobbe hardt og uegenytlig for å styrke sosialismen. Alle veit at det ikke er sånn. Ekspert, vitenskapsmenn osv. med store privilegier i det gamle samfunnet og med en djup egois-

HVEM HAR MAKTA PÅ ARBEIDSPLOSSANE?

I det svenske heftet: »Sovjet i dag» har dei samla desse opplysningane frå sovjetiske kjelder om korleis bedriftsleiinga nyttar makta si på arbeidsplassane:

- Ei gruppe sesongtilsette skogsarbeidarar i Velsk-distriktet i Arkangels klaga over dei dårlege arbeidstilhøva og levevilkåra. Det vart ikkje teke noko omsyn til arbeidskontrakten dei hadde. Dei fekk bu i gamle falleferdige koier. Selskapet av slo å stå til teneste med

transportmiddel. Dei var difor tvungne til å gå 4-8 km. kvar dag. Avisene kom berre ein eller to gonger i veka. Dei kunne ikkje eingong få tilgjenge til batteri til radioapparata sine. Kasseraren i selskapet av slo tilmed å la arbeidarane få vere med på å rekne ut lønene, så dei kunne ikkje eingong kontrollere lønene dei fekk. Klagemåla deira vart møtte med dette: Om det ikkje høver for dykk, trenger de ikkje bli her. Det finnst andre som vil ha plassane de har. (Izvestia 3.2.74.)

- I eit tilfelle klaga 838 arbeidarar

på urette oppseiingar, løner m.m. Dei fonda som var avsette til arbeidarvern vart i staden ofte nytta av direktørane til andre formål. (Sovj. Krig. 27.1.72, s. 3.)

- Brot mot arbeidslova er vanleg i Georgia. I ein artikkel står det at 569 arbeidarar vart oppsagde på ulovleg vis. To tredelar av oppseiingane var godtekn av fagforeiningane. (Trud 10.9.70.)

- Ein sovjetisk jurist tek i eit lesarbrev opp spørsmålet om at direktørane krenkjer arbeidslova. Han skriv at ein ofte seier opp arbeidarar berre av di dei gjer det vanskeleg for direktøren eller set seg opp mot han. Juristen tek opp eit tilfelle der fagforeininga ikkje ville taka dette opp med leiinga. Dei viste til at direktøren var ny, og at dei ville oppmuntre han ved å stø det han hadde gjort. (Sovj. Mold. 14.11.73, s. 4.)

- På ein anna stad har 400 arbeidarar sett i gang rettssak mot ulovlege oppseiingar. Det går fram av artikkelen at fagforeininga ikkje har gjort noko med saka. (Tiesa 4.12.71.)

tisk innstilling, må ofte bestikkes for å stille sine kunnskaper til rådighet for den sosialistiske oppbygginga.

Det er av den grunn at de marxistiske klassikerne har forsvart bruken av materielle stimuli mot all verdens anarkistiske likhetsmakere. Stimuli kan også forsvares overfor arbeiderklassen som et underordna virkemiddel for å øke produksjonen. Men det er fullstendig borgerlig å ikke forstå at å stimulere eksperter og arbeidere i et sosialistisk land til å yte en innsats, viser en svakhet ved sosialismen – en svakhet en må være oppmerksom på og bevisst arbeide for å gjøre mindre.

Revisjonistene behandler ikke økonomiske stimuli som en svakhet, men som den virkelig permanente drivkrafta i produksjonen. Dette er et avgjørende brudd med marxismen-leninismen. Mens de til stadighet (sist i siste femårsplan) snakker om å benytte seg av stimuli gjennom profitten på alle områder, nevner de aldri med et ord kampen mot den borgerlige egoismen som med nødvendighet følger i en slik politikks fotspor.

Albanerne har etter vårt syn helt rett når de karakteriserer bruken av økonomiske stimuli i Sovjet på denne måten: »den nye måten å belønne arbeid på

Det nye økonomiske systemet har fratatt arbeiderne kontrollen over produksjonen og innført lønssystemer som gjør dem avhengige av profitten på sin egen bedrift. (Bilde fra Tallin.)

skaper forhold som fostrer arbeiderne til å betrakte sin innsats i produksjonen som et middel til å tilfredsstille sine materielle interesser. Det lærer dem å jage etter penger og å bli slave av pengene. Den lar borgerlige oppfatninger blomstre, og sprer det borgerlige idealet om å oppnå rikdom, å sette sine egne interesser framfor samfunnets interesser.» (Lederartikkel i Zeri i Popullit, sitert i Gustafsson: Sosialkapitalismen, s. 103.)

Stakhanov-bevegelsen.

Det er heller ikke holdbart å sammenligne de metodene som brukes i Sovjet i dag, med dem som ble benyttet under Lenin og Stalin. Siden Stakhanov-bevegelsen under Stalin ofte blir brukt i denne sammenhengen, skal vi gjøre kort rede for de prinsippene den fulgte.

Aleksej Stakhanov var en gruvearbeider i Donets. I 1935 omorganiserte han og hans kamerater arbeidet i gruva, og på grunnlag av det utvant hans skift 102 tonn i stedet for kvoten på 7 tonn.

Hele hemmeligheten bak denne veldige framgangen var at de spesialiserte arbeidet og fikk utnyttet maskinene bedre uten mer slit.

Stakhanovs eksempel spredde seg over hele Sovjet og arbeidsproduktiviteten økte enormt. Allerede i 1936 økte industriproduksjonen i Sovjet med hele 30,2 %.

Hovedtendensen i denne bevegelsen var å produsere mer rasjonelt, unngå all sløsing, utvikle teknikken for å tjene folket. Arbeiderne viste en enorm oppfinnsomhet og samarbeidet godt, fordi de ville styrke sosialismen raskt mot den truende

fascismen og legge grunnlaget for en hurtig overgang til kommunismen.

Det ble brukt økonomiske belønninger for å framskynde denne bevegelsen. Men det som var drivkrafta både i denne og i alle produksjonsøkningskampanjer under Stalins ledelse, det var *politikken*. Dette kommer tydelig fram når en studerer Stakhanov-bevegelsen under krigen, da det også ble organisert kampanjer for å hjelpe de mindre dyktige arbeiderne til å oppfylle kvotene.

En skal ikke underslå et det ble gjort flere feil på denne tida når det gjaldt bruken av stimuli i industrien. Til en viss grad ble kampanjene utnyttet av enkelte bedriftsledere og byråkrater for å heve *deres* lønner og øke lønnskillene i samfunnet. Dette er feil av samme type som de kinesiske kommunistene avdekket og retta opp gjennom kulturrevolusjonen i sitt land. Men de økonomiske stimuliene ble andri opphøyd til prinsipp.

(Du kan lese mer om marxismens syn på dette spørsmålet i heftet »Sovjet i dag ... » s. 37 - 39.)

3. DE VIRKELIGE ÅRSAKENE TIL KRISA OG DE NYE REFORMENE

Som vi nevnte i begynnelsen av kapittel 2 i denne artikkelen, hevdet de nye sovjetlederne at årsaken til krisa lå i den gamle stramme planøkonomien. Økonomien var blitt så stor og uoversiktlig at en måtte desentralisere og vende seg til kapitalismen for å få kunnskap om hva som måtte gjøres.

De nye økonomiske reformene skulle så løse dette ved å gjøre profitten til rettesnor for all produksjon, og å legge kontrollen over hva og hvordan det ble

produsert over til ledelsen på de enkelte bedriftene.

Vi vil hevde at årsakene til krisa er å finne i at borgerskapet hadde tatt statsmakta og fratatt arbeiderklassen råderetten over produksjonsmidlene. Det grunnleggende problemet for de nye lederne var at arbeiderklassen dermed viste stadig mindre initiativ i produksjonen, og at de borgerlige bedriftslederne ødela økonomien med sine vanvittige disposisjoner.

Den eneste metoden de kunne bruke for å mobilisere til økt produksjon var gjennom økonomiske bestikkelser, først og fremst av bedriftsledelsene, men også av arbeiderne, ved å knytte bedriftsledelsens interesser direkte sammen med profitten, og å gjøre arbeiderne stadig mer avhengig av profitten – og ledelsen – på hver enkelt bedrift. Dette går også fram av det vi har sagt om reformene ovenfor.

»Etter at proletariatet har overtatt den politiske makt, finnes det to diamentralt motsatte linjer for den økonomiske oppbygging: Skal politikken kommandere økonomien, eller skal det brukes økonomiske metoder for å lede økonomien? skal den proletariske politikken til enhver tid være i kommandoposisjon, eller må 'profitten være i kommandoposisjon'?»

Fra en kinesisk artikkel fra Kulturrevolusjonen. (»Den sosialistiske oppbygging og klassekampen på det økonomiske området», Oslo 1970, også i Bo Gustafsson: Sosialkapitalismen.)

Sosialistisk planlegging.

La oss først se hvorledes planlegginga foregikk under Stalin. Vi siterer fra Leo Hubermans historiebok »Människans rikedomar, s. 242 - 245:

»Fra hver eneste institusjon innafor det veldige Sovjetunionen, fra hver eneste fabrikk, bondegård, farm, kvern, gruve, sjukehus, skole, forskningsinstitutt, fagforening, samvirkeforening, teatergruppe, fra hvert eneste avsidesliggende hjørne av dette enorme området kommer svarene på spørsmålene: Hva gjorde dere forrige år? Hva gjør dere nå? Hva slags hjelp

trenger dere? Hva slags hjelp kan dere gi? Og hundre andre spørsmål blir stilt.

Alle disse opplysningene strømmer inn til GOSPLANs kontor (det statlige planleggingsbyrået), hvor de blir satt sammen, organisert og fordøyd av eksperter.»

»Når disse ekspertene har sluttet med å sortere, arrangere og kontrollere de dataene som er samlet sammen, har de

Fra Mao Tsetung-tekstilfabrikken i Berat, Albania. Arbeiderne diskuterer sjøl produksjonsplanene for bedriften der de arbeider og for hele staten, og kontrollerer at planene blir fulgt. Den proletariske politikken, ikke kapitalistisk profitt, er rettesnora for driften og vurdering av resultatene.

fått en oppfatning av hvordan det står til med saker og ting. Men det er bare en del av arbeidet deres. Nå må de begynne å ta fatt på spørsmålet om hvordan saker og ting bør kunne forholde seg. På dette trinnet må planleggerne komme sammen med lederne i regjeringa.»

»Beslutningene om hva som skal gjøres blir vedtatt av lederne i regjeringa. Planleggerens oppgave er å utarbeide den mest effektive måten å utføre politikken på – ut fra det materialet de har samlet sammen. Gjennom diskusjonene mellom GOSPLAN og lederne kommer det første utkastet til planen. – Men dette er bare det første utkastet. Det er enda ikke *planen*. For en sosialistisk økonomi er hjernetrustens plan i og for seg ikke tilstrekkelig. Den må underkastes hele folket. Det er det neste trinnet.»

»Arbeiderne på fabrikken og bøndene på farmen som gir uttrykk for sine syn på hva som er godt og dårlig ved planen. Det er det materialet som russerne med rette er stolte over. Ofte hender det at disse arbeiderne og bøndene kritiserer kontrolltallene for sin spesielle arbeidsplass. Ofte legger de da fram en alternativ plan, der de gir sine egne tall for å vise at de kan øke den produksjonen en venter av dem. I den diskusjonen og debatten angående Den provisorsike planen som føres av sovjetborgere overalt, ser russerne det virkelige demokratiet. Planen for hva slags arbeid som skal utføres, hva slags mål som skal oppnås, er ikke noe som blir pålagt dem ovenifra. Arbeidere og bønder har noe å si over den.

Og hva er resultatet? En kompetent iaktager gir dette svaret: 'Samme hvor en reiser i hvert fall i de delene av Russland som jeg så, treffer en arbeider som sier stolt til en. Dette er vår fabrikk, dette er vårt sjukehus, dette er vårt hvilehjem. Og dette betyr ikke at de eier den gjenstan-

den det er snakk om individuelt, men at de fungerer og produserer direkte for deres regning, og at de er bevisste om dette, og bevisste om at de i det minste delvis har ansvaret for at den fungerer til punkt og prikke.»

Svakhetene ved planene blir utnyttet.

Planøkonomien fungerte med en rekke målsettinger som bedriftene skulle oppfylle. I den grad bedriftene oppfylte målsettingene fikk de belønning. Allerede under Stalin fantes det bedriftsledere med grove borgerlige feil som forsøkte å utnytte svakheter ved planøkonomien til fordel for seg sjøl og sin egen bedrift på samfunnets bekostning. Etter Stalins død er det åpenbart at slike bedriftsledere får utfolde seg fritt og får prege måten hele planene blir satt ut i livet på.

De borgerlige bedriftslederne prøvde å få de planlagte målsettingene så lave som mulig, (bl.a. gjennom opplysninger til sentralmyndighetene), slik at de lett kunne bli oppfylt. Når planen så var fastlagt, innrettet de produksjonen slik at målsettingene raskest mulig ble oppfylt, uansett om dette betydde at produktene ble dårlige eller at de behovene som skulle tilfredsstilles, reelt ikke ble det.

Maurice Dobb, en engelsk revisjonist og en varm forsvarer for reformene, karakteriserte situasjonen slik:

»Om de på bedriftsnivå fantes muligheter til å påvirke de produktene bedriftene laget, dro bedriftsledelsen naturligvis fordel av dette på en slik måte at målene ble oppfylt så lett som mulig. Spesielt siden ledelsen og teknikerne ved oppfyllelsen av målet ble tildelt belønninger som utgjorde betydelige tilskudd til deres lønn. Følgelig lønte det seg å gjøre produktene tunge i stedet for lette om produksjonsmålene var satt etter vekt. Et slående eksempel var utformingen av sen-

gene. Det var mer lønnsomt å lage færre store massive senger enn å lage flere lette . . . I andre sammenhenger brukte man f.eks. overflaten som mål. Pravda fortalte om en ny og mye mer effektiv type dampkjeler som ingen ville begynne å lage. Årsaken var et produksjonsmålet for dampkjelen benyttet overflaten som mål, og den nye typen var mye mindre enn de som allerede var i bruk.» (M. Dobb: Nylig gjennomførte økonomiske forandringer i de sosialistiske land. *Marxism today*, sept. 1965.)

Revisjonisthøvdingen Kosygin karakteriserte situasjonen slik:

»Som erfaringen har vist, målindeks over totalvolumet av produkter stimulerer ikke bedriftene til å produsere varer som virkelig trengs av den nasjonale økonomi og av publikum, og i mange tilfeller virker den til å begrense enhver forbedring i utvalget av produserte varer og i deres kvalitet. Ikke skjelden produserer bedriftene våre varer av dårlig kvalitet som konsumentene ikke vil ha og som derfor ikke blir solgt.» (Kosygin: Rapport til SUKPs sentralkomite 25. sept. 1965.)

Borgerlige økonomiske metoder.

Disse problemene ble altså løst ved å bruke »økonomiske metoder for å lede økonomien» – »økonomisk sjølstendighet, bestemmelsen av økonomisk motivering, økningen av profittens rolle og en obligatorisk og systematisk oppmuntring for godt og produktivt arbeid», som det het i Kosygin's rapport til øverste sovjet i desember 1964.

Akkurat som det fantes borgerlige bedriftsledere som prøvde å gjøre seg nytte av svakhetene ved planøkonomien også under Stalin, fantes det også økonomer som foreslo at en skulle ta i bruk slike metoder. Til dem svarte Stalin:

»Fullstendig uriktig er også påstanden

om at verdiloven – under vårt nåværende økonomiske system, under det kommunistiske samfunnets første utviklingsfase, – skulle regulere 'proporsjonene for arbeidets fordeling mellom de forskjellige produksjonsgrenene'. Hvis dette hadde vært riktig så er det ubegripelig at vi ikke med alle midler utvikler den lette industrien, ettersom den er den mest rentable, og ikke gir den prioritet foran den tunge industrien, som ofte er mindre rentabel og i blant til og med fullstendig urentabel.

*Hvis dette hadde vært riktig, så er det ubegripelig at vi ikke stenger en rekke bedrifter i den tunge industrien som foreløpig er urentabel, hvor arbeidernes arbeid ikke gir 'tilstrekkelig effekt', og ikke åpner nye bedrifter i den lette industrien som uten tvil er rentabel, hvor arbeidernes arbeid kunne gi 'større effekt'.» (Stalin: *Socialismens økonomiske problemer i Sovjetunionen*, sv. utgave, s. 23.)*

De nye økonomiske reformene som ble gjennomført fra 1965 følger nettopp disse prinsippene som Stalin advarte mot, og driver økonomien i akkurat denne retningen.

Kapitalistiske produksjonsforhold.

Vi kan summere dette opp slik:

Etter Stalins død ble sentralplanene mer og mer underminert. Arbeiderklassen ble fratatt myndigheten til å delta i utformingen av planene og i kontrollen av at de ble gjennomført. Begge deler ble i økende grad overlatt til bedriftslederne sjøl. De utnyttet dette til å gjennomføre planene på en måte som ga fordeler for dem sjøl, uten hensyn til samfunnets og arbeiderklassens behov.

Sovjetlederne var oppmerksom på de problemene dette skapte. De løste dem ikke ved å bekjempe bedriftsledernes borgerlige linje og finne metoder til å styrke

arbeiderklassens kontroll med økonomien. De mobiliserte ikke folket mot de korrupte bedriftslederne og reiste ingen kamp for en økonomi basert på samfunnets og arbeiderklassens behov.

Reformene de satte i verk betydde det tvert motsatte av dette. De bygger på den tankegangen de borgerlige bedriftslederne sjøl representerte, og utvikler den. De knytter dem nærmere til statsledelsen ved å bestikke dem med deler av profitten som blir skapt i produksjonen. De opphever produksjonsmålene i sentralplanen, og gjør profitten, produksjonen av merverdi og ikke produkter, til rettesnor for hele samfunnsøkonomien. De konsoliderer det nye borgerskapet, sikrer hovedtendensen i økonomien – overgangen til markedsøkonomi. De splitter opp arbeiderklassen, og gjør den til en utbyttet og undertrykt klasse, som selger sin arbeidskraft og bare regnes som produktiv så lenge den skaper tilstrekkelig profitt for kapitalen.

De nye økonomiske reformene bekrefter at borgerskapet har tatt makta i Sovjetunionen, og viser at det er innført kapitalistiske produksjonsforhold.

**»Liberalisering» – eller:
konsolidering av borgerskapets diktatur?**

»Uten et høyt utviklet demokrati er det umulig å få en høyt utviklet sentralisme, og uten en høyt utviklet sentralisme er det umulig å opprette en sosialistisk økonomi.» sier Mao Tsetung.

Hvordan en slik demokratisk sentralisme blir satt i verk på økonomiens område, går fram av det sitatet vi har brakt fra Huberman i begynnelsen av dette kapitlet.

Den nye herskerklassen knekket raskt dette demokratiet i Sovjet. De fratok arbeiderklassen makta over produksjonen

og forvandlet den til en undertrykt og utbytta klasse.

»Hvert ledd i leddsystemet må passe sitt eget arbeid for å hindre at de høyere nivåene blir hengende med en masse småsaker, noe som avleder dem fra de store problemene. De tillater de lavere nivåene å greie effektivt med de sakene som faller innfor deres kompetanse. Det synes å være riktig slik.»

Dette sa Bresnev på SUKPs 24. kongress (Moskva 1971, s. 83).

De som arbeider nede i pyramiden måtte ikke stikke nesa si opp i noe de ikke hadde noe med, i det som lederne ordnet opp i.

Det er dette perspektivet en må se den diskusjonen i som ble ført mellom de »konservative» og de »radikale» sovjetøkonomene før innføringa av de nye reformene i 1965.

Når det ikke lenger fantes noe demokrati for proletariatet, kunne det heller ikke eksisterer noen virkelig sentralisme. Den gamle sentralplanen forutsatte arbeiderklassens aktive medvirkning. Når dette var borte, ble sentralplanen en hemske for produksjonen. Sovjetlederne måtte derfor bryte med denne planen og satse på en desentralisert økonomi.

Årsaken til dette var ikke sentralplanen i seg sjøl, men kneblingen av massene og deres initiativ, opprettelsen av kapitalistiske produksjonsforhold. Under disse produksjonsforholda ble sentralplanen byråkratisk og et hinder for produksjonen.

De nye lederne måtte derfor overføre bestemmende myndighet til de lokale bedriftslederne, for å frigjøre initiativ hos dem til å øke profitten i sine bedrifter. Dette ble kalt »liberalisering».

Lokale bedriftsledere som ikke var villig til å bli med på en slik utvikling, ble avsatt som upålitelige. Ellers ble bedrifts-

ledelsene gjort til lydige redskaper for den sentrale makteliten i partiet og hæren ved å motta deler av den profitten som ble skapt i produksjonen.

Dette har vært bestemmende for den videre utviklinga i Sovjetunionen, også de reformene som er innevarsla på 24. partikongress i 1971, med opprettelse av konserner eller karteller etter vestlig modell, som vi skal drøfte kort i siste kapittel av denne artikkelen.

SOSIALISME OG PLANØKONOMI.

Vi skal til slutt se på hva som har skjedd siden reformene ble innført, særlig på to områder: inntreden av utenlandsk monopolkapital og økende monopolisering. I den sammenhengen skal vi også drøfte forholdet mellom stats- og partiledelsen og de lokale lederne for bedriftene og bedriftssammenslutningene.

Før det skal vi stanse ved et argument revisjonistene bruker for å forsvare at Sovjet fortsatt er sosialistisk, nemlig dette: »Det må fortsatt være sosialisme i Sovjet, for økonomien reguleres av de statlige planene.»

La oss slå fast med en gang at hvilken som helst plan er et redskap. Kapitalistene har statlige planer for å sikre sitt eget herredømme og sin egen profitt. Sosialismen har statlige planer for bevisst å styre økonomien slik at den tjener folket, utvikler de sosialistiske produktivkreftene og produktjonsforholda, og sikrer landets uavhengighet.

Planens klassekarakter.

En kan altså ikke bare se på om et land reguleres mye eller lite av en statlig plan. En må vurdere planens klassekarakter. Dette gjør vi best ved å se på hvordan den blir skapt og hvilke resultater den bringer.

I det kapitalistiske Norge blir planene utformet av borgerlige økonomer på oppdrag av monopolkapitalistene. Mye av arbeidet gjøres på universitetene og i departementene. Det norske folket blir aldri spurt. Stortinget strør sand på et resultat som bare kan forandres i små detaljer. Massene kan i høyden påvirke visse alvorlige overgrep fra planens side ved kraftige politiske aksjoner.

Akkurat på samme måte skapes planene også i de revisjonistiske landa. Økonomer og statistiskere utfører oppdragene til det revisjonistiske lederskiktet. Folket får aldri uttale seg, sjøl om vulgærpropagandaen påstår dette aldri så mye. (At det ikke var folket i Polen som gikk inn for kraftige reallønnsenkninger, viste seg klart nok under det voldsomme opprøret som brøt ut i 1970 mot revisjonistenes politiske og økonomiske undertrykking).

Etter kontrarevolusjonen i midten av 50-åra satte ledelsen i partiet og staten en stopper for det proletariske demokratiet og diktaturet over planlegginga av produksjonen. Det nye økonomiske systemet løste de problemene som oppsto ved å frigi initiativet til direktørene, binde deres interesser til maksimering av profitten, og gi dem all makt i bedriftene.

Sovjetherskerne har sjøl gitt oss et godt eksempel på hvor fjernt arbeidermassene står fra å kontrollere produksjonsmidlene. En slags »gallup» som revisjonistene gjennomførte på en metallurgisk fabrikk i Sibir, hvor 1000 arbeidere ble spurt, viste at over 70 % av dem svarte at de ikke visste og heller ikke brydde seg om å vite hvordan produksjonsprogrammet ble virkeliggjort, at de aldri snakket på møter og at de anså det som nyttesløst fordi deres mening aldri ble hørt. (Etter Albania today 4/1973).

Statsmonopolkapitalistisk planlegging.

Den statlige kontrollen over investeringer, lønnsfond og bedritenses arbeid er uten tvil fortsatt større enn det er vanlig i vest. Men prinsippene som følges er de samme som i den statlige reguleringen av økonomien i vestlige land.

Det legges mest vekt på den langsiktige planleggingen. Samtidig oppmuntres bedriftene til å planlegge langsiktig sjøl, og de sentrale planene bygger mer og mer på planene som de større bedriftene legger opp på egen hånd.

De sentrale planene gjelder bare for de viktigste varene. Det legges opp sentrale planer for hele varegrupper. Hvordan de skal settes ut i livet blir avgjort på lavere nivå, og av bedriftene sjøl.

Det er rentabilitetstendensene i de forskjellige bransjene som avgjør hvordan ressursene skal fordeles i planleggingsperioden. Etterhvert som bedriftene bygger opp sine produktutviklingsfonds blir også mer og mer av investeringene avgjort i bedriftene sjøl.

Det er ingenting ved den planleggingen som kan rokke ved at det er kapitalistiske produksjonsforhold i Sovjet i dag. Statsplanene i Sovjet er et redskap for den nye herskerklassen til å gjennomføre dens linje på de ulike områdene.

Planlegging under proletariats diktatur.

Hvis vi sammenlikner arbeiderklassens forhold til produksjonsmidlene i Sovjet

og i Kina/Albania er det slående forskjeller. I Kina og Albania utformes planene for økonomien gjennom svære massediskusjoner hvor både folkets behov for forbruksvarer og behovet for langsiktig investering i industriell sjølberging, og dermed tungindustrien, behovet for å styrke forsvaret av sosialismen osv. blir diskutert både prinsipielt og konkret.

Disse diskusjonene følger den demokratiske sentralismen, hvor arbeiderklassens fortropp, partiet, utformer kursen på grunnlag av partiets nære kontakt med massene. Denne kursen diskuteres og justeres gjennom massediskusjon og partiet og statsorganene oppsummerer og vedtar planene.

Hele tida pågår det en arbeiderkontroll på tre måter, nedenfra og opp, hvor arbeiderne kontrollerer arbeidet i statsorganene, bedriftene og partiet, horisontalt, hvor arbeiderne kontrollerer hverandre og ovenfra og ned, hvor klassens parti kontrollerer det lokale arbeidet.

På denne måten disponerer arbeiderklassen over produksjonsmidlene, ikke som individer, men som kollektiv, som klasse. På denne måten utøver klassen proletariats demokratiske diktatur.

(Se også sitatet fra Hubermann, i begynnelsen av dette kapitlet.)

4. HVOR GÅR SOVJETØKONOMIEN?

Hva her skjedd siden reformene ble innført? Har Sovjet fulgt den gamle kursen, eller besinnet seg?

Svaret er entydig. Landet har utviklet seg i stadig mer åpen kapitalistisk retning, slik en også må vente når en er kjent med den måten Sovjetlederne utlegger innholdet i reformene på.

Vi skal nøye oss med å ta opp to

forhold som er viktige for utviklinga videre – inntreden fra utenlandsk monopolkapital, og økende monopolisering.

Stol på fremmede krefter!

Nylig sto det en svær annonse fra Rockefeller-banken Chase Manhattan i Newsweek. Annonsen gikk ut på at Chase nå kunne åpne sin filial på Karl Marx' plass i Moskva. Sjøl om det ennå er mange restriksjoner på bankens virksomhet, så ventet en av gigantene i vestlig finanskapital seg mye av »arbeidet» i Sovjet.

Imperialistene i USA skal altså fra nå av få anledning til å finansiere industriutvikling i Sovjet. Må ikke gamle sovjetvenner begynne å stusse over slike nyheter?

En bank som Chase Manhattan overfører ikke kapital til Sovjet om det ikke er voldsomme profitter å hente der, – profitter skapt av de sovjetiske arbeiderne. Og en slik bank har stor erfaring i å bruke sin finansielle makt til å legge andre lands industri under seg. De imperialistiske gigantbankene er ikke tilbakeholdne velgjørere, men redskaper for monopolkapitalistene i USA.

Denne utviklinga peker bare i en retning: De russiske revisjonistene har ingen skrupler med å overlate disposisjonsretten

til sitt eget lands produktivkrefter til utenlandske imperialister, om de sjøl kan oppnå fordeler ved dette.

I Togliattigrad har Fiat en svær fabrikk som utbytter sovjetisk arbeidskraft. Tyske, franske, amerikanske, japanske industrimonopoler er på vei inn med sin kapital. De sovjetiske revisjonistene, som ikke kan basere seg på massenes skaperkraft og entusiasme for en sosialisme som ikke lenger finnes, har desperat behov for kapital og teknologi. De forsøker å løse dette ved å tegne avtaler med disse monopolene på vilkår som gjør øst-avtalene til gullkantete papirer for disse selskapene.

Videre er vestlige monopoler i dag også på vei inn ved å kjøpe aksjer i øst-europeiske *statlige* selskaper. I Jugoslavia har det lenge vært slik at vestlige selskaper kunne kjøpe inntil 49 % av aksjekapitalen i jugoslaviske selskaper. Det samme systemet innføres nå i Polen og andre land, og det diskuteres i Sovjet. Disse vestlige monopolene vil få en dominerende innflytelse i de øst-europeiske bedriftene. Det er foreløpig bestemt at høyden 49 % av aksjene kan være på utenlandske hender, men det er en kjent sak at en godt organisert minoritetsandel kan beherske

Bresnev i USA sommeren 1973. Han møter forretningsmenn fra den amerikanske monopolkapitalen for å gjøre dem kjent med at han vil åpne portene i Sovjet på vidt gap for dem.

et helt selskap. Gamle Wallenberg i Sverige sa f.eks. at han ikke trengte mer enn 6 - 7 % av aksjene for å kunne klare det.

Den vestlige dominansen vil også komme inn på mange områder. De vil få sine representanter i bedriftsledelsen, vestlige ingeniører vil oppnå nøkkelstillinger i produksjonens organisering. Patenter og utstyr vil bli hentet fra moderbedriften i vest osv. I mange av disse tilfellene vil derfor den reelle makta over produksjonsmidlene bli overført fra de sovjetiske til de vestlige monopolistene.

Sovjetlederne gjør et stort nummer av denne utviklinga, og kaller den for resultatet av fredelig sameksistens og samarbeid mellom land med forskjellige sosiale systemer.

»Sovjetunionen og USA er land med stort industrielt potensial. Vi disponerer over enorme naturrikdommer . . . . Derksom vi forener oss i våre anstrengelser og går løs på problemene, i bredt og stort omfang, og stiller opp et perspektiv på lang sikt, for år, kanskje for tjue år, — da er jeg sikker på at det kommer til å åpne seg utrolige muligheter.» uttalte f.eks. Bresnjev på et møte med amerikanske monopolkapitalister da han var i USA i mai 1973.

Dette kan imidlertid ikke forandre kjensgjerningene: *Sovjetlederne åpner i dag grensene for utenlandske monopoler, og overlater til dem å disponere over arbeidskrafta til sovjetiske arbeidere. Samtidig binder de sovjetøkonomien til økonomien i vest, og gjør det umulig for*

Denne oversikten trykte vi i Røde Fane 2/74. Den viser de avtalene eller planer til avtaler som ble tatt opp på møtet mellom Bresnjev og Nixon i mai/juni 1973. På møtet de hadde i sommer i år, ble de avtalene som ennå var usikre også vedtatt.

»Magnatane kjem attende»

Hva går de økonomiske avtalene mellom Sovjet og USA ut på? Fra det sovjetiske pressebyrået Novosty i Oslo har vi fått en artikkel om toppmøtet mellom Bresnjev og Nixon i Moskva i mai som bla. nevner følgende resultat av forhandlingene de siste par åra:

— Avtale med Occidental Petroleum Corporation om gjensidige vareleveranser på 8 milliarder dollar over en 20-års-periode (»den største kontrakt som er inngått i den internasjonale handelshistorie»). Avtalen omfatter levering av utstyr og materialer, utvinning og raffinering av olje og gass, produksjon av kunstgjødsel og landbrukskjemikalier, hjelp til reising av en kjemisk storbedrift for produksjon av 4 millioner tonn amoniakk og 1 million tonn urea i året, kreditt til utstyr til denne fabrikken, utarbeidelse av nye prosesser for bearbeiding av metall.

— Planer om levering av komprimert gass fra Sovjet til USA til en verdi av titalls milliarder dollar på lang sikt.

— Avtale med Swindell-Dreissler og andre firmaer om levering av utstyr til bygging av Kama bilfabrikk.

— Avtale med Joy Manufacturing for utstyr til utvinning av kull, med Arthur Andersen & Co. om informasjonssystemer for industri, forskning, handel.

— Tilbud til Westinghouse Electric Corp., Union Carbide og andre om konstruksjon av generatorer, transformatorer, gassturbiner osv.

— Amerikansk interesse for sovjetisk delproduksjon til utstyr som produseres i USA, og kjøp av sovjetiske verktøymaskiner, tankskip, tørrlasteskip og kulelagre.

— Representasjon i Moskva for Pullman, Occidental Petroleum Corp., General Electric, International Harvester, Caterpillar, Hewlett-Packard, Engelhart Minerals, Pan-American, American Express — og Chase Manhattan Bank, Bank of America, First National City Bank.

»ET SPØRSMÅL OM POLITIKK.»

»De østeuropeiske statene har en spesiell ressurs som mangler i vest. Det er en stamme av »veldisiplinerte» arbeidere. Ungdommen gjør ikke opprør, fagforeningene lager ikke bråk, og den politiske stabiliteten, som garanterer rentabiliteten for investeringene, er svært stor.»

»En delagasjon fra den italienske fagforeningen CGIL spurte sine sovjetiske kolleger om de kunne regne med støtte fra dem om det ble streik på de italienske Fiat-fabrikene. De fikk svaret: *»Det er et spørsmål om politikk. Hos oss driver ikke fagforeningene politikk.»*

»Et østerriksk glassverk hadde vansker med sine arbeidere, som for en stor del tilhørte Østerrikes Kommunistiske Parti. Det sa opp de 200 ansatte og flyttet virksomheten til Ungarn. Formannen i den fagforeningen som organiserte arbeiderne i kjemisk i Østerrike ba sine ungarske kolleger om hjelp. Svaret ble:

»Det der dreier seg om et økonomisk problem som ikke angår fagforeningen.»

(Fra en artikkel i det svenske tidskriftet Clarte 4 - 5 -74, »Vad gör dom i Sovjet».)

Sovjet å bli stående utenfor de stadig tilbakevendende krisene i den imperialistiske verdensøkonomien.

(Om inntreden fra utenlandsk monopolkapital, se også Røde Fane 2/1973, artikkelen »Bresnjev opnar dørene for amerikansk monopolkapital», fra Zeri i Populit. Spørsmålet er også tatt opp i Clarte 4 - 5 -74, artikkelen »Vad gör dom i Sovjet»[s. 56 - 59].)

Økt monopolisering.

Marx har for lenge siden – i polemikken mot Lasalle (Kritikk av Gothaprogrammet) slått fast at småkapitalisme fører til monopol. De sterkeste overlever. Utviklinga i Sovjet de seinere åra er en ny illustrasjon til påstanden Marx kom med.

På SUKPs 24. kongress (1971) presenterte Bresnjev planene for en strukturrasjonalisering av næringslivet:

»Økt konsentrasjon av produksjonen holder på å bli nødvendig. De samlede erfaringene viser at bare store sammenslutninger er i stand til å konsentrere et tilstrekkelig antall kvalifiserte spesialister, og sikre en hurtig teknisk framgang som bedre og mer fullstendig utnytter alle ressurser. Kursen for å skape sammenslutninger og kombinater må følges beslutsomt.» (Bresnjev: Beretning for SUKPs sentralkomite, s. 60)

Jahn Otto Johansen kommenterer også denne utviklinga i Arbeiderbladet 150/1974. Han sier:

»Den mest interessante nyskapingen i sovjetisk økonomi i den seinere tid er de industrielle bransjesammenslutningene, eller konserner, som ville være et dekkende vestlig uttrykk. Nyskapingen har vært forberedt en tid og en rekke steder i Sovjetunionen var man allerede i gang med å opprette slike bransjesammenslutninger, da ministerrådet gjorde det formelle vedtaket på forsommeren . . .

Da jeg ba en sovjetisk fabrikkdirektør om å beskrive det nye systemet, sa han rett ut at det best kunne sammenliknes med konsernene i vesten. Og ikke bare sammenliknet han dem med vestlige konserner, men han begrunnet også den sovjetiske nyskapingen med at 'erfaringene i de kapitalistiske land' hadde vist at slike sammenslutninger var mer rasjonelle.»

Reine ord for pengene. Fram for monopolkapitalismen! I vesten kan man det med å drive rasjonelt!

Reformen skal settes i verk fra og med 1975. Nøyaktig hvilke konsekvenser den

får for det økonomiske systemet må undersøkes etterhvert. Men det er åpenbart at hensikten er å sikre sjølstendige driftsøkonomier for større enheter enn en enkelt bedrift.

Av de 50 000 industribedriftene som finnes, skal det dannes noen tusen »kombinater» av denne typen. Kombinaten skal ha egne ledelser som skal ha rett til å forandre på beslutningene som blir gjort i de enkelte bedriftene, og skal rå med alle materielle og finansielle midlene og arbeidskrafta som hører til de bedriftene som faller inn under det.

I beretninga understreker Bresnjev at det er økonomiske motiver som skal avgjøre hvordan kombinatene skal bygges opp.

De skal underlegges ministeriene, som ifølge beretninga sjøl skal arbeide etter »prinsippene om økonomisk bærekraft», og skal spille »en øket rolle» og få »utvidet sjølstendighet».

I lys av den diskusjonen som i dag foregår i Sovjetunionen om den statlige planlegginga, er det sannsynlig at konsekvensene vil bli at de sentrale statsmyndighetene vil komme til å blande seg mindre inn i produksjonsplanlegging og foreta færre inngrep i bedriftenes disposisjoner enn til og med i dag. Kombinaten vil overta disse oppgavene sjøl.

SOVJET ER SOSIALKAPITALISTISK.

Det statsmonopolistiske skiktet kontrollerer statsapparatet og dermed produksjonsmidlene. Dette skiktet kan utgjøre 3 - 5 % av befolkninga i Sovjetunionen. De eier ikke produksjonsmidlene individuelt, men kollektivt.

Dette skiktet som innehar makta har delegert råderetten over produksjonsmidlene nedover til bedriftsledelsen. Det nye som nå skjer er at denne råderetten igjen samles på færre hender, hos ledelsen for konsernene (kombinatene).

Men sjøl om råderetten over produk-

sjonsmidlene er desentralisert, så innehar bedriftsledere og kombinatledere makt bare i den utstrekning de følger sentralledelsens generallinje.

I Sovjet, som i Norge, er den ledende monopolklassen helt skilt fra produksjonen. Den skaffer seg sine midler gjennom renter på lån til bedriftene, skattlegging av bedriftene osv. Utgangspunktet for monopolkapitalismen i Sovjet er et annet enn i Norge – og Frankrike, USA. Derfor er også formene forskjellige.

Sovjet er et monopolkapitalistisk land – og med nødvendighet: et imperialistisk land (dette drøftes i neste artikkel). Men på grunn av at det maskerer sitt kapitalistiske innhold med en sosialistisk form og sosialistiske fraser, kaller vi det et sosialkapitalistisk samfunn.

Grunnleggende motsigelser i systemet.

I og med gjenopprettinga av kapitalismen i Sovjet blir samfunnet offer for kapitalismens lover. Overproduksjon, arbeidsløshet, kriser vil følge i fotsporene til den »økonomiske reformen». *Motsigelsen mellom arbeid og kapital er uforsonlig, og steg for steg vil arbeiderklassen i Sovjet se virkeligheten bakom frasene og reise seg til motstand.* Dette er en objektiv lov som sovjetherskerne ikke kan vri seg unna.

Videre eksisterer det et annet grunnleggende problem for den nye overklassen. *De holder til denne dag sin makt ved å balansere mellom »sosialistisk» demagogi og kapitalistiske produksjonsforhold.* Derfor kan de blant annet ikke gjeninnføre de individuelle eiendomsformene som finnes i den vestlig kapitalismen uten at det ville by på enorme problemer. På den andre sida virker profittsystemet i retning av at det blir skapt eiendom av denne typen. »Mye vil ha mer», sier et gammelt ordtak, og det kan komme en dag da

Fra arbeideroppstanden i Polen 1970. Oppstanden kom i gang som svar på dyrtida som rammet arbeiderklassen. Bildet er fra Szczecin, der massene svarte på militærets angrep mot dem ved å sette fyr på partikontoret. Opprøret viste mye om svakhetene ved den nye herskerklassen. Etter hvert som det utviklet seg, opphørte store deler av partiapparatet å fungere, og ikke så få av dem stilte seg på folkets side mens massekampen raste som hardest. (Se intervju med representanter for Polens Kommunistiske Parti (illegalt kommunistparti) i Klassekampen 3/1972.)

delar av det nye borgerskapet ikke er fornøyd med et skille mellom den juridiske og den reelle eiendomsformen, at dette blir et hinder for deres strev etter maksimal profitt.

Dette kan føre til rivninger innafor den herskende klassen, og bety at regimet blir enda mer sårbart mot en reisning fra arbeiderklassens og folkets side.

For å gi et eksempel på motsigelsen innafor det sovjetiske borgerskapet vil vi henvise til to artikler i Aftenposten. De skriver seg fra 13/11-73 og 11/1-74.

Artikkelforfatteren refererer en »bitter» debatt blant sovjetøkonomer. Den ene fløyen holder på de byråkratkapitalistiske metodene. Den andre fløyen vil ha en ytterligere liberalisering av økonomien. De vil kvitte seg helt med planen og innføre løsere prognoser i stedet. De ønsker ingen innblanding fra staten i bedriftenes ledelse og ønsker et system

med varierende priser. En av tilhengerne av denne linja, V. Afasjanev, går så langt som til å ønske »en nesten automatisk økonomisk mekanisme» hvor »forbrukerne dikterer hva som skal produseres, og ikke produsentene». Dette er det samme som de vestlige kapitalistiske økonomene sier om sitt eget system med tilbud og etterspørsel. Det er klart at denne debatten representerer en motsigelse mellom ei byråkratkapitalistisk og ei mer tradisjonell kapitalistisk linje.

Monopolkapitalismen er imperialistisk og kan ikke tenkes uten å være imperialistisk. Sosialkapitalismen er blitt sosialimperialistisk, noe vi skal komme tilbake til i en egen artikkel. Men la det være nevnt at det også utgjør en grunnleggende motsigelse ved det nye økonomiske systemet i Sovjet.

A.J. og E.K.

Sovjet— en imperialistisk stat på linje med USA

Etter 2. verdenskrig var supermakten USA aleine om å strebe etter verdensherredømme. Etter at Sovjet skiftet farge i midten av 50-åra, har det landet utviklet seg til en imperialistisk supermakt som holder på å innhente USA. Er dette lause påstander, eller lar de seg dokumentere?

Dette ordet er skapt av Lenin, som brukte det om forræderne i den 2. internasjonale, som gikk over til imperialismen i den første verdenskrigen. Det innebærer sosialisme i ord og imperialisme i handling. Lenin brukte det om opportunister som tjente imperialismen, men som ikke sjøl satt ved statsmakta, hvor godt passer ikke da ordet på revisjonister som har tatt statsmakta, og som sjøl handler som imperialister.

Sosialimperialismen er en spesiell type av imperialismen. Den er en imperialisme

som svøper seg i sosialistiske fraser, og som gjerne driver ny-kolonialisme under påskudd av at de følger Lenins lære. Denne formen er det spesielle ved sosialimperialismen i forhold til annen imperialisme. Men innholdet er akkurat det samme som den gamle imperialismen.

LENINS IMPERIALISME-DEFINISJON — SOVJET I DAG.

Lenin har definert imperialismen slik:

1) konsentrasjonen av produksjonen og kapitalen har blitt utvikla til et så høyt

stadium at det har blitt skapt *monopoler* som spiller den avgjørende rollen i det økonomiske livet.

2) sammensmeltinga av bankkapitalen med industrikapitalen og dermed framveksten av et finansoligarki på basis av denne finanskapitalen.

3) eksport av kapital, skilt fra vareeksporten, får særskilt betydning.

4) opprettelsen av internasjonale monopolkapitalistiske selskaper som deler verden mellom seg.

5) oppdelinga av verdens landområder mellom de største kapitalistiske maktene er avslutta (og bare en omfordeling er mulig etter som styrkeforholdet endrer seg).

De svære revolusjonene som fulgte i kjølvannet til den andre verdenskrigen umuliggjorde en fortsettelse av den gamle kolonipolitikken. USA ble den fremste skaperen av ny-kolonialismen. Dette systemet tillater formell »frihet» til en viss grad, men imperialismen sikrer sine interesser gjennom mer kompliserte bånd, som ikke er mindre effektive. I dag som i går hviler imperialismens herredømme i ytterste fall på militær makt.

Sammenlikn Sovjet med Lenins definisjon. Det er lett å påvise at kapitalismen i Sovjet nødvendigvis må være monopolistisk, og fakta som er referert tidligere underbygger dette. Det er dette økonomiske grunnlaget som gjør at Sovjet *må* være imperialistisk. Monopolkapitalen vil maksimere profitten og kan bare gjøre det ved å gå over landegrensene for å forsøke å legge verden under seg.

Reformister og opportunisten av alle slag har alltid hevdet at imperialistisk utplyndring, aggresjon og krig er former for politikk som monopolkapitalistiske stater bare driver med »tilfeldig», at det er skeivheter arbeiderbevegelsen kan reformere bort, uten å rokke ved det kapita-

listiske systemet i seg sjøl. Det er heller ikke uvanlig å høre at slike skeivheter kan komme ut av et hvert samfunnssystem, også det sosialistiske.

Lenins analyse – særlig polemikken mot Kautsky i *Imperialismen* – og all erfaring seinere har vist uholdbarheten i slike påstander. *Monopolkapitalismen er imperialistisk etter sin natur, imperialismen er uløselig bundet sammen med monopolkapitalismen.* Dette gjelder også for sosialimperialismen.

Videre følger det av seg sjøl at det byråkratkapitalistiske borgerskapet i Sovjet, som gjennom staten behersker hele det økonomiske livet, er et finansoligarki i annen potens. Et tettere finansoligarki enn det sovjetiske skal det leites lenge etter, nettopp på grunn av at det har oppstått gjennom kontrarevolusjon i et sosialistisk land.

Det står igjen å vise at Sovjet driver imperialistisk utbytting av andre land, at det driver kapitaleksport, at det arbeider i retning av overnasjonale selskaper, og at det har delt verden med den andre supermakta i »interessesfærer».

TERRITORIAL OPPDELING OG KONTROLL.

Når det gjelder den territoriale oppdelinga av verden mellom imperialist-maktene og særskilt mellom de to supermaktene, så er det et forhold de innrømmer åpent sjøl. Øst-Europa, Mongolia, Cuba er anerkjent av USA som Sovjet-område, sjøl om USA gjerne vil inn og konkurrere. På samme måte er Latin-Amerika USAs »interessesfære».

Sovjet har sikra seg sterke støttepunkter i India, Afganistan og Bangla Desh, og de manøvrerer for å prøve å ta over etter USA i Indo-Kina. Egypt kom allerede i femtiåra under de nye tsarenes innflytelse, på samme måte med Syria. De

andre landa i Midt-Østen er det også sterke Sovjet-interesser, men i alle disse landa bølgjer styrkeposisjonene noe fram og tilbake mellom supermaktene, noe som Sovjets økning av Middelhavsflåten under oktoberkrigen er et tegn på.

I alle de områdene der USA til nå har vært overherre, prøver Sovjet å komme inn. Dette gjelder særlig Europa som er rikt på kapital og teknologi, noe Sovjet har lite av. Sovjet prøvde å gjøre Chile til en del av »sitt» område og har fangarmene ute etter de portugisiske koloniene i Afrika. Her finnes det hauger av stoff for den som leser aviser.

Her følger et forsøk på ei liste over de metodene Sovjet bruker for å skaffe seg kontroll over nye områder, og holde kontrollen over gamle.

1) **Såkalt »hjelp».** Sovjets »hjelp» på det økonomiske område er av samme type som de andre imperialistenes. Ved å gi økonomisk »hjelp» til et land sikrer Sovjet seg samtidig kontroll over landet. Et av de landa der Sovjet tidligst sikra seg innpass etter at det nye borgerskapet kom til makta var Egypt. Sovjet brukte her blant annet »gaver» og »hjelp» i form av maskiner og fabrikker. I følge en grundig egyptisk analyse er Egypt i dag enormt

Tsjekkoslovakia 1968. Sovjet fulgte Bresnjev-doktrinen om rett til å »yte militær hjelp til et broderland for å avverge truselen mot de sosialistiske system,» og dekket seg bak forvrengte sitater fra Lenin for å forsvare handlingene sine.

avhengig av reservedeler til disse maskinene og fabrikkene, slik at de ville stoppe opp uten, og slik at Sovjet kan prise reservedelene høyt. (Mahmoud Hussein, »Class Conflict in Egypt«.) Dette er kjent fra mange land, blant annet de øst-afrikanske statene.

2) **»Lån»** er en annen metode for kontroll og utplyndring. India betaler for tida tilbake *mer* i avdrag og renter på lån enn landet får i nye kreditter fra Sovjet. Dessuten må India betale tilbake i naturalier til ytterst ugunstige priser. Sovjets kreditter utgjør nesten 100 % av landets *»hjelp»* til India, mens *»gavene»* utgjør noen promille. (Mer om India tidligere i artikkelen).

3) **Selge dyrt og kjøpe billig** er et gammelt imperialistisk prinsipp, og Sovjet følger det lojalt. India fikk 1 667 rupier pr. tonn jute av Sovjet, mens det fikk 3 206 rupier pr. tonn av Storbritannia. I forholdet til Sovjets vasaller i Øst-Europa er dette helt gjennomført. Sovjet må til og med innrømme det sjøl. I brosjyra *»Principles of equality»* nevner de at den prisen som Sovjet tar for olja si i Comecon-landa er høyere enn verdensmarkedet. Den revisjonistiske forfatteren bortforklarer dette med at Comecon-landa like vel får fordelene av denne handelen, fordi de får høyere priser på sine produkter i Sovjet. Dette siste er rein løgn. (Mer om dette i avsnittet om Comecon.)

4) **Teknologi/monokultur.** Sovjet satser på å bygge opp hele fabrikker i de underlagte landa, hvor all utrustning leveres fra Sovjet på kreditt. Dermed eksporterer Sovjet et hjemlig eksportoverskudd og gir ingen mulighet for det underlagte landets industri til delleveranser. Industrien holdes nede og landet forblir avhengig av sovjetiske leveranser.

Denne oppbygginga krever store meng-

der sovjetiske eksperter som forblir industrielle og politiske agenter. De kan også brukes som pressmiddel fordi størstedelen av denne industrien ville stoppe om nøkkelpersonell ble trukket tilbake. Dette gjorde Sovjet i både Kina og Albania i begynnelsen av 60-tallet. I land hvor det ikke er et sosialistisk system og en ledelse med evne til å mobilisere massene i å løse ei slik krise, vil en slik manøver være katastrofal.

Sovjet krever av sine lydriker at de går inn i den *»internasjonale arbeidsdelinga»*. – *»Dette samarbeid gjør det mulig for Sovjetunionen å utnytte den internasjonale arbeidsdelinga på en bedre måte. Vi vil bli i stand til å kjøpe av disse landa stadig større mengder av deres tradisjonelle eksportvarer – bomull, ull, pelsverk og huder, rensed non-ferromalm, matolje, frukt, kaffe, kakaobønner, te og andre råvarer og en rekke ferdigvarer.»* (Sitert etter *»Leninisme eller sosialimperialisme»* Forlaget Oktober, 1972, fra Kosygin's tale til den 23. partikongressen).

Dette er reinhekle kolonialisme. De ferdigvarene Sovjet er særlig interessert i er de som passer inn i Sovjets økonomi. F.eks. er det en tendens til at Sovjet lar de underlagte landa ta over produksjonen på områder som krever relativt mye arbeidskraft, som tekstiler, akkurat som f.eks. Norge og andre vestlige land gjør.

Alle de øst-europeiske landa har blitt nødt til å legge om og tildels nedlegge produksjon for å forsyne Sovjet, eller ikke konkurrere med Sovjet. Sovjet krevde av Albania at landet skulle oppgi sjølbergingslinja og i stedet satse på druer og turister. Da sa Enver Hoxha, at albanerne heller spiste gras enn å bli avhengig på nytt.

5) **»Joint ventures».** (Dårlig oversatt, fellesselskaper).

Sovjet satser i stigende grad på dette. F.eks. gikk Sovjet og Iran sammen om bygginga av en olje og gassledning fra Iran til Sovjet. I det siste har det vært en hard konflikt mellom de to landa omkring prisen på olja, fordi Iran solgte olje til underpris, mens Sovjet solgte den videre til overpris. På grunn av oljeledninger sto Iran i den knipa at det kortsiktig kunne lønne seg å selge til underpris, framfor å skipe olja til Europa. Dessuten hadde landet bundet kapital i ledningen, og kunne heller ikke se bort fra dette. De satt i klisteret, og konflikten er fortsatt ikke løst.

Det er sannsynlig at Sovjets økonomiske framstøt overfor Norge kan komme i forbindelse med »joint ventures» på olje i Barentshavet. Sovjet har stigende interesse for slike selskaper i Europa, uten at vi har noen oversikt over hvor langt de er kommet.

Sovjet går også inn for »joint ventures» for å utnytte ressursene i tredje land, framgår det av »Indian & Foreign Review» siteret i Marxistisk Forum 3/74.

6) Indoktrinering av en lokal prosovjetisk klikk.

Sovjet bruker i stor stil metoden med å utdanne en lojal intelligentsia i de underlagte landa på skoler i Sovjet. Erfaringa viser at disse er sterke støttepunkter for sovjetisk sosialimperialisme når de vender tilbake. Dette gjelder f.eks. mange afrikanske land.

7) Indirekte og direkte kontroll gjennom revisjonistpartiene.

Revisjonistpartiene over hele verden er tildelt ei rolle i Sovjets imperialistiske strategi. I korte trekk går denne linja ut på at de må prøve å komme i regjering for enhver pris. Dermed kan Sovjet få et fofeste innafor som kan utnyttes økonomisk og militært. Dette er en hard påstand, men den holder vann. Ser vi på

revisjonistpartiene i land etter land, så har de kasta sjøl den siste trevl av prinsipper over bord for å få taburetter.

Frankrike. Det er en kjent sak at revisjonistpartiet la seg på magen for å tekkes imperialisten Mitterand, og blant annet avlyste 1. mai og dempa den faglige kampen for å tekkes de borgerlige. Alt dette for å komme i regjering.

Italia. Det italienske revisjonistpartiet trygler i disse dager monopolkapitalens parti, framfor noe ennet, nemlig kristlig demokratene om at også revisjonistene må få en plass i regjeringa. Borgerskapet teller på knappene om de skal godta dette for å bruke revisjonistene i et forsøk på å løse den permanente regjeringskrisa i Italia.

Portugal. Portugals revisjonister kramrer seg i dag til taburettene i fascistens Spino-las kolonialistiske regjering. De stanser faglig kamp og kritiserer »uansvarlige elementer» når titusener streiker. Samtidig lader Sovjet opp sitt diplomati overfor den nye regjeringa i Portugal.

Lista kunne gjøres mye lenger, og tendenser ville være den samme sjøl om ikke alle revisjonister har like realistiske muligheter for å oppnå resultater for sine oppdragsgivere. Revisjonistene i *Danmark* har gått inn for regjeringssamarbeid med sosialdemokratene og de *norske* revisjonistene som sitter i nøkkelposisjoner i SV har åpna for ei linje som går i samme retning. Ellers er det også grunn til å spørre seg om hvorfor den sovjet-påvirka Allende gikk imot chilensk utvidelse av fiskerigrensa, når et slikt tiltak åpenbart tilsvarte Chiles behov, men ikke Sovjets.

8) **Militærkupp.** Det er bevist at Sovjet sto kraftig bak kuppforsøket mot Nimeiri i Sudan for et par år siden, blant annet gjennom prosovjetiske offiserer utdannet i Sovjet. Også statskuppet i Afghanistan

fikk sterk støtte og var med på å fylle ut Sovjets planer om å innringe Kina.

9) Militær «hjelp». Sovjet skryter av sin militære «hjelp» og Sovjet er ganske visst blitt verdens våpenprofittør nummer 1, men hjelpa er heller tvilsom. For det første knytter Sovjet harde betingelser om sovjetisk kontroll til våpenleveransene. For det andre stasjonerer de også her nøkkelpersonell som kan lamme det aktuelle landets militære potensial dersom det handler mot Sovjets ønsker. For det tredje er kredittene steinharde. F.eks. måtte Egypt og Syria betale blodpriser for våpen i oktoberkrigen. Våpen har den fordel fra imperialistisk synspunkt at det ikke finnes faste priser på dem, og mulighetene til å tjene grovt er kjempestore. For det fjerde leverer Sovjet bare de våpentypene som passer Sovjets aktuelle politikk. Blant annet har Sadat kritisert Sovjet skarpt for dette.

10) Kanonbåt diplomati. Sovjet har i rekordarta grad økt sin flåtestyrke og hevder det som et prinsipp å utøve «inflytelse» gjennom sine mobile flåtestyrker på verdenshavene.

Sovjet legger derfor veldig stor vekt på å få flåtebaser, slik som de var frampå med i Bangla Desh etter krigen i Bengalen. Derfor er også «prinsippet» om «fri ferdsel på havene» så viktig for Sovjet, akkurat som det er for USA. Sovjets manøvrer med å sende nye marinefartøyer til Middelhavet under oktoberkrigen stemmer overens med USAs manøvrer med sin sjettede flåte under borgerkrigen i Jordan i 1970. Trusler om invasjon har alltid vært et imperialistisk maktmiddel.

11) Okkupasjon. La det ikke bli glemt at Sovjet holder Tsjekkoslovakia okkupert og har gjennomført det de sjøl kaller «begrensa suverenitet» i de andre Warzawa-paktlanda og Mongolia, med

stående sovjetiske styrker med all slags moderne våpen.

SOVJET – INDIA: TRADISJONELL NYKOLONIALISME.

India er et av de landa der sosialimperialismen har fått utvikla seg lengst, når vi ser bort fra Øst-Europa. Vi skal se på noen eksempler derfra. I Bokaro bygger India et stålverk med sovjetisk hjelp. I 1972 gav en indisk vitenskapsmann ut ei bok om dette: «The Bokaro Steel Plant. A study of Sovjet economic assistance». I det svenske tidsskriftet *Clarite* har Bo Gustafsson gjengitt hovedpunktene i denne boka. Disse er blant annet:

– Indisk ekspertise ble konsekvent tilsidesatt under planlegginga og gjennomføringa av anlegget. Sovjetiske eksperter ble flysendt fra Sovjet for millionbeløp. Dette skjedde også i tilfelle der India allerede hadde ekspertise.

– Bygginga av stålverket baserte seg på totalimport av utstyr fra Sovjet. Den indiske industrien ble derfor heller mer enn mindre avhengig av utlandet etter bygginga av stålverket.

– Det ble avslørt at Sovjet nektet å gi India moderne maskiner. Maskiner som Sovjet sjøl (og en rekke land) hadde i bruk kunne redusert anleggs- og drifts-omkostningene betydelig. Som eneleverandør tvang Sovjet på India maskiner som de ikke ville bruke lenger sjøl.

Historia om sovjetisk hjelp til stålverket i Bokaro er altså historia om indisk hjelp til sovjetisk monopolkapital. Forskjellen hadde ikke blitt stor om det hadde vært USA som sto for prosjektet.

I dag står stålverket enda ikke ferdig. Heller ikke et annet stålverk av samme type som skulle bygges i Bihai. Kontrakten for finansiering av Bokaro ble imidlertid undertegnet i 1965. Dette har ført til åpen kritikk i det indiske parlamentet.

Sovjet-lederne hevder at veien til sosialismen for u-landa går gjennom å forlite seg på »hjelp» fra dem. Sovjets »hjelp» til India har skaffet dem kontrollen over strategiske deler av den indiske økonomien, men sikter ikke inn på stanse massefattigdommen!

Til et av stålverkene hadde Sovjet bare levert 67 % av utstyret da tidsfristen var utløpt. For India betydde det at dyrt utstyr sto ubrukt, at produksjonen ble forsinket og at hele armeer av »eksperter» fra Sovjet levde luksuslivet for indisk regning.

I kritikken ble det også hevdet at Sovjet tok opptil 200 % høyere priser enn det var vanlig på verdensmarkedet for varer til India, og at Sovjet presset prisen på indiske varer ned til bare 50 % av verdensmarkedets. (Hsinhua News 27/5-74.)

Stålverket i Bokaro typisk.

»India betaler punktlig tilbake sine lån med industrivarer og andre produkter som Sovjetunionen har interesse av, som te, kaffe, cashewnøtter, jute og jutepro-

dukter, bomull, ulltøyer, skinn, sko og mica.» — Alikhanov, New Times 45/46-73.

Dette sitatet viser en av hovedmetodene Sovjet bruker for å plyndre India. India er et tilbakeleggende land med en reaksjonær overklasse. For å løse de økonomiske problemene i landet satser herskerklassen på hjelp utenfra. Først fra USA og nå fra Sovjet.

Det begynner med lån. Men disse lånene må India bruke i Sovjet. Dette er grunnlaget for første skritt i utplyndringa. For varer Sovjet leverer blir det forlangt enorme overpriser. Når lånene tilbakebetales betaler India med »varer Sovjet har interesse av». Men her ligger prisen langt under verdensmarkedets nivå.

Det går klart fram av offisiell statistikk

hvor avhengig India har gjort seg av Sovjet. I perioden fra 1955 - 66 lånte India 1300 millioner US-dollar fra Sovjet. (Hsinhua News 24/1-74).

Sovjet skryter sjøl av at renten på lån til India er på bare 2,5 %. Det er ingen grunn til å betvile dette. Men den bruken de gjør seg av ulikt varebytte med India plyndrer India for kanskje opptil 50 % av de låna de får.

Noen eksempler: Sovjet solgte nikkel til India for 30 000 rupier pr. tonn i 1969. Verdensmarkedsprisen var 15 000 rupier. I 1972 solgte Sovjet 20 000 tonn bomull for 2 600 rupier pr. balle, mens verdensmarkedsprisen var 1 900 rupier. (Fra Gustafssons artikkel om stålverket, i Clarte).

Hsinhua News nevner i sin utgave 13/2-74 en artikkel i det indiske bladet »Economic and Political Weekly». Ifølge denne artikkelen solgte India jute til England for 3 206 rupier pr. tonn, mens Sovjet betalte 1 667 rupier. Dette var i budsjettåret 1968/69. Eksporten til Sovjet var på 103 000 tonn og utgjorde 17 %. I budsjettåret 69/70 var prisene henholdsvis 3 325 og 1 828.

Strategisk kontroll over industrien.

Sosialimperialismens griskhet stopper imidlertid ikke her. I tillegg sikrer de seg strategisk kontroll over Indias tungindustri. Stålverket i Bokaro er bare ett eksempel fra en bransje. Tilsvarende skjer i alle viktige bransjer.

Gjennom langsiktige avtaler sikrer Sovjet seg leveranser for hele fabrikker. Dette betyr at India ikke får bygd ut egen reservedelsindustri eller kan skaffe seg sjølstendig ekspertise. Reservedelene og ekspertisen tvinges India til å betale Sovjet dyrt for.

Resultatene av denne politikken trekkes fram i Hsinhua News for 29/4-74. Her

blir det gitt en oversikt over hvor stor andel av hver bransje som er bygd opp med »hjelp» fra Sovjet. I stedet for »hjelp» bør vi si kontroll.

Sovjet kontrollerer 30 % av stålindustrien i India, 35 % av råoljeproduksjonen, 60 % av oljeraffineringen, 20 % av kraftforsyningen, 85 % av produksjonen av tungt maskineri og 60 % av verkstedindustrien.

Både for venner og motstandere av sosialimperialismen er India et viktig eksempel. Vi ser derfor fram til at SF setter sine eksperter til å analysere tilfellet. India. Vi kan vanskelig forstå at konklusjonen kan bli noe annet enn en dom over Sovjets imperialismen.

COMECON ENSIDIG TIL SOVJETS FORDEL.

»Kommunist- og arbeiderpartiene avviser ideen om å skape sjølforsynte nasjonale økonomier, som ville føre til at de økonomiske banda til andre sosialistiske land vil være begrensa til utenrikshandel, de aksepterer ikke teorien om »å stole på egne krefter», eller tanken om å streve etter en sjølberga utvikling».

Dette står i ei brosjyre som heter »Principles of equality», utgitt av Novosty Press i Moskva.

Denne linja – som forøvrig må programforplikte NKP til å utvikle et ikke-sjølberga Norge, dersom partiet noengang fikk en sjanse til å gjøre noe med dette – ble lansert av Krustsjov på 20. partikongress under betegnelsen »internasjonal arbeidsdeling. Siden da er denne politikken blitt ført ut eller forsøkt ført ut overfor Comecon-landa.

Denne imperialistiske arbeidsdelinga har hatt store konsekvenser for de øst-europeiske landas sjølstendighet. Det kan vises fra område til område. Vi skal trekke fram noen typiske eksempler.

– Bulgaria produserte i 1956 40 % av sine traktorer sjøl. I 1968 kjøpte landet samtlige traktorer fra Sovjet.

– Bulgaria produserte i 1960 75 000 motorsykler, bare 800 ble importert. I 1968 ble 30 000 importert og egenproduksjonen var bare 25 000.

– DDR har gjennom de siste par årene blitt tvunget til å legge ned 60 fabrikker med tekstilproduksjon. Disse er blitt om-dannet til fabrikker for produksjon av elektriske motorer.

(Eksemplene tatt fra Clarte 4/5).

– Ungarn har Europas nest største bauxitt-ressurser, men ingen selvstendig aluminiumsproduksjon. Bauxitten går til Sovjet. (»Sovjet i dag» hefte fra SKP)

– 90 % av all tsjekkisk uranmalm-produksjon går til Sovjet.

(Hsinhua News 11. juli -74.)

Det var den anti-marxistiske arbeidsdelings og ressursplyndringspolitikken Albania hadde gått imot da landet ble tvunget til å forlate Comecon i 1961. En nærmere marxist-leninistisk analyse av hva borgerskapet i Sovjet mente med »internasjonal arbeidsdeling» er gitt i den albanske partihistoria som kan fåes på svensk.

Prisplyndring.

Også Comecon-landa blir utsatt for prisplyndring. Dette skjer både når det gjelder eksport og import. Særlig klart kommer plyndringa fram når det gjelder vare-slag som Sovjet selger i store mengder

Bresnev og Ungarns partisjef Kadar på jakttur. De to er skjønt enige om å bekjempe en sjølberga økonomi i Ungarn og de andre Comecon-landa.

både til Comeconland og til kapitalistiske land ellers i verden. Jernmalm er her et av mange eksempler:

Land	Mengde/tonn	Pris rubler	Pris/tonn(i rubler)
Bulgaria	1 296 000	10 774 000	8,31
Storbritannia	1 104 000	5 743 000	5,31
Polen	10 608 000	88 631 000	8,36
Japan	1 248 000	4 369 000	3,51
Tsjekkoslovakia	11 396 000	109 174 000	9,58

Kilde: Vnesnaja Torgovlja SSSR, 1972.

Olje er et annet eksempel. I følge offisielle sovjetiske kilder solgte Sovjet mellom 1960 og -67 98,77 millioner tonn råolje til fire Comecon-land for 1 705,62 millioner rubler og Sovjet solgte 99,11 millioner tonn råolje til seks vest-europeiske land for 852,99 millioner rubler. Medlemskap i den sosialistiske arbeidsdelingen kostet millioner av rubler ekstra når det gjaldt olje. Mens Sovjets verste fiender (?) fikk billig (?) olje.

Det svenske heftet «Sovjet i dag» gir i tillegg til dette siste eksemplet en rekke andre.

Med utgangspunkt i den dokumentasjon vi i dag har, kan ikke Sovjets politikk overfor Comecon framstå som en serie feilgrep. Ser vi den økonomiske politikken i lys av begrepene «begrenset suverenitet» og «sosialistisk arbeidsdeling», må konklusjonen være at Sovjet i praksis fører en imperialistisk utplyndringspolitikk overfor Comecon-landa. Dette er politikk som blir forsvart med «sosialistiske» fraser. Noen stort annen forskjell er det ikke mellom USA og Sovjets imperialisme overfor industrialiserte land.

SOVJET FORBEREDER SEG TIL KRIG OVER HELE VERDEN.

I Clarte nummer 4/5-74 oppsummerer Kurt Lundgren Warszawa-paktlandenes militære overlegenhet i Europa. Ut fra en kvantitativ sammenlikning kan vi trekke den konklusjonen at Sovjet ikke bare kan ha defensive hensikter. Men enda tydeligere kommer dette fram gjennom analyser av sammensetningen av den sovjetkontrollerte opprustningen i Mellom- og Nordeuropa. Slike analyser viser at Sovjet bygger ut en offensiv militær styrke i Europa. Vi vil ta dette som uttrykk for at okkupasjonen av Tsjekkoslovakia lett kan skje igjen og at Sovjet også har til hensikt

å bruke militær makt i kampen for dominans i resten av Europa.

Er Sovjets offensive hensikter klare i Europa, er de uten tvil åpenbare for en hver i det indiske havet. I dette havområdet kan vel ikke engang den mest trofaste sovjetvenn hevde at Sovjet kan ha noen defensive formål. Sovjets flåteutbygging må derfor fortolkes som en militær garanti for imperialistiske interesser.

At en slik utbygging har funnet sted står ikke til å nekte. «Den enkle sannhet som ethvert skolebarn har kjennskap til er at Sovjet er en stor sjøfartsnasjon og at det indiske havet er den naturlige veien året rundt mellom havnene i øst og vest.»

Telegrambyrået Tass 8. mai 1974.

Sannheten er imidlertid denne:

– 1963: Først dette året begynner Sovjet å operere med krigsskip i farvannet. I de foregående år har de knapt vært et eneste krigsskip i det Indiske hav.

– 1964: Sovjet starter forsøkene med å etablere en isfri havn i området.

– 1965-67: Den sovjetiske flåten «besøker» området.

– 1968: Sovjet offentliggjør eksistensen av en fast flåtestyrke i Det indiske hav.

– 1970: Sovjets verdensomspennende flåtemanøver «Seas and Oceans» finner sted. 10 - 15 skip fra flåten i Det indiske hav deltar i denne.

– 1971 Sovjet økte sin flåte til langt over 30 skip under Indias okkupasjon av Pakistan.

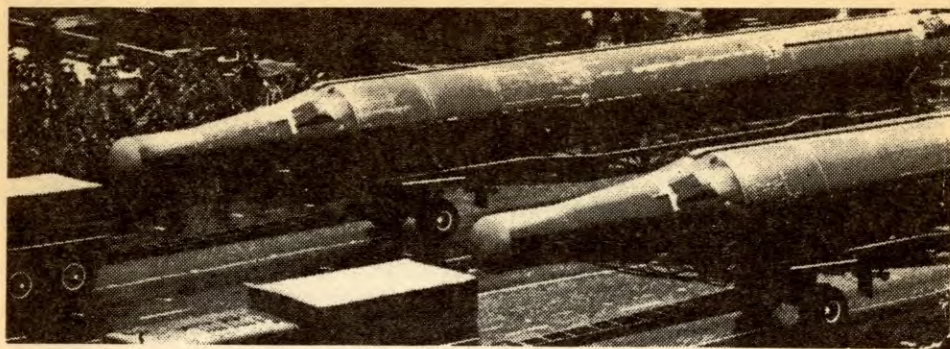
– 1973: Under oktoberkrigen økte Sovjet sin flåte ytterligere.

(Hsinhua News 10/7-74.)

Hva skal skolebarn tro?

Newsweek for 3. juni-74 setter fram følgende påstander:

Sovjet har flåtebasert følgende steder: Umm Qasr, Aden, Socotra, Mogadisho, og

Sovjetiske SS-9-raketter, større enn noen USA har. De skal nå byttes ut med mer treffsikre rakettsystemer. De to supermaktene snakker mye om fred, men bygger hele tida forholdet mellom seg på stadig sterkere militær opprustning.

Sovjet har havneprivilegier følgende steder:

Hodeida, Berbera, Mauritius, Colombo, Vishakahapatnam, Andaman Islands, Nicobar Islanda, Singapore. Det kan reises spørsmål ved hva havneprivilegier betyr og det kan være riktig å vise til at USA forsøker å forsvare utbygging av flåtebase på øya Diego Garcia og derfor overdriver anslag over sovjetisk nærvær, blant annet i blader som Newsweek. Vi velger likevel å tro at ikke alle disse påstandene kan reduseres til antisovjetisk propaganda.

Sovjet har tilbudt seg å hjelpe Bangla Desh med å rydde havna i byen Chittagong, men selv om det nå er snart 3 år siden krigen, er arbeidet ikke ferdig. Derimot har Sovjet opprettet en rekke avstengte områder i havna. En rekke ganger har bladet «Far Eastern Review» satt disse sakene i forbindelse med Sovjets ønske om isfri havn i Bangla Desh.

Til slutt enda en kilde på samme spørsmålet: Det franske telegrambyrået AFP meldte nylig at Sovjet hadde inngått en base-avtale med øystaten Mauritius.

Dette sovjetiske «nærværet» er blitt tatt

opp i FN. 104 land stemte da for et forslag framsatt av Sri Lanka som fordømte begge supermaktens militære opprustning i Det indiske hav og som sluttet med en oppfordring om kamp for å opprette Det indiske hav som «en fredelig sone».

Som konklusjon kan vi derfor si at Sovjet desperat forsøker å skaffe seg isfrie havner i Det indiske hav. Ut fra de kilder som i dag er tilgjengelig er det rimelig å anta at Sovjet har klart dette. Sovjets utbygging står i skarp strid med den tredje verdens forsøk på å bevare Det indiske hav som fredssone og det kan ikke hevdes at Sovjet har defensive hensikter når det gjelder flåteutbyggingen i dette området.

FORSVARET FOR SOSIAL- IMPERIALISMEN VIL LIDE NEDERLAG.

Sovjet forsvarer sin imperialisme med sosialistiske fraser. De som støtter Sovjet i dag, benytter seg av de samme frasene. Det er ennå mange som ikke har gjennomskuet dette. Dette kan gjøre kampen mot

Sovjets sosialimperialisme mer komplisert enn den var mot USA-imperialismen, men langt fra mindre nødvendig.

Sovjet er i dag en imperialistmakt i samme særklasse som USA, og står i kamp med USA om verdensherredømmet. I kampen for å forsvare og utvide sine interesserfærer er det dømt til å begå handlinger som vil gjøre situasjonen meget vanskelig for dem som benekter hvilken karakter Sovjet-staten har.

Vi tror ikke vi står aleine om et slikt syn. Det er mange som frykter et nytt Tsjekkoslovakia 1968 fra Sovjets side. Men er det tidsnok å ta åpent standpunkt når noe slikt inntreffer?

For anti-imperialister kan det ikke være det. Kamp mot imperialismen er et prinsippsspørsmål. Det må føres samme hvordan imperialismen kamuflerer seg – som »demokrati» i USAs tilfelle, som »sosialisme» i Sovjets.

Det er også en villfarelse å tro at Sovjets imperialisme ikke betyr noen trusel mot Norge. Kampen og samarbeidet mellom USA og Sovjet truer alle land i verden. Slik situasjonen ennå er i verden, er den mest sannsynlige utgangen på denne kam-

pen krig, verdenskrig ikke utelukket. I et slikt tilfelle vil også Norge være utsatt, og Sovjet har allerede den oppladninga som skal til for å ta Nord-Norge på noen timer, (dokumentasjon, se Clarte 4/5-74, artikkelen »Norden, ett lungt hörn i Europa?»).

Det går heller ikke an å forsvare lunkenhet i dette spørsmålet med at en ikke vet nok. *Mangel på kunnskap kan forandres til kunnskap av enhver som har vilje til å søke den opp.* For den som vil kjenne sannheten om Sovjet, mangler det ikke på materiale og dokumentasjon.

Vi vil ikke si at det som legges fram i denne artikkelen er tilstrekkelig for å overbevise alle som er i tvil. Det er resultatet av undersøkelser i et forholdsvis kort tidsrom. Det trengs mer undersøkelser, det må mer materiale fram for å dekke behovet. Vi mener likevel at artikkelen viser at vi er istand til å dokumentere vårt syn, og utfordrer dem som har et annet syn til å prøve å dokumentere det minst like grundig, om de mener det er mulig.

PS/JH.

HUSK Å FORNYE ABONNEMENTET!

Mange av abonnentene våre tegnet abonnement i fjor høst. Tida er derfor nå inne til å fornye. Bruk postgiro-anvisningen som vi sender med. Legg merke til at abonnements-prisen har gått opp. Fra nr. 4/74 har vi sett oss nødt til å ta kr. 40,- for ett år. Trykkeriene setter opp prisene for tida, særlig fordi papiret blir dyrere flere ganger i året. RØDE FANE, Forlaget Oktober, boks 2066, Grunerløkka, Oslo 5. Postgiro 2 20 84 78.

Borgerskapets diktatur i Sovjet— demokratisk eller fascistisk?

Sovjetlederne kaller staten de hersker over »hele folkets stat» og hevder at det er en stat uten klassekarakter. Mao Tsetung har derimot kjennetegnet Sovjet i dag som storborgerskapets stat, tilmed en fascistisk stat.

Hva er grunnlaget for en slik karakteristikk?

Mao Tsetung har karakterisert Sovjetunionen av i dag som »et storborgerskapets diktatur, et diktatur av den tyske fascistiske typen, et diktatur av Hitler-typen». Dette har falt mange tungt for brystet. Men la oss se på om ikke Mao Tsetung kan ha rett i en slik karakteristikk.

Vi mener at vi har ført i marka sterke argumenter for at det skjedde en kontrarevolusjon i Sovjet på midten av femtallet og at den førte en reaksjonær storbürgerlig klasse til makta. På annen plass i Røde Fane blir det ført fram like så

sterke argumenter for at økonomien i Sovjet i dag er statsmonopolkapitalistisk. Det står enhver fritt å reise motargumenter mot vår analyse, og vi går så gjerne inn i en diskusjon. Men til nå har det ikke kommet så mye som ett argument fra revisjonistisk hold som på noen som helst måte kan rokke ved vår analyse. Vi har bare blitt møtt med skjellsord, og det overbeviser som kjent ingen.

Ikke bare er det smått med motargumenter, men jo mer vi studerer forholda i Sovjet, jo flere argumenter får vi

som underbygger denne teorien. *Derfor har vi et solid grunnlag til å slå fast at Sovjet av i dag er et borgerskapets diktatur.*

Dette setter oss i stand til å bruke Lenins analyse av staten på Sovjet. Enhver stat er et klassesdiktatur, et redskap for den herskende klassen til å opprettholde sin makt og undertrykke enhver motstand. Slik vil det være så lenge det finnes klasser.

Sovjet-lederne sier sjøl at proletariatets diktatur ikke lenger finnes i Sovjet. Det er ifølge dem erstattet med »hele folkets stat». Men det er både ifølge Lenin og all erfaring helt absurd, så hvis det ikke lenger er proletariatets diktatur må det være en annen klasses diktatur. Denne klassen er det nye byråkratborgerskapet. De har erobret statsmakta og bruker den til å opprettholde profittsystemet, byråkratenes klasseprivilegier, utbyttinga av arbeiderklassen, kort sagt det nye kapitalistiske systemet. Hær, politi og administrasjon står i deres tjeneste som garantier for deres styre.

Fascismen – en form for borgerskapets diktatur

Av borgerskapets diktatur finnes prinsipielt to typer. Begge betyr til sjuende og sist det samme, nemlig et kapitalistisk utbyttersystem som undertrykker arbeiderklassen og andre lag av folket. Begge to hviler i siste instans på våpenmakt mot eventuelle arbeideroppstander. Men de skiller seg fra hverandre gjennom den *formen* undertrykkinga tar. Disse to typene av borgerskapets diktatur er borgerligdemokratiet og fascismen.

Det første kjenner vi fra Norge og en del andre vest-europeiske land. Her har borgerskapet utvikla et meget sofistisert system, hvor arbeiderklassen tilsyne-

latende har et avgjørende ord med i laget gjennom de frie valgene og en god del demokratiske rettigheter. Det kan dannes opposisjonelle partier, aviser o.l. Det kan arrangeres demonstrasjoner og masse-møter mot regjeringas politikk, det eksisterer en viss rettsikkerhet osv. Alt dette trues i dag fra borgerskapet, og styrets sanne ansikt viser seg – Wintex-øvelsen, rettsaka mot Trædal og andre ting. Men fortsatt er vårt land et borgerlig demokrati.

Den andre formen for borgerskapets diktatur er fascismen, det vil si det åpne terrorveldet, hvor makta hviler direkte på borgerskapets væpna arm, og hvor denne ikke er tilslørt av noe borgerlig demokrati. Wintex foregår ikke i det skjulte, men er en del av dagliglivet. Opposisjonspartier blir undertrykt, aviser og løpesedler beslaglegges, demonstranter risikerer å bli skutt eller satt bak lås og slå uten lov og dom.

Når vi skal plassere det borgerlige diktaturet i Sovjet i en av disse typene av borgerskapets diktatur, er det helt åpenbart at det ikke er noe borgerlig-demokrati, men derimot et fascistisk styre vi står overfor.

SOSIALFASCISMEN

Både i 1956 og seinere har det nye borgerskapet brukt våpenmakt mot arbeidere og folk fra de nasjonale minoritetene når de har gjennomført streiker og demonstrasjoner. Et av de siste kjente eksemplene på dette fikk vi i forbindelse med en bølge av demonstrasjoner blant de nasjonale minoritetene. I Kaunas, Litauen satte Sovjetlederne inn militærpoliti og fallskjermtropper om demonstrantene. Det er meldt om at mange streiker blant sovjetiske arbeidere også er møtt med voldsmakt.

– I likhet med forholda i det fascistiske

Italia er den sovjetiske fagbevegelsen i dag degenerert til en korporativ organisasjon som er et maktorgan for det nye borgerskapet mot arbeiderklassen. Dens oppgave består i å drive på arbeiderne for å få dem til å godta det nye kapitalistiske systemet. Fagforeningene brukes i også til å gi et lite sjikt av arbeiderklassen privilegier.

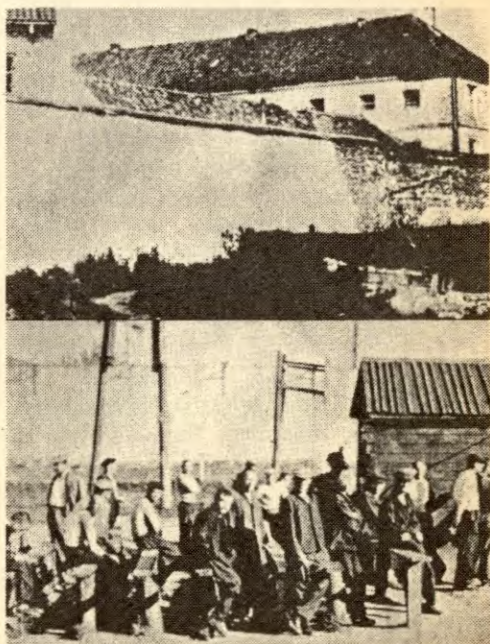
— Bedriftslederne har fullmakt til å drive en utstrakt terror mot arbeiderne. Komsomolskaja Pravda har blant annet nevnt et eksempel på en kvinne som ble oppsagt fordi hun nektet å jobbe ulovlig overtid. Hun ble fratatt identifikasjonspapirer, mistet lønn som hun hadde til gode og ble nektet sluttattest. Dette førte til at hun ikke fikk noen ny jobb og til slutt ble drevet til sjømord. Liknende eksempler har det vært mange av til og med i sovjetisk presse. Bedriftsledere idømmer arbeiderne helt vilkårlige straffer i et stort antall. Det er ingen overdrivelse å si at den sovjetiske arbeideren er helt rettsløs på arbeidsplassen.

— De sovjetiske valgene som tidligere var klassens demokratiske middel til å velge sine tillitsmenn, har degenerert til reine farsevalg hvor resultatet er gitt på forhånd og hvor byråkratborgerskapet har bukta og begge endene. Så fast er kontrollen at Sovjet-lederne ved «valgene» i år kunne opplyse den nøyaktige prosentvise sammensetninga av de organene som skulle velges allerede før valgene var gjennomført!

— Mens det kinesiske folket henger opp veggaviser som kritiserer ledere på alle nivåer og gjennomfører massekritikk-møter, er det sovjetiske folket fratatt enhver legal mulighet til å kritisere makt-

haverne. Demonstrasjonsfrihet eksisterer ikke. Folk som sprer løpesedler blir forfulgt og arrestert. Det er streng kontroll på hvem som har stensilmaskiner og skrivemaskiner, og de som har skrivemaskiner må sende inn skriftprøver regelmessig, for at illegale trykksaker skal kunne spores tilbake til opphavet.

— De sovjetiske revolusjonære blir meget hardt forfulgt. Til tross for at det har oppstått flere grupper som tar SUKPs linje i Lenins og Stalins tid i forsvar mot revisjonistene, så har det vært helt umulig å ha noen som helst kontakt med dem i Vesten. Vi vet ikke engang om initiativ-takerne lever, om de er arrestert eller på frifot. Så hard er neppe undertrykkinga engang i land som Spania.

Bildene viser den psykiatriske klinikken i Tsjernjakovsk (øverst) og et fengsel i nærheten av Moskva. Her, og i liknende institusjoner, havner de opposisjonelle Sovjet-lederne får tak i, om de truer deres posisjoner. (Foto fra Clarte.)

– Det sovjetiske undertrykkingsapparatet er blitt styrket med »profesjonelle sikkerhetsoffiserer», »nattskift-politistasjoner» og »motoriserte politiavdelinger». Det er bygd nye fengsler og åpnet nye »arbeidsleirer». Sinnsykehus blir også brukt mot opposisjonelle.

– Det nye borgerskapet har tatt opp igjen de gamle tsarenes rasistiske propaganda om »den gule fare» og tatt den i bruk mot det kinesiske folket. Innenlands blir de nasjonale minoriteter undertrykt og den storrussiske sjåvinismen satt i høysetet. Krustsjov handlet typisk da han skiftet ut de fleste lederne for republikkene og satte inn utelukkende russere.

– De nye herskerne i Kreml står for en aggressiv militarisme og følger de verste fascisttradisjoner ved å væpne seg til tennene med sikte på angrep. Sovjetlederne har rustet sine mer enn 1 million tropper på grensa mot Kina til et fullstendig atomangrep mot Kina. De militære strategene i Sovjet leker med tanken om et totalt angrep på de kinesiske storbyene og må derfor regne med å utsette opp til 100 millioner kinesere eller mer. Riktignok ville et angrep på Kina være det siste militære eventyret de nye tsarene bega seg ut på, og de ville aldre nå sitt mål, men det sier noe om den desperate militarismen som hersker i det nye sovjetiske borgerskapet når de for fullt alvor forbereder seg til slikt.

Sosial demagogi

Det blir ofte hevdet som motargument mot vår påstand om det sovjetiske styrets fascistiske karakter at det finnes ennå så mange gunstige ordninger for den sovjetiske arbeiderklassen og folket.

For det første må man være klar over at det materielle grunnlaget for disse

ordningene, som f.eks. et utbygd skolevesen, ble lagt under sosialismen i Sovjet. Det sovjetiske landbruket var framgangsrikt under Stalin og har vært i permanent krise etter Krustsjovs maktovertakelse.

For det andre har klassekarakteren f.eks. i skolevesenet blitt endret slik at sovjetskolen i dag er en streberskole av dimensjoner hvor eksperter stilles over vanlige folk og teorien skilles fra praksis. Slik viser det seg på felt etter felt når man går inn på de såkalte »fordelaktige ordningene».

For øvrig ligger det nettopp i det sovjetiske borgerskapets demagogiske karakter at det må oppvise en del tilsynelatende »sosiale goder». De nye borgerne skal jo framstilles som »Lenins arvtakere», »marxist-leninister» o.l., og de trenger derfor den »sosiale» fernissen.

I parantes bemerket er ikke eksistensen av slike »gode» ukjent verden i den tyske eller italienske fascismen. Også nazistene kalte partiet sitt et sosialistisk arbeiderparti. Det forteller oss at vi ikke må se på overflatiske former, men må avsløre den virkelige karakteren til et styre.

De trekkene ved det sovjetiske systemet som vi har påpekt er ikke tilfeldige trekk, det er grunnleggende forhold som gjør at det borgerlige diktaturet i Sovjet må karakteriseres som et fascistisk diktatur.

H.G.

STUDIEPLAN

1. AVHOLD ÅPNE MØTER OM SOVJET!

Opplysninger om den virkelige situasjonen i Sovjet i dag, og samfunnets karakter, kommer sjeldent ut til folk. Enten får vi servert oppgulp av offisielle sovjetiske kilder. Eller vi får våre informasjoner fra erkereaksjonære folkefiender.

Det norske folk har krav på skikkelig informasjon om Sovjet. Vi oppfordrer så mange som mulig til å avholde åpne møter i Marx-Engels skolens regi. Dette nummeret av Røde Fane egner seg bra som hjelpekilde for en innleder og som forberedende materiale for flest mulig av deltakerne.

2. OPPLEGG FOR STUDIEMØTER!

Vi vil også foreslå at det arrangeres studiesirkler for de som ønsker å fordype seg mer i emnet. Som hjelp til dette arbeidet foreslår vi følgende studieopplegg:

Møte 1:

Spørsmål 1: Hvorfor er det viktig å ta stilling til om Sovjet fortsatt er sosialistisk? Diskuter påstanden om at denne debatten bare er en taktisk manøver fra AKP for å splitte partiene i SV.

Spørsmål 2: Klasseforholda fortsetter under sosialismen. Drøft forholda i Sovjet i stalintida for å finne ting som gjorde et borgerlig kupp mulig. – Er det riktig å si at det skjedde en kontrarevolusjon på midten av 50-tallet.

Møte 2:

Spørsmål 1: Mener dere at det er vesnlige likheter i sovjetisk og norsk økonomi? Hvilke? Er forskjellene av prinsipiell eller overflattisk karakter?

Mener dere at det er vesnlige skilnader i sovjetisk og kinesisk økonomisk utvikling? Hvilke?

Spørsmål 2: Vurder revisjonistenes argumenter om at det er sosialisme i Sovjet fordi det er statlig eie av fabrikkene, opp mot det standpunktet som blir lagt fram i Røde Fane og som krever at vi må studere de virkelige produksjonsforholda.

Er det riktig å karakterisere produksjonsforholda i Sovjet i dag som kapitalistiske?

Møte 3:

Spørsmål 1: Er det riktig å si at Sovjet er et imperialistisk land på linje med USA? Er det riktig å hevde at Sovjet i dag er et fascistisk land?

Spørsmål 2: Drøft forholda mellom Norge og Sovjet. Hvordan har de vært og hvilke muligheter finnes det for utviklinga i framtida? Vurder spesielt sosialdemokratenes og revisjonistenes rolle.

Marx-Engels skolen.

Folkets kultur

Per Sivle— ein diktar for arbeidarklassen og vår tid

Per Sivle døydde 6. september 1904. Med han byrja ein ny tidbolc i norsk litteratur. Han var den første store dikteren som skjona kva rolle arbeidarklassen hadde å spela i historia, og søkte seg ein plass som tolk for tankane, kjenslene og vonene som vaks fram med denne nye klassen.

Den 6. september 1904 ende Per Sivle, den første store dikteren den norske arbeidarklassen har fostra, livet sitt.

Dei siste ti åra av livet hans var ein strid mot sjukdom, alkohol og armod. Til det siste var han likevel fullt oppteken med politiske spørsmål. Det siste diktet han fekk ferdig var »President Kruger», eit mektig dikt retta mot den koloniale underkuingskrigen det britiske imperiet førde mot boerane i det sørlege Afrika.

»I kvardagslaget syntest Sivle å vera ein gladværug mann, også dei siste åra i Drammen,» skriv Bjarte Birkeland om han i avhandlinga si frå 1961. »Det er slik drammensarane hugsar han, anten dei berre kjende han tilfeldig eller dei var venene hans. Jamvel no hadde han dette

opne og rauste laget som gjorde at han vann folk så lett.»

Sjukdommen og armoda knekte han likevel, og han tok sitt eige liv, 47 år gamal.

— et land som er frelst og fritt»

Sivle var bondegut, fødd i Aurdal i Sogn, oppvaksen i Vossetraktene. Først som 23 - 24-åring greidde han å frigjera seg frå den djupt reaksjonære religiøse ideologien som embetsmannsstaten poda inn i ungdomen frå folket. Då kasta han seg inn i den nasjonaldemokratiske striden, som merka dei siste tiåra av førre hundreåret i Noreg. Det første han skreiv var folkelege agitasjonsviser mot dei som stod framsteget imot.

Dei dikta han skreiv i tida kring riksrettsdomen mot embetsmannsregjeringa i 1884 og i striden fram mot lausrivinga frå Sverige i 1905, var ei veldig støe for dei mest radikale kreftene i den nasjonal-demokratiske alliansen. Hans syn var at ein måtte løysa ut kreftene i folket og tru seg heilt til dei, om Noreg skulle verta fridd for nasjonal underkuing og folket sjølv skulle vinna retten sin i kampen.

»Vi har ikke råd
til at sælge vort land,
— så kom ikke her og gjør bud! »

song han, og sa at om landet fall for svikarhand, måtte folket reisa seg med våpen for å fri det att.

Mange av dei mest populære dikta sine skreiv han på det nye landsmålet. I sogene han skreiv løfte han forteljemåten og talemålet frå Vossetraktene opp på eit høgt litterært nivå, og rudde med dette nye vegar for norsk målreising.

» — arbeidernes tid, den er vor»

Alt den rolla han spela i dei nasjonale stridane gjer han til ein av dei største diktarane Noreg har hatt. Men innsatsen hans var større enn det. Som diktar står han ikkje berre for det beste i den borgarlege revolusjonen i Noreg. Med diktinga si varslar han og om den nye historiske epoken som kjem etter dei borgarlege revolusjonane — den epoken då arbeidarklassen byrjar på kampen for eit nytt samfunn fridd for utbytting og klasseunderkuing.

I politikk og ideologi vågar vi å seia at han er ein av dei fremste representantane for den revolusjonære arbeidarrørsla i Noreg, på den tida då arbeidarklassen bygde opp sine faglege og politiske organisasjonar.

Kva syn han hadde på den nye arbeidarrørsla, kjem fram i ei lita hending som ho

som var hushjelp hos han i 1902 - 04 fortel:

»Ein gong det hadde vore val, gjekk han (Sivle) ut for å høyre resultatet. Då han kom attende banka han på døra til oss og sa: 'Thina, sosialistane har gått veldig fram i Christiania.' 'Å, gubetre,' sa eg forskræmd. Den gongen var sosialismen noko 'fælt' for mange. Då sa Sivle: 'Det er dine meiningsbrør det, barnet mitt, men du forstår det ikkje enno.' (Norske Tidene 5/4-1957.)

Hushjelpa var Thina Thorleifsen, som sidan vart ei av leiarane i kvinneutvalet i Arbeiderpartiet.

I minneartikkelen som vart prenta etter Sivles død i Social-Demokraten — avisa til det unge norske Arbeiderpartiet — skreiv dei dette om Sivle:

»Sivle var en glødende patriot. Hans store ideal var 'et land som er frelst og frit'. Men han saa videre. Som vore venstrepatrioter saa han ikke i den ydre nationale selvstendighed indbegrepet af al lykke. Den største fare for denne saa han i den økonomiske afhængighed og undertrykkelse, som de brede lag ligger under for. Han hilste derfor den frembrydende socialisme og fagbevægelse i begejstrede digte. Sivle var uden tvil Norges største sanger. Hans national-patriotiske saavel som hans socialistiske sange vil leve saa længe Norge bygges.»

Liksom den nye arbeidarklassen bygde opp sine egne organisasjonar og stridde ein sjølvstendig kamp for sine egne mål mot kapitalistisk utbytting og underkuing, måtte det og reisast ein eigen arbeidarlitteratur med djupare innhald og vidare perspektiv enn den som vart skapt av forfatarane i borgarskapet.

Dette makta Per Sivle. Det er ein heil tidbolk mellom han og forfatarar som Ibsen, Kielland og Bjørnson. Dei høyrer fortida til. Han er ein diktar for vår

I 30-åra gikk Sivles arbeiderroman *Streik* som føljetong i Drammensavisa *Fremtiden*. Den ble illustrert av Bjarne Kristoffersen. Bokhandelen I. Trondsmo i Oslo arrangerer en Sivle-utstilling i september, der bl.a. disse illustrasjonene er med. Vi trykker noen av dem her.

samtid. Dette har borgarskapet freista å dolja, og har greidd det i alt for stor mon. Vi må sjå til at dette får ein ende!

» — det er smaatt med den Kundskab,
endnu desværre»

Dette er og ein strid mot revisjonismen.

Revisjonistane ser den borgarlege kunsten og litteraturen frå denne epoken som uslåelege meisterverk, hevdar at dei er »anti-kapitalistiske» og går mot at dei vert kritiserte frå arbeidarklassen sin synsstad. (Aust-Tyskaran Horst Bien gjer seg til ein ekstrem talsmann for dette synet i boka »Henrik Ibsens Realisme», som kom på norsk for nyleg.) Dei hevdar at dei står over den unge arbeidar-diktinga i »kvalitet», og stør borgarskapet i nedvurderinga av arbeidarkulturen.

Det politiske forsvaret for dette byggjer dei opp på ein tese om at det er »absolutt samsvar» mellom interessene til borgarskapet, bøndene og arbeidarklassen i den borgarlege revolusjonen. Det er t.d. det synet Berge Furre gjer seg til talsmann for når han seier at dagens sosialistar fører vidare lina frå Ueland og Jaabæk (pluss Tranmæl og Nygaardsvold!) og utegløymer Marcus Thrane!

I Portugal i dag set revisjonistane denne tesen ut i praksis: Dei går med i ei

regjering med ein »demokratisk» storborgar med fascistisk fortid, og kjempar opent mot den rørsla arbeidarklassen reiser for sine krav. — Tesen om »absolutt samsvar» er falsk, og er i konsekvens ikke anna enn støe til borgarskapet sitt diktatur på det politiske — og ideologiske — området.

Historia om den borgarlege revolusjonen i Noreg syner det same.

Industri borgarskapet hadde eitt mål med striden i siste delen av førre hundreåret: *å byggja ein stat for borgarskapet sitt diktatur, for å utvikla dei kapitalistiske produksjonsforholda og skapa grunnlaget for større kapitalakkumulasjon.*

For å nå dette målet, måtte dei reisa dei kreftene som kunne reisast mot dei føydale restane i statsapparatet og mot dei banda den svenske staten la på ei sjølvstendig utvikling i Noreg.

Dei stødde difor den demokratiske og nasjonale rørsla på landsbygda, samstundes som dei sette si lit til at borgarskapet mellom bøndene ville vera i stand til å halda kontrollen og hindra at striden gjekk »for langt».

Dei minst reaksjonære av dei såg og at den nye arbeidarklassen som oppstod saman med dei kunne vera ein positiv

faktor i striden, gjekk med på at røysterettskravet vaks fram der, og at arbeidarklassen skapte seg organisasjonar. *Men berre så lenge desse organisasjonane hadde leiarar som ikkje hadde anna mål med striden enn borgarskapet sjølve, og berre så lenge organisasjonane og rørsle ikkje vart ei kraft for interessene arbeidarklassen hadde andsynes den kapitalistiske utbygtinga.*

Streikane i Noreg frå slutten av 1870-åra og fram til 1905, valdsbruken borgarskapet sette inn for å knusa dei og demoralisera arbeidarklassen, striden om

leiinga av arbeidarsamfunna, sviket mot røysterettskravet i 1880 og -90åra frå borgarlege politikarar som Sverdrup og Bjørnson, dei arge åtaka som dei same politikarane retta mot striden for å byggja eit sjølvstendig Arbeidarparti, – alt dette fortel med all klårleik kor falsk den revisjonistiske tesen om »absolutt samsvaret» er.

» – om de er Mænd,
eller om de er Trælle»

Diktatarar som Ibsen, Bjørnson og Kielland kunne nok koma med eit og anna ord til

Per Amundsen, en av arbeiderne i romanen Streik, har vært medlem av Arbeiderforeningens listekomite foran stortingsvalget. Han blir kalt inn på sjefens kontor. Han skal lære ham at han »inte vil vite a noen sosialistisk rabulisme og fritenkersk Heifallera innenfor sine grenser!» og Amundsen for sparken.

støe for arbeidarklassen. For den som freistar å sjå tida frå arbeidarklassen sin synsstad, er det likevel berrsynt kor stutt dei ser i høve til dei mest framsynte i arbeidarklassen sjølv. Ein kan heller ikkje unngå å sjå at dei tankane, kjenslene og dei vonene som fanst i arbeidarklassen ikkje har nokon plass i verka deira.

Dei kan laga store tragediar om ein konsul som går fallitt eller ein generaldotter som ikkje får stetta lengten sin etter det vedunderlege. Men dei greier aldri å teikna dei tragediane som utspela seg i heimen til arbeidarfamiljar der borna arbeide 12 timar på natta frå dei var

6 - 7 år, eller forsørgjaren var utan arbeid og innkome heile vintrane. *Slik – og verre – var røyndomen for titusen på titusen menneske i desse åra.*

Mellom desse menneska vaks det fram idear med ei større rekkevidde enn noko anna som er skapt i historia.

Desse ideane gjorde Per Sivle til sine egne. I diktet »Heis oss et rødt, et flammende flagg», som han lot Social-Demokraten prenta 14/12 1893, seier han det slik:

*»lad knaldet lyde, lad faldet komme,
lad rædslen isne og blodet flomme,
– såsandt der følger en verdens-seir
som sekel-sold for den fremtids-leir
der slutter fylking om broder-retten
mod rovdvys-driften og bajonetten.»*

Og i eit anna dikt, skrive under ein streik på sagbruka til godseigar Treschow og prenta i Verdens Gang 10/3 1893:

*»Det hjælper ei Alt,
hvad I truer og snerrer:
der kommer Tid
– vær kun tryk, mine Herrer – ,
da norske Arbeidere
selv vil fortælle,
om de er Mænd,
eller om de er Trælle.»*

Brukseier Wang-Malterud prøver å tvinge de streikende arbeiderne med skytevåpen. Den rasende arbeideren på tegningen roper: »Skyt Di, så er det det siste, Di gjør her i verden, – forstår Di det? Om Di osså dreper en eller to a vårs, så er her nok igjen tell å slå skallen inn på Dere og rive Dere i stumper og stykker. – Slipp den der!»

Per Sivle må bli lesen!

Dikta hans om arbeidarklassen og oppgåva den har er kan henda ikkje mange. Dei fleste av dei har heller ikkje vore med i utgåvene av verket hans. Men dei han skreiv fortel om eit standpunkt som berre i småting skil seg frå det den revolusjonære rørsla byggjer på og strir for i dag.

Romanen han skreiv om sagbrugsstrekken i Drammen i 1881 og gav ut i 1891 har det ikkje funnest noka utgåve av på meir enn eit halvt hundr. år. (Ho kom i nyutgåve på J.W. Eides forlag i 1972, og bør koma i mange opplag frametter!) Litteraturhistorikarane har dømt boka som eit elendig kunstverk, – av di ho stemplar borgarskapet som utsugarar og valdsmenn, og verjar retten arbeidarklassen har til å gjera oppreist mot underkuing.

Les dei beste verka frå dei store norske realistane – som »Garman og Worse» og »Fortuna» av Kielland, og »Farlige Folk» av Elster – og samanlikn dei med romanen Sivle skreiv. Då vil de sjå kva det vil seia at det ligg ein tidbolk mellom han og dei, og kor falsk domen over boka hans er.

Eit minne – og to dikt.

Vi prentar her eit arbeidarminne frå det året ho kom ut, henta frå barndomsminna til drammensarbeidaren Hans Johansen. Det syner kor langt litteraturhistorikarane står frå det synet arbeidarane i samtida hadde på boka.

Vi har og funne fram to dikt som ikkje har vore prenta sidan dei stod i avisene i samtida. Det eine er frå 1883, og stod i Buskerud Amtstidende 24. november, på vinteren då sagene i Drammensvassdraget alltid stod og arbeidsfolk fekk greia seg som best dei kunne ved å suga på labben. Det andre kom på prent i Social-Demokraten 18. oktober 1896, og fortel betre enn vi kan seia kven det var Sivle arbeidde for.

Som nemt er romanen »Streik» komen i nyutgåve på Eides forlag. Dikta hans kom i utval på Forlaget Oktober i 1973, med tittelen »Heis oss et rødt, et flammende flagg», – i eit hefte til 5 kroner.

Bruk desse bøkene til å gjera Per Sivles namn kjend.

Per Sivles minne leve!

KJ/GB

„En liten bok som rystet sinnene“ av Hans Johansen

Boka skulle ikke vært skrevet. Den er mislykket. Den er en forbrytelse mot litteraturen. Dette var den dommen Per Sivle fikk for romanen »Streik» i høyrepressen i 1891. Dommen har fulgt boka i alle litteraturhistorier siden. Hans Johansen, som i dag er om lag 90 år, forteller her at arbeiderne i Drammen hadde et annet syn på boka da den kom.

Like før jul 1891 kom det ut en liten bok som vakte atskillig oppsikt i byen vår. Det var Per Sivles bok »Streik».

Boka hadde som motiv den store Sagbruksstreiken i Drammen 1881, altså 10 år før. Streiken var som før nevnt en dramatisk kamp hvor militæret ble innkalt. En gutt ble skutt under kampen og to mann døde senere av bajonettstikkene.

Høyrepressen i byen raste mot Per Sivle og boka hans. De skrev:

»Han misbruger Litteraturens hellige Ene-mærker til at skrive Pamfletter om Begivenheder, der ligger kun 10 år tilbage i Tiden og over Personer som staar dem nær.» — og enstemmig burde Fordømmelsen lyde over Per Sivles siste Bog.»

I venstrepressen derimot fikk boka en god mottakelse.

En dag etter jul sendte mor meg bort til Ola Stavskjærer som skulle skrive på en veksel på huslånet vårt. Han sto nemlig som kausjonist da far kjøpte eiendommen, og hver tredje måned måtte vekselen underskrives helt til lånet var betalt. Mor passet alltid på avbetalingsterminene, selv om det mange ganger ble å betale minst mulig avdrag. Rentene måtte alltid betales.

Det var alltid hyggelig å komme til Ola Stavskjærer. Etter at han hadde skrevet på vekselen kom han med en liten bok som han sa jeg skulle få låne med hjem.

»Det er Per Sivles bok 'Streik',» sa han. »Den må alle lese. Den handler om den store Sagbruksstreiken, som både din far og jeg var med på. Dere får lese den høyt hjemme om kvelden så alle får høre den.

Når dere har lest den skal jeg låne den bort til andre. Den skal gå i lån til det bare er filler igjen. Den skal bli en vekker for mange.

Du har allerede lært deg til å lese, har jeg hørt mor din fortelle. Det er godt, gutten min, bare les og lær, for det er kunnskap vi i arbeiderklassen trenger. Du skal bli en radikal politiker du, gutten min.»

Det er rart å tenke på nå hvordan hans spådommer gikk i oppfyllelse.

Mor syntes det var hyggelig da jeg kom hjem med boka. »Ja, den skal vi nok lese,» sa hun. »Nå i vinter som vi ikke har saga så har vi litt tid til å lese.»

I de kalde vinterkveldene ved parafinlampens skinn ble boka »Streik» lest høyt hjemme.

Fra »De er med oss», Barndomsminner av Amagda og Hans Johansen, eget forlag 1967.

FOLKETS KULTUR 1

Per Sivle:
Heis oss
et rødt,
et flam-
mende
flagg

Til salgs i Oktoberbokhandlene og vanlige bokhandler. 44 sider, pris kr. 5,—.

To ukjende dikt av Per Sivle

Dei to Sivle-dikta vi prentar her har ikkje vore med i nokre av utgåvene av verket hans, og finst berre i aviser frå samtida. Det første er eit ungdomsdikt frå 1883, det andre er frå 1896.

VINTEREN.

Fra dengang jeg var Smaagut, jeg kan huske med
hvad Lyst,

Vinteren fylgte mit barnlige Bryst,
hvilken jublende Fryd det gav mig at se
den islagt Tjern og den faldende Sne –

Hvor mit Hjerte i Forventningens Iver kunde slaa,
naar jeg atter fik spændte Skøiterne paa,
hvilket Liv i det flygtende Nu, naar paa Ski
jeg atter fløi nedad den hvidklædte Li.

Jeg mindes, hvor jeg yndede Digterens Pris
af den nordiske Vinter, med dens Sne og dens Is,
mens det ærgrede mig at høre en Klage som den:
»Herregud! saa har vi atter Vinter igjen! »

Jeg var endnu for ung til at se og forstaa,
der var dem, som sad og svalt i sin fattige Vraa,
– som kjendte, hvor Kulden i Lemmerne sved,
og manglede Klæder og havde ei Ved.

EN PLADS.

Kom, rank jer omkring min Harpe,
I, Samfundets Paria–Folk.
Det er til jer, jeg mig vender,
jeg søger en Plads som Tolke.

Jeg søger en Plads at tyde
de saare Sukkes Bog;
jeg søger en Plads at tolke
de hule Kinders Sprog.

Jeg søger en Plads at tyde
Spør efter skoløs Fod;
hvor Stien gik over Stene,
turde der syne sig Blod.

Jeg søger en Plads at tolke
Barnets spørgende Blik;
sin Mor det trygled om Brødet,
men kun en Taare det fik.

– Og alt mens Verden sig viser
saa grum, som altid den var,
jeg drages imod dit Hjerte,
du fillede Bror Proletar.

Internasjonalt

Dhofar—

framgang for folkets kamp

Dhofar — hva skjer vel i Dhofar? En provins i et lite land Muskat/Oman, lengst sør på den arabiske halvøya, mellom Saudi-Arabia, Folkerepublikken Jemen og Det indiske hav. Et område på størrelse med Norge sør for Trondheim, med kanskje tre hundre tusen innbyggere, de fleste gjeterne, fiskere og fattige bønder. Et lite folk som i århundrer har vært holdt isolert og utenfor positiv påvirkning fra andre land, slik imperialister og deres allierte har sett seg tjent med det. Dhofar, hva skjer vel der.

Men nettopp i Dhofar pågår en av de mest framgangsrike revolusjoner på den arabiske halvøya. Folket har reist seg mot sine undertrykkere, — britisk imperialisme og dens lakei Sultan Qaboos bin Said. Under ledelse av PFLOAG — Folkefronten for frigjøring av Oman og den okkuperte arabiske gulfen — er 90 % av landet frigjort.

Jorda er i folkets hender, de danner kollektiver og kooperasjoner. Det bygges skoler og klinikker, revolusjonen inspirerer folk også i andre land. Dhofars folk — et ubeskrevet blad. Nå tegnes vakre skrifttegn.

OM HISTORIA

Dhofar har en gammel historie. I områdene her omkring fantes det blomstrende kulturer så tidlig som for 3 000 år siden. Det var statsdannelser, styrt av konger, jordeiere og handelsmenn med kolonier så langt bort som ved Akabukta. Grunnlaget for velstanden var røkelse, som de hentet fra Dhofar. Her vokste røkelses-buskene vilt. Skar man i dem, tød det ut en seig, melkeliknende kvæ. Folk lot den tørke. De samlet den i klumper. Så ble den fraktet, — først til Aden, og derfra med store kamelkaravaner oppover langs Rødehavet til Syria, Palestina og Egypt, eller gjennom ørkenen til landene ved den persiske gulf. Når røkelse i gammel tid ble brent til guders ære ved offersteder i Persia, Hellas, Babylon, Rom og Egypt, hadde de fått den nettopp her fra slettene i Dhofar.

Langs de samme handelsveiene ble det fraktet varer også fra Østen: gull, elfeben, edelstener, krydder og tøy. Det er klart at datidens stormakter ønsket å skaffe seg kontroll med disse handelsveiene. Slik har folket i Dhofar, og andre sør-arabiske folk, lange tradisjoner i å forsvare seg mot utenlandsk innblanding og aggresjon.

Dhofar har vært underlagt Hadramaut, Oman, Bahrein og Jemen. Det har vært okkupert av persere. Tyrkerne har prøvd seg. Egyptiske tropper har vært der. Wahabittene kom dit. Da portugiserne første gang anløp havnene her omkring, var det nettopp røkelsen de ville vite hvor kom fra.

Portugisere, hollendere, briter og andre har seinere herjet, plyndret og brent ganske ettertrykkelig også på disse breddegrader, – på jakt etter rikdom, handelsmonopol og profit.

ENGLANDS ROLLE

Britenes interesser i området skriver seg fra først på 1600-tallet. De hadde startet handel med Persia. Den gang hadde portugiserne handelsmonopol i gulf-området, men britene etablerte stadig flere handelsstasjoner. Først fra 1800-tallet fikk de fastere fotfeste.

De hadde snart kontroll både over gulfen og det meste av Sør-Arabia. Store rikdommer ble hentet hjem. Gulfen selv ble en slags »britisk innsjø». Det gikk bl.a. slik til:

De forskjellige sultanater ble påtvunget handels- og »vennskaps»-avtaler. Seinere ble de omgjort til rene protektorater. Oppsetsige sultaner ble avsatt, eller de fikk sine landsbyer bombet. Politiske motstandere ble avrettet.

Slik gikk det med Aden, – bombet og okkupert 1839. Ikke minst etter åpningen av Suez-kanalen fikk den byen stor betydning. (Nord-)Jemen ble flere ganger bombet, – imamen der motsatte seg den britiske infiltrasjonen. Trucial-statene ble truet med bombing.

På liknende vis skaffet man seg innflytelse også andre steder, – i Qatar, Bahrein og Kuwait. Ved de avtaler som ble inngått måtte sultanene forplikte seg til ikke å gi handelsrettigheter til andre enn briter, ikke inngå andre slags avtaler med andre enn briter, ikke overgi deler av sitt territorium til andre enn briter. Til gjengjeld ble de så lovet britisk »beskyttelse», for seg og sine etterkommere.

Hvor gjerne disse stater ønsket denne »beskyttelse», kan framgå av det følgende sitat: »I 1887 gikk Sultan Fadhl ibn Ali av Lahej med på å akseptere britisk beskyttelse mot at han skulle motta en månedlig avgift på 1 250 Maria Theresa-daler.» (Tom Little)

Med oljefunnene kom det nye punkter til: oljekonsesjoner måtte bare gis til briter. Bank-konsesjoner kunne heller ikke gis til andre enn briter.

Det var vel noe til avtaler!

Britene skaffet seg også rett til å intervenere når de måtte ønske det. Det har de da også regelmessig gjort. Bare i Muskat/Oman har de blandet seg inn et tjuetalls ganger, til støtte for Muskat-sultanen. Britiske soldater er landsatt i Lahej, – det gjaldt »indre uro», og i Aden, – der var det »grensetvister». 6 000 britiske soldater ble fløyet inn i Kuwait 1961, da var det oljen det gjaldt. Britene har vært med å

slå ned folkelige opprør i Qatar (1963) og i Bahrein (1965).

Under revolusjonen i Sør-Jemen hadde de hendene fulle. Folket husker ennå deres »straffe-ekspedisjoner», – britiske tropper med tanks, artilleri, helikoptre og fly som drev terrorbombing av landsbyer, kvegflokker og beitemarker. Der er britene nå kastet ut.

De andre statene er seinere innvilget en slags »selvstyre». Det er den gamle historien. De er selvsagt stadig bundet til England. Det er militær avhengighet, – det er britene som bygger opp militær- og politistyrkene, det er britiske militærøvelser og britiske marinebesøk. Det er den økonomiske avhengighet.

Lite nytt har skjedd. Det er kolonialisme og imperialisme, nå som før.

REVOLUSJONEN I DHOFAR

Avhengighetsforholdet er kanskje særlig uttalt i sultanatet Muskat/Oman. Her blir fremdeles alle viktige saker – innenriks og utenriks – avgjort av britiske tjenestemenn direkte. I sultanens kabinett er alle unnatt e n britiske. De fleste offiserene er briter, pilotene i flyvåpnet er briter. Britene har selvsagt hånd om økonomien.

Sultanen selv er britenes nikkedukke. Tidligere var det Said bin Taimur, en despotisk tyrann som med hard hånd sørget for at landet forble hvor det var – i middelalderen. Men da folket begynte å røre på seg, fant britene det best å skifte han ut. Sønnen, Qaboos bin Said – han er utdannet ved militærakademier i England – er blitt innsatt i stedet.

Qaboos skal være »reformvennlig». Han har bygget et par skoler, visstnok også en klinikk. Der er gravd ut noen nye brønner. Briter, og vest-tyskere, er blitt bedt om å bygge noen veier. Men folket lar seg ikke lure. Imperialistene skal ut. Qaboos skal få problemer.

Det er i Dhofar at revolusjonen er kommet lengst. Dhofar er den vestlige provins i sultanatet, skilt fra de to andre provinser ved en 800 km. brei ørken. Dhofar består av ville fjell, store sletter,

og langs kysten tett skog og jungel. Monsunen bringer nedbør, og gjør landet til et av de mest fruktbare på den arabiske halvøya. Det er nesten ingen veier. Folk bor i grotter, eller i enkle hytter og hus på slettene og i skogene. Her arbeider PFLQAG blant folket.

Revolusjonen begynte 9. juni 1965. Da gikk 50 geriljasoldater til angrep på oljeinstallasjoner ved britiske baser i Salalah, provinshovedstaden. Britene svarte som imperialister pleier, med massiv bombing av landsbyene omkring. Folk ble arrestert, fengslet eller brakt til konsentrasjonsleirer i Oman. Men denne krigen kan britene ikke vinne. Terror har ikke ført fram:

»Vi sprengte landsbyens brønner i lufta . . . Vi brente opprørenes landsbyer og skjøt deres geiter og kyr. Alle de fiendelige vi kunne få fatt på stilte vi ut på markedet i Salalah, til skrekk og advarsel for andre mulige frihetskjemper.» (C.F.Hepworth, britisk offiser i Oman.)

Diverse »passiviserings-kampanjer» har heller ikke gitt resultater. Fra Salalahs radiostasjon går det daglig ut propaganda-program: Frigjøringssoldatene blir betegnet som »gudløse kommunister». De kvinner som er med, skal være »prostituerte» og mennenes felleseiendom. Det er samme gamle lekser.

Men det er folket som har framgang. I Dhofar er det bare Salalah selv og slettene omkring som stadig kontrolleres av sultanen. Også hovedveien til Oman er i Folkefrontens hender. Sultanens eneste forbindelse med omverden er via britenes flybaser. Byen er omgitt av gjerder og piggetrå.

Halvparten av Muskat/Omans ressurser brukes nå til å bekjempe frigjøringsbevegelsen. Sultanens hær – av jordanske, pakistanske og persiske leiesoldater, med britiske offiserer – har også moderne våpen: Det er jagerfly, – Strikemasters, Skyvans og Caribous. De har kjøpt nye helikoptre, av type Augusta Bell 205, – samme type som amerikanerne har brukt; og stadig bruker, i Vietnam.

Oberst Teddy Turnhill, som er leder for sultanens militære styrker, har uttrykt britenes bekymringer slik:

»Opprøret her er blitt en revolusjonær krig, det er forskjellig fra andre opprør som forsøker å tvinge regjeringen til forandringer. Opprøret her forsøker å endre hele den sosiale strukturen.»

Det er nettopp det det gjør.

HVA VIL SKJE

Sultanatet muskat/Oman er viktig for imperialistene. Det er rikt i seg selv, – det er funnet olje, og i fjellene er det mineraler. Men langt viktigere er landets strategiske beliggenhet, ved Hermuz-sundet og innløpet til den persiske bukt.

Her passerer 30 % av verdens oljeforsyninger, det er 60 % av tilgangene til Europa. Det passerer i gjennomsnitt en båt hvert tredje minutt. Med folkelig kontroll over områdene her, ville monopolens oljetilganger og profitter være truet.

Foruten i Dhofar er det tiltagende »uro» også i Oman, i flere byer har det vært store streiker. Videre nordover er De forente emirater ustabil, Qatar er ustabil. I Bahrein er det stadig streiker. Den folkelige bevegelse er i ferd med å spre seg.

Imperialistenes strategi er også her »vietnamisering». De bygger opp og støtter de lokale reaksjonære kreftene. Det er Saudi-Arabia og Iran. Iran har gjennomgått en av de mest omfattende militære opprustninger i hele området, Iran er nå – etter Israel – den sterkeste militærmakt i Midt-Østen. Nylig ble 3 000 iranske soldater landsatt i Muskat/Oman, til kamp mot de revolusjonære i Dhofar.

»Vest-Europa, USA og Japan betrakter den persiske gulfen som en vesentlig del av sin sikkerhet. Men de er ikke selv i stand til å garantere sikkerheten her. Det skal vi gjøre for dem.» (Sjahan, – Mohammad Reza, i Newsweek)

Imperialistene har dessuten sine egne baser: USA har flåtebase i Bahrein og

flere flybaser i Saudi-Arabia; britene har sine i Salalah, på øya Masira utenfor omanske kysten, og i Ras al-Hadd. Der er garantien for britisk/amerikansk intervensjon, om de lokale medløperne skulle vise seg for svake.

Revolusjonen i Dhofar er begynnelsen til den østlige fronten mot olje-imperialismen i Midt-Østen. Fronten i vest er gitt ved det palestinske folkets kamp. Palestinerne revolusjon skal vokse seg sterk, skal motsatte seg stormakters »fredsløsninger» og andre likvideringsforsøk. Slik skal også revolusjonen i Dhofar ha framgang, slå tilbake kontrarevolusjonens framstøt og inspirere folkene til kamp langs hele den persiske bukta.

Vi støtter den rettferdige kampen til folket i Dhofar, vi støtter den rettferdige kampen til de andre arabiske folkene.

T.L.

PFLOAGs skoleringsgrunnlag

Da revolusjonen begynte i 1965, var den ledet av Dhofars Frigjøringsfront. Det var en småborgerlig organisasjon, – ideologien var nasseristisk. Målet var å frigjøre Dhofar fra resten av Muskat/Oman.

I det første kommunikeet het det bl.a.:

»Vårt folk har lenge nok lidt under indre splittelse, arbeidsløshet, fattigdom, analfabetisme og sykdom, – disse våpen som er innført i ly av de britiske imperialistenes bajonetter og brukt mot oss av sultanen og hans regjering.»

Det het videre.

»Byenes, fjellenes og ørkenens sønner! Slutt opp om Frigjøringsfronten, stå sammen med oss i kampen mot imperialismens, dens agenter og de forræderiske sultaner for at vi skal vinne frihet, enighet, sosial rettferdighet og verdighet.»

Kommunikere avsluttet slik:

»Lenge leve et arabisk og fritt Dhofar!»

»Lenge leve Dhofars Frigjøringsfront!»

»Lenge leve den arabiske nasjonen!»

Men ved Frontens andre kongress, i 1968 var marxist-leninistene kommet i flertall. Man slo fast at Dhofar var en del av Muskat/Oman, og at dette igjen var en del av hele den arabiske viken. Målet ble nå å frigjøre hele dette området, og i samsvar med dette ble frontens navn forandret, – til PFLOAG. (Folkets frigjøringsfront for Oman og Den arabiske gulf) Om frontens ideologiske grunnlag het det:

»Som ideologi har fronten antatt den vitenskapelige sosialismen. Det er den historiske lære som veileder de fattige massene i deres kamp for å utrydde kolonialisme, imperialismen, borgerskap og feodalisme, og som utgjør den vitenskapelige metode til å analysere virkeligheten og til å forstå motsetningene innen folket.»

Dette kommer til uttrykk ikke minst når det gjelder skoling og undervisning. PFLOAG har utarbeidet et eget politisk skoleringsprogram, der man bl.a. finner følgende verker: Marx/Engels: Det kommunistiske manifest. Lenin: Utvalgte verker. Mao Tsetung: Sitater. Stalin: Den historiske og dialektiske materialisme. Da imidlertid fremdeles bare en liten del av befolkningen kan lese og skrive, er det utarbeidet et eget introduksjonskurs, som blir holdt som foredrag av egne politiske kommissærer. Hovedpunktene er følgende:

I. OM DEN REVOLUSJONÆRE KADER.

1. Egenskaper hos den revolusjonære: Han er disiplinert, tålmodig, positiv, uegennyttig, åpen, vennlig mot sine kamerater, voldelig i sin motstand mot fienden og han elsker folket.

2. Forskjellen mellom en opprører og en revolusjonær: Den første har bare reist seg til væpnet kamp mot autoritetene, den andre lar denne væpnede kampen bli ledet av en revolusjonær teori.

3. Former for opportuniste: a) å vite at noen har begått en feil uten å diskutere saken med han fordi han er en slektning eller en venn. b) å kritisere folk bak deres rygg men unnlate å gjøre det når de er til stede. c) bare å gjøre hva man har lyst til og ikke andre ting d) å henfalle

til person-kritikk, bruke upassende ord i kritikken av andre e) ikke adlyde ordre, sette sine egne synspunkter foran andres f) være blant massene, men unnlate å utdanne dem og forsvare deres interesser g) ikke å tilbakevise anarkisters og kontrarevolusjonæres påstander h) være slurvete i sitt arbeid og når det gjelder å utføre sine oppgaver, – utsette det fra dag til dag i) skryte av sine resultater og forakte små viktige oppgaver j) å vite at man har gjort feil men nekte å rette på den.

4. Grunnleggende retningslinjer: a) korriger dine feil og lær av erfaring b) diskuter alle spørsmål med de vanlige medlemmene og spør om deres mening c) lær å elske folket, forsvar de fattige massenes interesser d) vær åpen for revolusjonære tanker, lær av andres erfaring e) bekjemp sjåvinisme, sneversyn, dogmatisme og opportuniste f) gå ikke på akkord med de revolusjonære prinsipper g) søk etter kunnskap og opplysninger, forklar vår rettferdige sak for revolusjonære folk og krefter i hele verden h) vern om den revolusjonære bevegelsens uavhengighet, avvís forsøk på kontroll utenfra i) kjemp for stadig større seire.

5. Kritikk og selvkritikk: vårt »daglige brød».

II. OM ORGANISATORISKE PRINSIPPER

6. Demokratisk sentralisme: a) mindretallet bøyer seg for flertallet b) lavere instanser underordner seg de høyere instanser c) demokratiske valg på alle høyere instanser d) kritikk og selvkritikk, gjensidig ansvar på alle nivå.

III. MARXISMEN–LENINISMENS PRINSIPPER

7. Historisk materialisme: De fem stadier i utviklingen av verdenshistorien.

8. Dialektisk materialisme: »Den vitenskap som studerer naturen og samfunnet på grunnlag av deres indre motsigelser, motsetningenes enhet og deres utvikling, fenomenenes indre sammenheng og evige omforming.»

9. Marxismen-leninismen, – ». . den revolusjonære vitenskapelige doktrine som gir en korrekt tolkning av naturens og samfunnets og erkjennelsens utvikling, og som viser den revolusjonære, vitenskapelige vei til omforming av verden i menneskets interesse.»

10. Produktivkrefter og produksjonsforhold.
11. Klassekamp og proletariatets diktatur.
12. Borgerlig demokrati («borgerskapets diktatur») og sosialistisk demokrati («avskaffelse av klasser»).
13. Imperialisme: a) Hva er imperialism? Det er herredømme over og tvangsmessig underkastelse av folk fra en eller flere staters vedkommende, med det formål å utbytte dets rikdommer og naturlige og menneskelige ressurser. Imperialismen har klasseinnhold i den forstand at den representerer borgerklassens herredømme i de utviklete kapitalistiske landene. Imperialismen betyr derfor ikke at et folk koloniserer et annet, eller at en nasjon koloniserer en annen nasjon. Hva vi her kaller «imperialismen» er monopolborgerskapet, som også utnytter arbeiderklassen i sine egne land. b) når oppsto imperialismen? Imperialismen (i egentlig forstand) oppsto i historien under det kapitalistiske systemets utvikling ved opptreden av monopol- og finanskapitalen. J.fr. Lenin: Imperialismen representerer kapitalismen i dens høyeste stadium, imperialism er monopolkapitalisme. c) Hvorfor har imperialismen underlagt seg de underutviklede land? For å åpne utenlandske markeder for sine varer; for å utnytte naturrikdommene; for å utnytte den billige arbeidskraft.
14. Krig og fred: Det kan ikke bli noen endelig fred før imperialism og nykolonialisme er avskaffet.
15. Hvorfor er vi sikre på å seire? Fordi a) imperialistene og de reaksjonære fører en aggresjonskrig, mens vår kamp er rettferdig b) de representerer de døende krefter, mens vi representerer de framvoksende krefter c) de støtter seg på leiesoldater, vi støtter oss på de folkelige massene som er væpnet med en revolusjonær bevissthet d) verdens frie folk og den frie opinionen er på vår side.
16. De tre revolusjoner: Den nasjonale, den demokratiske og den sosialistiske, som alle henger nært sammen.
17. Kontrarevolusjonen.
18. Revolusjonær vold, – betinget i en revolusjonær bevissthet og en revolusjonær organisasjon. Går imot den spontane vold. Revolusjonær vold er de arbeidende massenes eneste

- middel til å oppnå rettferdighet og nå sine mål.
19. Positiv nøytralisme, – en opportunistisk politikk, som ikke er i landenes interesser, men som imperialistene fortsatt kan utnytte. Landene er fremdeles underlagt den internasjonale imperialistiske økonomien.
20. Strategisk teori: «Kjenn fienden, og kjenn revolusjonens krefter.»
21. Verdensrevolusjonens krefter: a) den sosialistiske leir b) de nasjonale og demokratiske frigjøringsbevegelsene på de tre kontinenter c) arbeiderbevegelsen i de kapitalistiske land.
22. Den sosialistiske leir og den imperialistiske leir.
23. Revisjonisme: a) når man gir opp parolen om proletariatets diktatur, eller forvrenger den i teori og praksis b) i internasjonale relasjoner: defaitisme overfor kontrarevolusjonen og akseptering av den feige politikk som går på fredelig sameksistens.
24. Den arabiske nasjon: Er et produkt av den historiske vekselvirkning mellom tre faktorer a) et felles språk b) geografisk enhet, og en økonomi som gjensidig supplerer hverandre c) kultur og tradisjon. Men den arabiske nasjon består sosialt sett av mange klasser, som har motstridende interesser og mål. Ingen nasjon kan ha enhetlige interesser så lenge den er delt i klasser. Menneskenes oppdeling i klasser er mer reell, mer ekte og mer virkelighetsnær enn deres oppdeling i nasjoner. Det er klassesdelingen som er historiens drivende kraft, og den faktor som bestemmer menneskenes sympatier, mål og tilknytninger.
25. Arabisk nasjonalisme. De arabiske folkenes kamp for frihet, uavhengighet og for oppbygging av en forenet, sosialistisk arabisk stat. Men dette er et mål som bare kan nås, og sikres under ledelse av den arabiske arbeiderklasse, utstyrt med et marxist-leninistisk program.

(Kilde: »Dhofar – Englands kolonikrig i Golfen.» KROAG, Box 86 DK-5800 Nyborg, Danmark.)

Studer verdenssituasjonen

Josef Stalin om kampen mellom imperialistmaktene

Ved slutten av 2. verdenskrig var det mange som trodde at seierherren USA hadde fått slik makt at det var sjølmord å slåss mot den. Da Krustsjov kom til makta, skyndte han seg med å komme på god fot med verdensherskeren.

Mot dette la Mao Tsetung fram teorien sin om at imperialismen er en papirtiger, sterk i dag, men svak i morgen. Her trykker vi et utsnitt fra Stalins oppsummering av situasjonen etter verdenskrigen, som også peker på svakheten ved makter som søker verdensherredømme.

I nr. 65 (juli 1974) av det australske tidskriftet »The Australian Communist» (utgitt av Australias Kommunistparti – marxist-leninistene) gjengis det et sitat fra den oppsummeringa Josef Stalin gav av situasjonen etter den 2. verdenskrig.

Forløpet i den utviklinga han forespeiler er blitt en annen enn han kunne forutse. Det har kommet en ny imperialistisk supermakt til etter at borgerskapet vant makta i Sovjetunionen. Vi trykker likevel Stalins analyse her, fordi vi mener den sier svært mye om de lovmessig-

hetene som gjelder i forholdet mellom ulike imperialistmakter, lovmessigheter som har full gyldighet også i dag.

Red.

»Utvendig sett ser det ut til at alt 'går bra': USA har satt Vest-Europa, Japan og andre kapitalistiske land på rasjoner; Tyskland (Vest), Storbritannia, Frankrike, Italia og Japan har falt i klørne på

USA og adlyder ydmykt USAs befalinger. Men det ville være galt å tro at alt kan fortsette å 'gå bra' i 'all evighet', at disse landa vil finne seg i dominans og undertrykkelse fra USA i det uendelige, at de ikke vil strebe etter å rive seg løs fra det amerikanske fangenskapet og slå inn på en vei med uavhengig utvikling.

Ta for det første Storbritannia og Frankrike. De er uten tvil imperialistiske land. Råmaterialer og sikre markeder er uten tvil av ytterste betydning for dem. Går det an å anta at de vil finne seg i den nåværende situasjonen i det uendelige, en

situasjon hvor amerikanerne trenger inn i Storbritannias og Frankrikes økonomier under 'Marshallplan-hjelpens' skalkeskjul, og prøver å gjøre dem til vedheng til USAs økonomi, – hvor amerikansk kapital forsyner seg med råmaterialer og markeder i de britiske og franske koloniene og dermed legger opp til en katastrofe for de høye profittene til de britiske og franske kapitalistene? Ville det ikke være riktigerer å si at det kapitalistiske Storbritannia, og deretter det kapitalistiske Frankrike, i siste omgang vil bli tvunget til å bryte ut av favntaket med USA og tre i konflikt med USA for å sikre seg en uavhengig stilling – og, sjølsagt, høye profitter?

La oss gå videre til de to største beseirede landa, Tyskland (Vest) og Japan. Dissa landa hensynker i dag i elendige forhold under den amerikanske imperialismens støvler. Industrien og jordbruket, handelen, utenriks- og innenrikspolitikken, hele livet deres er lagt i lenker av det amerikanske okkupasjonsregimet'. Men for ikke lenger siden enn i går var disse landa store imperialistmakter som rystet sjølve grunnlaget for Storbritannias, USAs og Frankrikes dominans i Europa og Asia. Å tro at disse landa ikke vil prøve å komme på fote igjen, ikke vil prøve å knuse USAs 'regime', og bryte seg vei til en uavhengig utvikling, det er å tro på mirakler.»

Fram for ei riktig linje i kvinnekampen

Lær av Kina – bruk

masselinja i kvinnekampen

Vennskapssambandet Norge – Kina har gitt ut et hefte som heter »Kvinner i Kina». Det forteller hvordan kampen for kvinnefrigjøring foregår i den sosialistiske folkerepublikken. Det er fullt av konkrete opplysninger. Vi får vite mye om kvinner og kvinnekamp i Kina, og vi kan lære en hel del om analyser og metoder for politisk arbeid på dette viktige området.

En særlig styrke er at mange sider av kvinnespørsmålet er belyst. Blant de emnene som tas opp er: yrkesaktiviteten, likelønn, utdanning, barneomsorg, særbeskyttelse av kvinner, mødrevern, abort og prevensjon, familien, seksuelle forhold.

Heftet består av artikler og interjuver. Hovedartikkelen er det foredraget Han Suyin holdt i DNS i 1972, og svarene hun ga på spørsmål fra salen. Fordi mange her hjemme er opptatt av emnet, vil vi gjengi en del av det hun sier om.....

KAMPEN MOT SEKSUELL UNDERTRYKKING

Mange nyfeminister ser den seksuelle undertrykking som det viktigste uttrykket for kvinne-

undertrykking. Noen mener at selve kjerna i undertrykkingen ligger på det seksuelle plan. Derfor er det fint at Han Suyin tar opp emnet. Hun ikke bare nevner det som en side ved kvinnesens særegne problem, men setter kampen for seksuell frigjøring i perspektiv.

I det føydale Kina var kvinnene fullstendig uten rettigheter. De var menns slaver og eiendom. Total seksuelle undertrykking var *en* side ved dette. De mest eksplisitte uttrykkene var *snøring* av føttene på overklassens pikebarn, det var slavetilværelse som prostituerte for kvinner av bondebefolkningen. I tillegg en rekke »symboler» for den seksuelle ufriheten, i hår-fasong, i klesdrakt, osv...

Fordi dette var uttrykk for at kvinnene var eiendom, slaver, betydde også brudd på dem et

opprør mot selve det økonomiske systemet. Han Suyin forteller at kvinner gjorde opprør mot den seksuelle undertrykkingen ved for eksempel å klippe håret. Men dette pekte dem øyeblikkelig ut som opprørere – en trusel mot det bestående utbyttingssystemet. Derfor ble de forfulgt. Det ble klart at uten at kvinnene deltok i kampen for økonomisk frigjøring – den revolusjonære bevegelsen – og dermed bidro til at føydal- og kolonierredømme ble styrtet, ville ingen seksuell frigjøring være mulig.

Det var videre klart at skulle kampen vinnes, måtte folkemassene delta. Det betydde mobilisering av bondebefolkningen. Men i bondebefolkningen var det liten forståelse for kravet om seksuell frigjøring for kvinnene. Derimot var det vilje til å styrte føydalherrenes makt.

I bondefamilieene rådet strenge patriarkalske forhold. Den kinesiske bondebefolkningen var altså spesielt tilbakestående når det gjalt kvinnespørsmålet. De revolusjonære ville aldri kunne vinne opplutning fra bøndene med noen parole om «seksuell frihet» for kvinnene. Det var derimot temmelig sikkert at de ville støte dem fra seg med det.

Reaksjonen forsøkte seg med skremselpropaganda om utukt og promiskuitet blant de revolusjonære. Det ble viktig for de revolusjonære å bekjempe seksuell liberalisme i egne rekker, og gå inn for en puritansk stil i forholdet mellom kvinner og menn. (Men – OBS – seksuell puritanisme behøver ikke å være kvinneundertrykking.)

REVOLUSJONEN GJORDE KVINNEFRIGJØRING MULIG

Hva slags målestokk skal vi bruke for å vurdere dette? Det var nødvendig for å vinne revolusjonen. Og uten den seieren ville enhver seksuell frigjøring for kvinnene vært umulig. Han Suyin forteller hvordan kvinner med kortklippt hår ble plukket ut og massakrert under reaksjonens framstøt i 1927.

Utgitt av Vennekapsambandet Norge - Kina. 74 sider, pris 7,-. Du får kjøpt heftet i Oktober-bokhandlene, men kan også bestille det fra Vennekapsambandet Norge - Kina, boks 57 Blindern, Oslo 3. De gir 20 % rabatt ved minst 10 eks.

Hva så med den seksuelle frigjøringen etter revolusjonen? I byene ble bordellene stengt. De prostituerte fikk opplæring, ble satt i stand til å delta i produktivt arbeid, fikk kontroll over sine egne liv. Tidligere ble de kastet ut på gata for å dø når kroppen deres ikke lenger var god salgsvare. Før revolusjonen var det 40 000 prostituerte i Shanghai.

På landsbygda var det viktigste tiltaket mot den patriarkalske kvinneundertrykkinga oppretting av kooperativer og produksjonskollektiv. Kvinner fikk etterhvert plass i den kollektive produksjonen. Kollektivet ble avhengig av deres arbeidsinnsats – gjennom det ble en sosial og økonomisk likestilling med menn gjort mulig.

Samtidig ble kvinnene på denne måten mer uavhengige av den patriarkalske undertrykkinga i familien. (NB: en familie er ikke patriarkalsk pr. definisjon, men den kinesiske bondefamilien var det.) Kvinnene var ikke lenger prisgitt familieoverhodets reaksjonære kvinnesyn.

Sjølsagt var ikke den patriarkalske kvinneundertrykkingen bekjempet på en dag. Den har fremdeles godt fotfeste på landsbygda, særlig blant eldre folk. Men det har vist seg at det viktigste middelet til å undergrave den er å bygge ut det kollektive produksjonsformer, der kvinner deltar på lik linje med menn. Samtidig føres det systematisk kamp mot reaksjonære ideer. Viktige metoder er studier og diskusjon – fordi kampen dreier seg om å løse motsigelser i folket.

TA UTGANGSPUNKT I DET MATERIELLE GRUNNLAGET

Kampen er hard og veien fram til full frigjøring for landsbygdas kvinner er lang, det viser en rekke av de eksemplene Han Suyin og andre av artikkelforfatterne trekker fram. Men eksemplene viser også hvordan en sosialistisk oppbygging av produksjonssystemet gjør kvinnefrigjøring mulig, hvordan en stadig kamp mot gamle – føydale og borgerlige – ideer er nødvendig under sosialismen. Og de viser at kampen må føres på en slik måte at massene kan mobiliseres til å delta i den. Ikke på noe område vil det nytte å legge seg »to hestehoder foran» massenes politiske nivå.

Vi har gjengitt dette delvis som en presentasjon av heftet, delvis fordi spørsmålet om den seksuelle frigjøringskampen er aktuelt i den norske kvinnebevegelsen. Formene for undertrykking er ulike fordi det materielle grunnlaget for den er det. Men vi kan lære mye av kinesernes metoder for å bekjempe dem: at en alltid må undersøke hva som er den materielle kjerna i problemene, og at en alltid må bruke masselinja for å løse dem.

Heftet anbefales hermed på det sterkeste for alle våre lesere, deres venner og venners venner.

Det egner seg for massespredning – er enkelt og lettlest og gir svar på en rekke av de spørsmålene folk sitter igjen med etter å ha lest Lejonhofouds artikler i Dagblader om kvinner i Kina, sosialistisk kvinnepolitikk og kampen mot Konfusius lære.

Heftet kan kjøpes i Oktoberbokhandlene, på stands eller direkte fra Vennskapssambandet. Det koster 7 kroner og er på 74 sider.

E.D.

Røde Fane 1972-73

Fleire lesarar har bede oss setje opp ei liste over innhaldet i dei nummera vi har gjeve ut til no. Dette gongen prentar vi innhaldslista for alle nummera frå det første, som kom i mai 1972, til det siste i fjor. Liste over innhaldet i den årgangen som går no, kjem i nr. 6 i år. Vi skal gjere det til regel å prente full innhaldsliste for årgangane i siste nummeret kvart år frå no av. Vi trur ei slik liste kan vere til nytte både når ein vil ha bakgrunnsstoff til aktuelle hendingar og når ein treng stoff til studiar.

1972:

● **RØDE FANE 1/1972 (utselt)**

3. Fram for et nytt kommunistisk parti.
4. Det nye kommunistiske partiet kan bygges raskt!
11. (Klasseanalyse)
11. Mao Tsetung: Analyse av klassene i det kinesiske samfunnet.
20. Hva er en klasseanalyse.
23. Notat til klasseanalyse (*Fås som særtrykk fra Forlaget Oktober*)
37. Synspunkter på det norske arbeideraristokratiet. (Se også artikkel om DNA og EEC-kampen, i dette nummeret)
41. Debatt.

41. Revolusjonens stadier i Norge.
47. Kampen mot EEC.
48. Revolusjonære perspektiver i kampen mot EEC.
56. Carl Erik Schultz: Veien til det 4. riket.
74. Sprekker DNA?
(Artikler om EEC også i nr. 2 og 3-4/72, og i 1, 2, og 4/73)

● **RØDE FANE 2/1972 (utselt)**

3. Frigjøring av kvinnene!
4. Om kvinnespørsmålet. (Se også bokanm. i nr. 5/73 og hovedtema i 2/74)
7. Kvinnes materielle kår i Norge.
17. Monopolkapitalen truer familien.
32. Kvinner kan kjempe! Fra den norske kvinnebevegelsens historie.
39. Kvinnes frigjøring under sosialismen.
42. Bevegelsen for å fullføre frigjøringa av

kvinnene. Fra historia til Arbeidets Parti i Albania.

48. »Sullerot-rapporten» (Om kvinnene i EEC).
57. Klasseanalyse
58. Fram for en marxistisk klasseanalyse av det norske samfunnet. (Det følgende er debatt fra nr.1)
59. Noen teser om klasseforholda og klassekampen i Hordaland.
65. Til spørsmålet om landbruksmonopolet.
67. Anarkismens fallitt i spørsmålet om eiendommen.
69. Aktuell debatt
70. Enhet og massemobilisering er EEC-motstandens magiske våpen.
74. Lønnsoppgjøret – nedgang i disponibel realinntekt.
77. Engels: Kapitalen og naturen.
79. Marx: Storindustri og jordbruk.

● **RØDE FANE 3-4/1972**

3. **Marxisme eller populisme.**
4. Marxismens program og populismens.
7. Populistiske forfedre.
13. Marxismen, populismen og arbeiderklassen.
32. Bjørn Nilsen: En gang skal vi flytte tilbake.
33. Om bøndenes stilling.
49. »Spekkhoggersosialismen».
56. Kinas holdning til miljøvernsspørsmålet.
62. Økologi og klassekamp. (Se også debattinnlegg i nr.1 og 4/73).
78. Miljømordet i Vietnam.

86. Ungene
 86. Til spørsmålet om ungene.
 96. EEC
 96. Uttalelse fra Sentralkomiteen i MLG (etter folkeavstemninga)
 97. Albanias syn på EEC.
 98. Albania today: »Det forente Europa» – imperialistisk og kontrarevolusjonært.
 105. Seieren er vår!
 105. Om noen valgresultater.
 111. Nasjonal sjølråderett.
 112. Per Sivle: Dikt.
 120. James Conolly: Det irske flagg.

1973:

● RØDE FANE 1/1973

1. Ungdommen
 1. Arvo Turtiainen: »Og de unge . . .» (Dikt)
 2. Ungdommen trenger enhet.
 4. Ungdommens stilling i Norge. (Kommentar i nr.2)
 17. Rudolf Nilsen: Den nye kamerat.
 18. Ungdommen og partiet. (Debattinnlegg i nr.4)
 35. Ungdommen trenger masseorganisasjoner
 50. Idretten
 50. Idrettsbevegelsen, for monopolkapitalen eller folket.
 62. Debatt
 62. Økologi og forvirring. (Debatt fra nr.3–4/72)
 70. Økologidebatten må fortsette. (Se også innlegg i nr.4)
 72. EEC
 72. Folkets kamp mot EEC må fortsette (1). (Forts. i nr.2. Om frihandelsavtalen, se nr.4)
 74. Internasjonalt
 74. Revisjonismen i Jugoslavia

● RØDE FANE 2/1973

3. Arbeidernes kommunistparti (m-l) stiftet. Stiftelseserklæring.
 6. Kjersti Ericsson: Partiet er stiftet. (Dikt)
 9. Fagbevegelsen
 10. Kommunistenes syn på fagbevegelsen
 14. Enhet for arbeiderklassens interesser.
 19. Styrk fagbevegelsens kampkraft.
 23. Jon Michelet: Samhold seirer. Novelle.
 27. Partiskiller må ikke hindre enheten.

28. Odd Nordheim, SF (intervju)
 32. Kolbjørn Harbu, NKP (intervju)
 38. Ha ingen illusjoner om bedrifts-demokratiet»
 40. Omorganisering på klassesamarbeidets grunn
 45. Avvis alternativ 4.
 49. Josef Stalin: Om oppgavene i fagforeningene.
 (Om »inntektspolitikken», se nr.3. Jfr. også art. i nr.5)
 52. EEC
 52. Folkets kamp mot EEC må fortsette (2). (Forts. fra nr.1)
 66. Folkets kultur
 66. Om Tor Obrestad: Sauda! Streik!
 72. Internasjonalt
 72. Om den franske venstreunionen
 79. Brev og kritikk
 79. Om ungdommen. (kommentar til nr.1)

● RØDE FANE 3/1973

4. Reidar Mathistad: God 1. mai!
 5. Partiet
 5. Sigurd Allern: NKP 50 år – trenger vi et nytt kommunistisk parti. (Om NKP, se også art. i nr.4, 5 og særlig 6).
 15. Bertold Brecht: Hvem er partiet?
 16. Monopolkapitalen i Norge
 17. Monopolkapitalen i Norge.
 21. Monopolgrupperingene i Norge.
 34. Torstein Hjøllum: Eksemplet Mongstad – distriktutbygging og statsmonopolkapitalisme.
 48. Norsk imperialisme – to eksempler
 52. Monopolkapitalen under den 2. verdenskrig.
 58. Debatt
 58. Hvor går grensene for arbeiderklassen. (Se også 1/72 og art i nr.6/73).
 62. Om autoritet.
 64. Brev og kritikk
 64. »Skadedyr»-bekjempelsen – må den bekjempes?
 65. Lønn og pris
 65. »Inntektspolitikk» – på vei mot den korporative stat.

● RØDE FANE 4/1973

2. Stortingsvalget

2. Enhet!
 3. AKP(m-l) og valget.
 3. 1) *Hvorfor deltar kommunistene i valg?*
 6. 2) *Kampen for enhet på venstresida. (Se også debattinnlegg i dette nr.)*
 8. 3) *Valgkampens form og innhold.*
 14. Teser om Sosialistisk Valgforbund. (Se også nr. 5 om SF og SV)
 20. Historie fra bakvendtland (sketsj).
 22. NKP og stortingsvalg. (Om NKP, se også nr.3, 5 og 6)
 26. Om freistnadene på å få i stand ei valfront i 1924 (NKP).
 30. **Arbeideraristokratiet**
 30. NKL – fra kooperasjon til monopol. (se også debattinnlegg i nr. 5).
 35. **Økologi – miljøvern**
 35. Er »befolkningseksplasjonen» hovedproblemet. (Debatt fra nr.3–4/72 og 1/73)
 41. Kinas syn på spørsmålet om folkeauken.
 62. Om motsigelsene mellom USA og EEC
- **RØDE FANE 5/1973**
 1. Etter stortingsvalget
 1. Bryt med politikken til DNA!
 7. SFs plan for et venstresosialistisk parti. (Se også nr.4 om SV)
 14. Tranmæl, DNA og enhetspolitikken. (Med stoff om NKP)
 20. Johanna Schwarz: Prolog til AKP(m-l)s presentasjonsmøte i Bergen.
 23. **Boligspørsmålet**
 23. OBOS – redskap for beboerne? (Se også bokanm. i dette nr. og debattinnlegg i 1/74)
 29. **Sosialisme/kapitalisme**
 34. Bo Gustafsson: Det nye økonomiske systemet i Ungarn (1). (Forts. i nr.6)
 40. **Internasjonalt**
 40. Hvorfor falt Allende?
 43. **Debatt**
 43. Ungdommen og partiet. Debattinnlegg og svar. (Debatt fra nr.1)
 46. Enhet ved stortingsvalget – en umulighet? (Jfr. art. ovenfor i dette nr.)
 46. *Arne Overrein, KAG/Bergen: »AKPs isolering og den politiske situasjonen.»*
 49. *Pål Steigan: AKP(m-l) og valget.*
52. Godt og dårleg om skulen og universiteta (om Kontrast 39). (Se debattinnlegg i nr.6)
 55. **Norsk sjølråderett**
 55. Frihandelsavtalen – Norge baklengs inn i EEC? (Om EEC, se særlig 1/72, 3–4/72 og 1 og 2/73)
 60. **Fagbevegelsen**
 60. Massenes kamp fører verden framover. (Debatt fra nr.2)
 62. **Internasjonalt**
 43. Fronten mot supermaktene (1). (Forts. i nr. 1 og 3/74)
 47. Vietnam. (Etter fredsavtalen)
 52. **Fagbevegelsen**
 52. 5 punkter om fagforeningspolitikken. (Jfr. nr.2 og 3 (Lønn og pris.))
 55. **»Venstre»-opportunisten**
 55. **»Venstre»-opportunisten i Norge (1).** (Forts. i nr.6 og i 2/74)
 62. **Brev og kommentar**
 62. Kooperasjonen i Norge. (Debatt fra nr.4)
 65. **Bøker og tidsskrifter**
 65. **»Kvinnens lodd» – en marxistisk analyse?** (Om Juliet Mitchells bok. Om kvinnefrigjøring, se 2/72 og 2 og 3/74)
 70. **Boligkampen – en talerstol for sosialister?** (Om Kontrast 40)
- **RØDE FANE 6/1973**
 1. **NKP 50 år**
 1. Espen Haavardsholm: Et dikt til NKP.
 4. Om å skrive NKPs historie. (se også art. i nr.3, 4 og 5)
 6. 1923 – Tranmæl eller NKP.
 17. NKP i 30-åra – kamp mot fascisme og classesamarbeid
 32. NKP etter krigen. Intervju med Georg Vaagen.
 39. **Klasseanalyse**
 39. Hvor går grensene for arbeiderklassen. (Debatt fra nr.3. Se også nr.1/72)
 40. **Funksjonærene og arbeiderklassen.**
 44. **Sosialisme/kapitalisme**
 44. Sosialisme i Aust-Europa.
 46. Bo Gustafsson: Det nye økonomiske systemet i Ungarn (2). (Forts. fra nr.5)
 51. **»Venstre»-opportunisten**
 51. **»Venstre»-opportunisten i Norge (2).** (Fortsatt fra nr.5 og fortsettes i nr.2/74)

styrk fagbevegelsens kampkraft

— «Norge er et «velferdssamfunn» der det riktignok ennå er forskjell på folk, men ikke noen klasser og klassekamp».

— «Samordna oppgjør er til fordel for de lavtlønte, da hjelper de sterke de svake».

— «Det er bedre med subsidier fra staten enn høye lønns- pålegg. Subsidiene gjør varene billigere. Lønns pålegg bare driver prisene i været».

— «Hvis forbundet leder streiken, må vi overlate sakene til dem, og ikke finne på for mye lokalt».

Slike tanker er det mange av i fagbevegelsen. LO arrangerer kurs for å få medlemmene til å tenke bare slik. Men dette er tanker som svekker fagbevegelsens kampkraft!

Det trengs studier for å skape klarhet i hva som er riktig og hva som er gal politikk i alle spørsmål de fagorganiserte må hankses med.

I AKPs faglige studiebok, «Styrk fagbevegelsens kampkraft» finner du studiemateriell om det norske klassesamfunnet, om tariffoppgjør, indeksregulering, statens indekspolitikk, om lønnsystemer, arbeidsrett og streiketaktikk m.m. Boka er på 205 sider, og koster kr. 34.50. Bestill den hos Forlaget Oktober, boks 2066, Grunerløkka, Oslo 6.

RØDE FANE KOMPLETT

Komplette årganger av RØDE FANE kan vi ikke skaffe. Nr. 1 og 2 1972 er utsolgt. Men alle øvrige nummer er å få.

● Hele 1973-årgangen med nr 3/4 fra 1972 kan du få tilsendt for 20 kr (ordinær pris 41 kr). Betal 20 kr inn på vår postgirokonto 2204 78, og merk talongen hva det gjelder.

● Enkeltnummer fra 1973-årgangen kan du få for 3 kr, nr 3/4 1972 for 5 kr. Betal inn på postgirokonto, og merk talongen hva det gjelder.

Adresse: Røde Fane, Forlaget Oktober, boks 2066 Grunerløkka, Oslo 5.

60. Internasjonalt

60. Abu Fadi: Den palestinske revolusjonen vil seire!

69. Debatt

69. Hans Ebbing (KAG): Enhetsmakeri og sitatfusk. (Debatt fra nr.4, art. om Kontrast 39)

72. Svar til Ebbing.

SOVJET I DAG: sosialisme i ord– kapitalisme og imperialisme i handling

Sovjetlederne i dag hevder at de er Lenins arvtakere, at staten deres er en utvikla sosialistisk stat, og at Sovjet er den viktigste faktoren når det gjelder å bringe frihet og framgang til den 3. verden.

I dette nummeret av Røde Fane stiller vi demagogien deres opp mot realitetene i det sovjetiske samfunns-systemet slik det fortoner seg for arbeiderklassen i landet og folka i utviklingslanda.

AV INNHOLDET ELLERS:

PER SIVLE: En dikter for arbeiderklassen og vår tid.

Lær av Kina – bruk masselinja i kvinnekampen.

DHOFAR – framgang for folkets kamp.

ABONNER PÅ RØDE FANE!

Røde Fane utgis av AKP(m-l). Det kommer med 6 nummer i året. Et abonnement koster kr. 40,-. Send navn og adresse til redaksjonen, og skriv fra hvilket nummer abonnementet gjelder, så sender vi regning med første nummer.